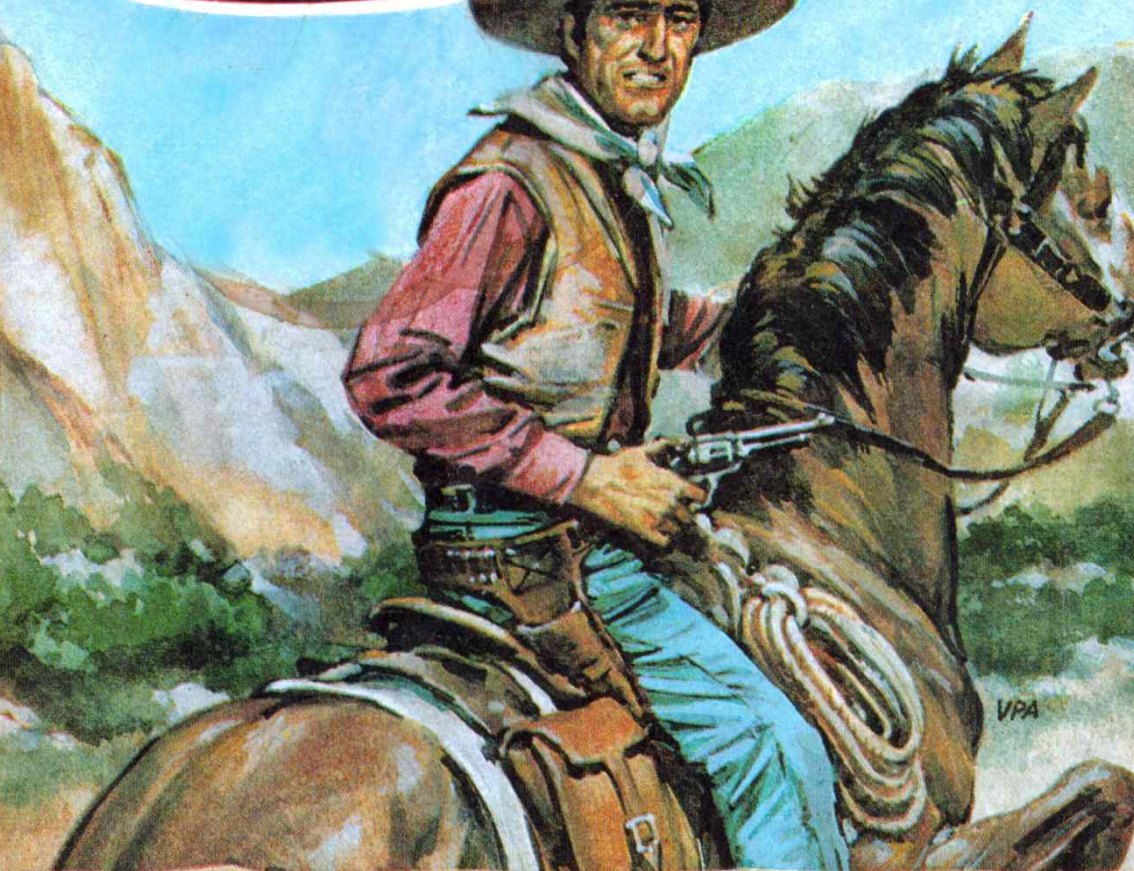

NOVA SERIJA
LASO
CIJENA 4 DIN BROJ 100

POVRATAK OSVETNIKA

D. B. NEWTON:

POVRATAK OSVETNIKA

»Laso« Nova serija 1975.

D. B. Newton: POVRATAK OSVETNIKA

Naslov originala: GUNS ALONG THE WICKIUP

(Copyright: Frederick Muller, Ltd, London)

Recenzija: Fedor Hanžeković, filmski režiser i publicist

Prijevod: Vjekoslav Radilović

Redaktura: Ivan Brajdić

„Laso“ — Izdavač OOUR izdavačke djelatnosti „Vjesnik“, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković — Tisak: OOUR novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG „Vjesnik“, Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1975.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju): VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA, Zagreb

Cijena 4 d. Za inozemstvo: DM 1,60; ASCH 8; SFRS 1; HFL 1,30

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 3938/2 — 1973. od 26. XI 1973.

I

Široka i ravna prostranstva Idahoa zacijelo bi se površnom promatraču učinila pustim i neprijatnim krajem, jalovom zemljom mršave trave, vulkanskog kamenja i gorke kadulje. Ali tamo dalje, na sjeveru, iz horizonta je izrastao lanac planina utonulih u koprenu modrikaste izmaglice kao nagovještaj svježine visokih šuma, bistrh i hitrih voda te sočne trave osunčanih pristanaka predgorja. Za dugih popodnevnh sati vožnje Wayne Logan netremice se zagledao u te svoje planine, naslonjen na ogradu natkrivenog prolaza između dva vagona, dok mu je vjetar šibao stisnute plave oči, a tračnice i pragovi vrtoglavom brzinom u nejasnim obrisima promicali ispod željeznih platformi koje su se nagibale, sudarale i odmicale u ritmu kretanja vlaka.

Osjećao se nevoljko dolazeći ovamo u kraj koji je prije mnogo godina napustio zarekavši se da se više nikada neće ovamo vratiti. Ali, vratio se protiv svoje volje, ponukan na to sve češćim glasinama o nepriključnim događajima u njegovu rodnom kraju.

Vlak se nakratko zaustavio i ponovno krenuo. Promatrao ga je kako odmiče u daljinu, stojeći među hrpama troske nedaleko od žuto obojene teretne stanice. Kad je vlak izgledao još samo kao crna točka, koja je neumorno puzala dalekim poljem kadulje, a raspršeni pramenovi dima nestajali u nebu, on pokupi sedlo, smotani vuneni pokrivač i radne hlače od čvrste, glatke kože, pa se polaganim koracima

popne na drvenu terasu kojoj daske bijahu izgrebene mnogobrojnim zareztinama od ostruga. Visok i vitak, kretao se pomalo nezgrapno osjećajući napokon čvrsto tlo pod nogama.

Osim stanice, u okolici nije bilo nikakve druge zgrade. Tamna traka ugaženog puta, kojim je saobraćala poštanska kočija, presijecala je kadulju spuštajući se iz udaljenih brežuljaka, a odmah iza stanice stajao je na sporednom kolosijeku niz teretnih vagona. Kroz izmaglicu uzvitlane prašine dopirala je vika predvodnikâ i povici ljudi koji su upravo utovarivali krdo goveda u stočne vagone. Zastavši na trenutak, Wayne Logan je prirodnim zanimanjem stočara promatrao taj prizor, a zatim pristupio prozoru iza kojega se čulo užurbano kuckanje telegrafa.

Stanični mu službenik letimično kimne glavom i Wayne strpljivo pričekâ dok je čovjek ispisivao poruku i otkucâo riječ-dvije u odgovor, a onda mu se obrati:

— Kazali su mi da odavde imam vezu s poštanskim kolima za Wickiup.

Na zidu je visio sat; prije nego što će odgovoriti, službenik nesvjesno svrne pogledom na nj.

— Da, kola dolaze dva puta na tjedan — reče on. — Jedna su već otišla, a slijedeća bi trebala da dođu sutra prijepodne.

— Sutra? — namršti se Wayne i, uspravivši se, ponovo se osvrne puštom okolicom.

Kao da mu je čitao misli, službenik doda:

— Ovdje nema mogućnosti noćivanja. Ima samo jedan ležaj na kome ja spavam, i to je sve. Kako vidim, nosite sa sobom i pokrivač, pa možete pre-spavati u čekaonici.

Logan kimne.

Noć nije više daleko. Pustopoljima pružahu se dugačke sjene grmova, žalfije, a sunčeva je jara već uminula i u zraku se osjećao nagovještaj noćne svježine. Wayne prisloni opremu uz zid stanične zgrade. Potom, vođen radoznalošću, krene prema teretnim vagonima gdje su kauboji promuklim uzvicima tjerali posljednju desetinu goveda uz utovarnu rampu.

Lica im nalikovahu blatnjavim maskama, oblikovanim od prašine i znoja. Prilazeći najbližem vagonu, Wayne pomisli kako nema mnogo izgleda da bi mogao poznavati nekoga od tih ljudi budući da je to bila jedina postaja za utovar goveda u okrugu od mnogo milja, kojom su se služili svi rančeri iz šire okolice. Čak da su ti ljudi i bili iz Wickiupa, devet godina njegova izbjivanja ipak nije moglo proteći bez ikakvih promjena. Pa umjesto da u licima ljudi otkriva tragove prošlosti, Wayne stane pažljivo zagledati žigove kojima bijahu obilježena goveda.

Odjednom osjeti radosno uzbuđenje otkrivši da stoka pripada ranču Prekriženo C.

Bio je to Cordierov znamen... vlasnici mu sada po svojoj prilici bijahu Dick Cordier i njegov bratić Ernie Sargent, jer je negdje čuo da je stari Claib Cordier umro. Iskusnim okom stočara Wayne s negodovanjem odmah zanazi vrlo loš izoled goveda. Životinjama je nedostajala ona gojaznost i uhranjenost koju je stoka obično dobivala na sočnim livadama pribranja iznad Wickiupa. To nije valjalo, i to ga je uznemirilo.

Jedan se jahač izdvoji iz oblaka prašine i pojuri duž teretnih vagona, podbadajući ostrugama svog koštunjavog rišana. Na njegov doziv Wayne se okrene. Usprkos godinama, odmah prepoznatog čovjeka. Dick Cordier je sada nosio guste obilježene brkove koji su se svojom pješćanom bojom podu-

darali s njegovom svijetlom kosom i obrvama, a nisu mogli prikriti izražajne oblike njegovih snažnih, četvrtastih vilica.

Otvoreni pogled njegovih jasnih plavih očiju počivao je na Wayneu, izražavajući neku nejasnu nedoumicu, dok mu je oporim glasom govorio:

— Oprostite! Pomislio sam na trenutak da ste jedan od mojih momaka kojemu se prohtjelo malo zabušavati. Sišli ste s onog vlaka? Ali, čekajte, nisam li vas ja već negdje vidio? — No on hitro slegne ramenima. — Ah, ne, bit će da me podsjećate na nekoga... Tamo dolje su naša kola — nadoveže on, mahnuvši glavom prema udaljenom kraju niza teretnih vagona. — Uskoro ćemo završiti utovarivanje, pa ćemo se onda dobro okrijepiti. Možete nam se pridružiti.

— Hvala vam! — odgovori Wayne, osjetivši kako se Cordier ponovo sukobljava s nečim prisnim i poznatim što nije mogao dokučiti. Ali prije nego što je dospio još nešto reći, Cordier okrene konja i odjuri u kovitlacu prašine, doviknuvši mu preko ramena:

— Do viđenja u našem logoru!

Činilo se da se Dick svih tih godina nije nimalo izmijenio. Oč to je još uvijek bio ne baš osobito pronicljiv, ali u osnovi dobrodušan čovjek. I vjeran prijatelj. Ili se je, može biti, baš u tom pogledu izmijenio? To i ne bi bilo nikakvo čudo, s obzirom na sve ono što se ovdje dogodilo..

Kola družine Prekriženog C s pokretnom kuhinjom i zalihama namirnica bijahu raspoređena u prozračnoj hladovini razgranate topole nožutjelog lišća, uz obalu potoka, ali, kako je sâm potok bio presušio, kuhar je morao donositi vodu s plitkog bunara iza stanične zgrade. U nozamašnim željeznim loncima, pristavljenim na vatru u malim pomičnim pećnicama, vario se grah s istiekanim goveđim mesom i kuhala kava.

Kad je Wayne, natovaren sedlom i ostalom opremom, stigao u logor, već su se tu bili okupili i kauboji koje je susreo kod teretnih vagona. Ljudi bijahu šutljivi od velike promorenosti, ali i zadovoljni zbog valjano obavljena posla.

Teretni vlak, na koji će se prikopčati natovareni stočni vagoni, trebalo je, kako je Wayne načuo iz razgovora, da stigne negdje poslije ponoći.

Odgovarajući na kratke pozdrave, on odloži sedlo i opremu među ostale i pridruži se grupi oko vatre, gdje je dobio limeni tanjur, žlicu i šalicu, pa se postavi u red čekajući da mu kuhar kutljačom nagrabi u tanjur jelo i napuni šalicu kavom. Ogleda se zatim logorom tražeći Dicka Cordiera, ali ga ne nađe; potom sjedne i uzme jesti, kad ga odjednom neki dobro poznati glas ponuka da podigne glavu. Nedaleko od sebe, na par koraka udaljenosti, on ugleda Ernija Sargenta kako razgovara s nekoliko svojih ljudi.

Poput svog bratića, ni Ernie se nije mnogo izmijenio osim što je, vjerojatno u nekoj tučnjavi, zadobio slomljeni nos, što je njegovu odlučnom i grubo isklesanom licu podavalo nekakav nakrivljeni izgled. Tjelesna mu građa bijaše isto onako četvrtasta i zbijena kao i u njegova bratića Dicka Cordiera, tako da bi ih se s leđa lako moglo zamijeniti, ali njegovo obličje i značaj bijahu potpuno različiti. Protivno Dicku, bio je ćudljiv, a dok je još bio dječak, bilo je vrlo teško obuzdati ga.

Wayne je na trenutak zastao očekujući da ga Ernie primijeti, ne želeći ga prekidati u njegovu izlaganju.

— Ne — odgovarao je suvlasnik Prekriženog C nekome iz grupe — ne putujem u Omahu. Dick će otpratiti i predati naše krdo, a ja se moram već sutra ujutro vratiti u Wickinup.

Glas mu je postao dublji, odajući zrelost odrasla muškarca, ali je još uvijek bio onaj isti glas kojega se Wayne sjećao.

— Čini se da si zabrinut, Ernie — reče jedan od ljudi, — Je li to zbog Tatea?

— Možda — slegne Sargent svojim četvrtastim ramenima. — Ne mogu reći ništa određeno... dok se stanje ne zaoštri...

Jedan od kauboja dobaci:

— Ako zagusti, nemoj se suviše pouzdati u Billyja Tatea. On će brzo podviti rep.

— Ne znam — usprotivi se Ernie. — Možda se varaš. Mogao bi on sve nas iznenaditi.

— Zar Billy?! Pa on je već polumrtav od straha! Samo da Loganov podviknu, odmah će Billy dati petama vjebra...

— ... i ostaviti nas da budemo slijedeći na meti — složi se Ernie Sargent ozbiljna lica. — Samo, nas neće moći tako lako zaplašiti! Ford Logan brzo će to spoznati, ako...

Ernie naglo ušuti: pogled mu je letimično okrznuo strančevu lice i prešao dalje, da bi se istog trenutka vratio i ponovo se oštrije zagledao u njega. U očima mu bljesne iskra prepoznavanja i njegova se usta iskriviše u ružnu grimasu.

— Wayne Logan! — krikne on gromkim glasom. — Tako mi boga, to je Wayne Logan!

U iznenadnoj tišini Wayne zakorači prema njemu.

— Kako si, Ernie? Nisam bio siguran da ćeš me prepoznati.

— Do đavola, ipak sam te prepoznao — trpkim glasom procijedi Ernie kroz stisnute zube. — Nisi se baš mnogo izmijenio. Još uvijek izgledaš poput pravog Logana, baš kao i tvoj brat i onaj prokleti stari jarac Jabez.

Najednom Ernie naglo izmahne rukom i rubom dlana udari Waynea po zaglavku, izbivši mu iz ruke tanjur s jelom.

— Neka budem proklet ako će itko od Loganovih jesti našu hranu!

Wayne je reagirao nagoniski, nesvjesno zamahnuvši čvrsto stisnutom pesnicom. Udarac pogodi Ernija Sargenta u vilicu i on, glavinjajući, poleti natraške i tresne leđma o deblo topole. Ošamućen, ostao je ovješanih ramena prislonjen uz stablo, lica izduženog od zaprepaštenja. Tada jedan od ljudi glasno onsuje i Wayne se hitro okrene uhvativši kraiem oka kretnju rukom, kojom je čovjek odgurnuo o stranu krilo svog kanuta.

Ali, ruka se samo očešala o sukno hlače, jer nitko od tih ljudi nije imao prinasan revolver. A Wayne se prisjeti da je njegov kolt s dugom cijevi bio uvijen u smotanu pokrivaču.

Ernijeve su se oči već razbistrile i u njima se sada iskrio zloćudan bijes. Skupljenih ramena on se odbije od topole i uzdignutih pesnica krene prema čovjeku koji se usudio udariti ga.

Ali, nije dospio dalje od dva-tri koraka. U svijetli krug vatre iznenada je stupio Dick Cordier, prepriječivši mu put.

— Prekini s time! — vikne Dick neočekivano ostrim glasom. — Do đavola, Ernie, što te je spalo? — Ne čekajući odgovora okrene se zatim Loganu, dok mu je priprosto lice zračilo beskrainim čuđenjem, kao da ne vjeruje u ono što vidi: — Wayne! Jesi li to zaista ti?! Sad mi je jasno zašto si mi se učinio tako poznatim, tamo kod teretnih vagona!

Wayne kimne glavom, osmjehnuvši se letimično:

— Nisi mi dao vremena da ti kažem...

Trljajući svoje goleme šake o bedra, Ernie mu uspaljena pogleda dobaci:

— Ti prljavi Loganov uroda!

— Prestani, Ernie! — okosi se Wayne na njega. — Ne želim se svađati s tobom, sada, nakon devet godina. Ali, budeš li me dalje izazivao...

— Neće biti nikakvih izazivanja više! — pomirljivo se umlješa Dick. — Clanca! — obrati se on zatim jednome od kaubojja. — Uzmi novi tanjur i napuni ga jelom.

— Za mene? — Wayne zatrese glavom. — Hvala, nije potrebno. Mislim da mi ne bi prijalo.

— Čekaj! Želim se ispričati zbog Ernija i...

— Nemaš se ti zašto ispričavati! — divljački zareži njegov bratić. — Kako možeš biti tako glup? Bio je uvjeren da ga nećemo prepoznati. Motao se ovuda ne bi li što saznao i to onda dojavio svom bratu na Verigi.

— Ti si zaista uvjeren u to! — zapinjeno usklikne Wayne Logan.

— Nije li to očigledno? Ne bi se ti ni nalazilo u Idahou da se nisi izmirio s Fordom. Sasvim je jasno zbog čega su te on i onaj stari vrug pozvali ovamo.

— Možda bi mi ti mogao objasniti zašto bi oni to učinili, nakon svih tih godina.

Ernie slegne širokim ramenima: — A za što drugo nego da im pomogneš istjerati nas nekoliko preostalih iz Wickiupa? Nema čovjeka koji bi bio toliko lakom za zemljom kao što je Logan, a zar nisi i ti izdanak onog starog lupeža Jabeza?

— Možda si već zaboravio — podsjetila ga Wayne hladno — da je moj djed prvi došao ovamo nakon rata, učinivši tako cijeli ovaj kraj sposobnim za uzgajanje goveda. A poslije, kada je Verigi krenulo loše, uvukli su se ovamo drugi ljudi, ljudi poput Claiba Cordiera, te prisvajali pašnjake koje je Jabez izborio za sebe. A moj otac, koji je tada upravljao Verigom, nikada nije maknuo ni malim prstom da bi ih spriječio u tome.

Wayne osjeti kako mu obrazi gore od navale uzburkane krvi u lice, dok su mu šake bile čvrsto stegnute. Nije bio svjestan toga kako se zapleo u opravdavanje postupaka obitelji Logan, ali iz njega je sada govorio gnjev jednog Logana.

— Tako su se naši susjedi sve više množili otkidajući nam sve više zemljišta dok napokon nije Verigi ostalo gotovo ništa! Što se onda čudite ako sada Veriga traži natrag svoje?

— Uz pomoć najmljenih ubojica. Paleći i ubijajući! Oduvijek mi stočari iz Wickiupa imamo potrebu i pravo korištenja prigorskih ispaša, a Veriga želi to uz pomoć oružja prigrabiti samo za sebe!

Wayne se pribere i, svladavajući grubost i ljutinu, progovori mnogo mirnijim glasom:

— Tko je god učinio tako nešto, učinio je nepravdu i nasilje, pa bio to Logan ili bilo tko drugi! Pretpostavljam da mi ne bi povjerovao ako ti kažem da je to pravi razlog mog povratka u Idaho, zar ne, Ernie?! Ime Logan mi nešto znači, a ono što sam u posljednje vrijeme o njemu slušao nije mi se osobito svidjelo.

Za trenutak Sargent se nađe zatečen, ne smogavši odmah odgovora na to. Ali već naredne sekunde usta mu se ponovo zlobno iskriviše.

— Kakva priča! — reče on podsmješljivo. — Ne, ne! Logan ostaje Loganom, zauvijek! Ponavljam: pozvali su te tvoji da im pomogneš protiv nas, i neka te đavo nosi što dalje od ovog logora!

— Stani, Ernie! — uzbuđeno poviče Dick Cordier,

Ali Wayne ga pogleda i samo kratko odmahne glavom:

— Pusti to, Dick! Nije važno!

Okrehuvši se na peti, on bez ijedne riječi pođe prema mjestu gdje je ostavio sedlo i opremu. U grobnoj tišini glasno je odjekivalo struganje njegovih potplata po šljunkovitoj zemlji.

Sagnuvši se, on uprti na leđa sedlo, prebaci preko ramena kožnate hlače i uzme pod ruku smotani pokrivač. Tako natovaren, bio se već nekoliko koraka udaljio od vatre kad mu Ernie prijetećim glasom dovikne:

— I drži se podalje od Wickiupa!

Wayne zabaci glavu i stisnutih usana za trenutak zastane, ali se ipak ne okrene. Svako bi daljnje raspravljanje bilo beskorisno i urodilo bi samo neželjenim posljedicama.

Njegova visoka prilika naherena u stranu pod teretom teškog sedla, polako se izgubi u mraku dok je šljunak škripitao pod njegovim mirnim i odmjerjenim korakom.

II

Pronašavši pogodno mjesto za noćivanje, Wayne rasprostire pokrivače i, naslanjajući se leđima o sedlo, izvadi iz džepa kratkog kaputa lulu, napuni je duhanom i pripali. Visoko iznad njegove treptale su zvijezde, bdijući svojim blijedim žarom nad snenim poljanama kadulje i beživotnim tračnicama željezničke pruge. Iza prljavog prozora utovarne stanice turobno je žmirkalo osamljeno svjetlo, a tamo dalje, niz korito potoka, Wayne je nazirao neobični ples sjena ljudskih prilika koje su se kretale oko logorske vatre, osluškujući nejasni mrmor njihovih glasova. Iz zapečaćenih stočnih vagona dopiralo je tugaljivo mukanje goveda.

Pušeći polako, ugušio je mučan osjećaj gladi. Izmoren nenaviknutim napornom putovanja željeznicom i mislima što su mu se rojile u glavi, on napokon istrese lulu i, okrenuvši leđa logorskoj vatri, umota se u pokrivač. Ali, za svaki slučaj ostavio je veliki revolver nadohvat ruci, predmnijevajući da mu oni tamo, u onom logoru, nisu suviše prijateljski naklonjeni.

Zaspao je trenutno, a kad je naglo otvorio oči, nije mogao prosuditi koliko je spavao, ni što ga je razbudilo.

Sarolika se zvjezdana slika neba izmijenila i sve je počivalo u dubokom mirovanju. Iz logora nije se čuo nikakav zvuk. Promijenivši neznatno svoj položaj, on podigne glavu i pogleda onamo, ali sve što je mogao zapaziti bijaše samo omanja hrpa izgarajućeg ugljenvlja. Po svoj prilici je družina Prekriženog C odavno polijegala umotana u pokrivače.

Tog trenutka potplat jedne čizme zagrebao je zemljom u njegovoj neposrednoj blizini i nešto mu zakloni vidik na treperavu žeravicu u logoru. Pružajući ruku Logan prstima napipa držak revolvera i, obuhvativši ga lagano šakom, podigne oružje i upravi ga u mračnu priliku koja se nadnijela nad njim.

Napete mu živce okrzne tihi šapat:

— Wayne?!

Prepoznavši uznemireni glas Dicka Cordiera, Logan spusti revolver i poluglasno progunda:

— Što je?

— To sam ja, Dick! — šaptao je Cordier i nadalje prigušenim glasom.

— Znam, prepoznao sam te! — odgovori Wayne i pridigne se u sjedeći položaj.

Istog trenutka Cordier mu se približi i njegova ruka nađe u mraku Loganovu kratkim i čvrstim prijateljskim stiskom.

— Nisam prije imao prilike da ti kažem, ali prokleta me raduje što te vidim — reče Dick Cordier.

— I ja osjećam to isto, Dick. Davno se nismo vidjeli!

— Evo, uzmi! — ponuka ga Dick, gurajući iznenadenom Loganu tanjur i žlicu u ruke. — Donio sam ti nešto jela. Ne, ne, samo uzmi! — ustrajao je on, osjetivši da se Logan sprema odbiti ponudu. — Nadam se samo da nije suviše hladno. Stidim se Ernijevega postupka... No, ti znaš kakav je on — žestoka čud...

— Da, znam ga — reče Wayne popustljivo, dirnut prijateljevom pažnjom. — Nije trebalo da se porječkam s njim.

On prihvati tanjur koji je Dick do vrha napunio ostacima mesa i dvope-

ka, te uzme jesti. Jelo bijaše još toplo. Između dva zalogaia on promrmlja:

— Baš mi prijia!

Dok je jeo, razabirao je kako Dick petlja oko džepova na košulji, tražeći pribor za puštenje. Ali nije savio cigaretu, već je duhanskesu ponovo strpao u džep, govoreći:

— Bolje da ne odam svoju prisutnost ovdje, s obzirom na Erniejevo večerašnje raspoloženje. Nastavljaš li put za Wickiup?

— Imam kartu za sutrašnja poštanska kola.

— Ali nisi došao iz onih razloga kako je to iznio Ernie — zaniječe Dick vatreno. — To je laž! Ja ne vjerujem u to! Ne mogu zamisliti da bi se ti mogao složiti s Fordom i onim starcem u ovoj otimačini pašnjaka!

— Vjeruješ li mi na riječ da je tako?

— Naravno! — usklikne Dick bez oklijevanja, iskreno i s potpunim povjerenjem, i Logan sa zadovoljstvom spozna da je njihovo prijateljstvo iz prijašnjih godina ostalo nepomućeno. — Znam da nisi takav. Uvijek mi se činilo da si istesan iz drugačijeg drveta...

— I ja se zovem Logan — podsjeti ga Wayne.

— Dobro, i tvoj se otac tako zvao, pa što? Da nije umro, možda bi i nama danas bilo bolje. Nesrećom, stari je Jabez svojim lošim osobinama suviše utjecao na Forda.

Progu'avši posljednji zalogaia. Wayne odloži u stranu panjur i upita:

— A kako je djed?

— Loše, kao uvijek. Posljednji udar kapi prije šest mjeseci zamalo da ga nije dokrajčio. Koliko li mu je sada godina? Osamdeset?

— Bit će tako nekako — složila se Logan. — Ali on je uvijek bio čvrst i otporan.

— A kako si ti, Wayne? — iskrenim zanimanjem upita Dick. — Često sam se pitao što je s tobom, odkako si otišao. Gdje si bio? Što si radio?

— Ponajviše sam se bavio govedima. Imam mali ranč tamo prijeko, u Nevadi. Nakon one svađe zarekao sam se da se nikada više neću vratiti ovamo. Ali, u posljednje sam vrijeme čuo razna govorkanja o tome kako su se Loganovi osilili tu u Wickiupu, pa sam

se, eto, na kraju i sam zaputio ovamo da doznam istinu... — Nakon kratke stanke on doda: — Možda bi mi ti mogao kazati nešto o tome...

Poslije njegovih riječi za trenutak zavlada tišina. U mraku Wayne osjeti kako je Dick Cordier promijenio položaj i začuje njegov nevoljki uzdah. Potom Dick oklijevajući progovori:

— Nije mi drago da to moraš saznati baš od mene, Wayne, ali istina je sve ono što si čuo! Loganovi se šire, i to prilično grubo. A što još nije došlo do krvoprolića treba zahvaliti samo činjenici što je Veriga mnogo moćnija od ostalih rančeva. Ford ima novog nadglednika, nekog opasnog revolveraša po imenu Milo Castle, koji je doveo još nekoliko njemu sličnih, i oni se sada brinu o tome da se nitko ne suprotstavlja zahtjevima Verige. — On kratko zastane, pa doda: — Vidio si naša goveda, tamo, prilikom utovara. Jesi li nešto primijetio?

Pažljivo birajući riječi, Wayne odgovori:

— Čini mi se da ste malo uranili s prodajom stoke. Bio sam iznenađen videći da tovarite goveda onakva izgleda, Dick. Trebalo bi ih još ponešto ugojiti ako želiš postići dobru cijenu na tržištu.

— Dakako! Ti znaš kako je to kod nas, u ovom kraju. Uvijek smo držali naša krda na ljetnoj ispaši, gore u planini, sve dok se pribrežni pašnjaci nisu toliko oporavili da smo na njih mogli smjestiti stoku na završno tovljenje. Ali, ove je godine Ford Logan to pravilo izmijenio. Prigrabio je sve naše jesenje pašnjake i postavio svoju razbojničku družinu da ih čuva za njega! Kad smo dognali naša stada s planina, trebalo je da biramo: ili prodati mršava goveda ili se potući s Loganovim plaćenicima zbog pašnjaka. Izabrali smo ono prvo — završi Dick s gorčinom u glasu — budući da se momčad Prekriženog C ne sastoji od vojske revolveraša!

— A ostali rančeri?

— I oni čine to isto... svi oni koji ne žele prodati svoju stoku Fordu po njegovim cijenama, kako bi je onda on sam mogao utoviti i prodati s velikom zaradom, budući da preko ljeta nije u tu stoku ništa ulagao. Webb Millard

je prodao svoja goveda Verigi. Ali Arch McKinnan je rekao da će radije propasti nego da to uradi. On i još dvojica ili trojica njih drže i dalje svoja krda gore u šumi. Ernie i ja smo međutim odlučili da je ipak bolje prodati za onu cijenu koliko se najviše može postići za tako neuhranjena goveda.

Nekoliko trenutaka Wayne Logan je šutio, zagledavši se nekamo pred sebe. Napokon progovori tvrdim, oporim glasom:

— Znao sam da sva ona govorkanja nisu bez osnova, ali nisam mogao zamisliti da su stvari poprile takve razmjere. Čuo sam tamo u vašem logoru da ljudi spominju nekog Tatea. Ne sjećam se tog imena od prije.

— Billy Tate — reče Dick — Da, ne poznaješ ga jer je došao nakon tvog odlaska. Stigao je ovamo prije pet godina i naselio se između našeg i Loganova posjeda. On je valjan čovjek, odlučan i uporan. Neki su sitnopojsednici već napustili svoja zemljišta, slomljeni zastrašivanjima, batinama i paljenjem imovine. Slijedeći na redu je Billy, pa ako i on poklekne, Verigi je otvoren put i do našeg posjeda. Tu nadalje nema zakona koji bi nas mogao zaštititi... i mi smo, naravno, vrlo za-brinuti...

— Što je to spopalo Forda, do đavola? — prasne Wayne Logan. — Dok je otac bio živ, Veriga nikada nije imala neprilika sa svojim susjedima. Ta nikome nije potrebno toliko zemlje.

— Sve je to nekada pripadalo starom Jabez — podsjeti ga Dick — a ja mislim da Ford želi sve to zadobiti natrag kako bi dokazao da i on može biti isto tako moćan čovjek kao što je bio i njegov djed!

— U tom slučaju, treba ga zaustaviti!

— A tko će to učiniti? Zar ti, Wayne? Zar ćeš se boriti protiv vlastite krvi?

Logan slegne ramenima:

— Ford i ja smo se i prije sukobljavali.

— Da, prije mnogo godina. Dječake tučnjave golim šakama i ponekom modricom. Ali ovo sada je nešto drugo... uz Forda stoje Milo Castle i njegovi revolveraši.

— Ja, istina, nisam revolveraš, ali ću svejedno otići u Wickiup... ako ta poštanska kočija uopće ikada i stigne ovamo! Eh, da mi je ovog trenutka sjesti u sedlo!

Dick Cordier kao da je razumijevao njegovo nestrpljenje:

— Možda bih ti mogao posudi jednog konja iz rezervnog krda.

— Bi li učinio to za mene? — uskoči mu Wayne brzo u riječ. — Ionako ne bih noćas mogao više spavati, nakon svega što si mi rekao.

Dick ustane.

— Dobro, dovest ću ti konja. Kad stigneš u grad, ostavi ga u konjušnici.

— Hvala, Dick.

Kad je Cordier iščeznuo u noć, Wayne Logan pipajući u mraku složi i uveče pokrivače i prikopča ostruge. Nestrpljivo je iščekivao povratak prijatelja. Ovaj se napokon pojavio vodeći za sobom konja na povodu. Dok mu je pomagao pri sedlanju, Dick se oklijevajući obrati Wayneu:

— Ima još nešto što bi trebalo da znaš... Vjerojatno se još sjećaš moje sestre?

Pritežući kolan sedla, Wayne naglo zastane u kretanju.

— Nan — promrmlja on poluglasno. — Dakako, sjećam se nje. Što je s njom?

— Pa, zacijelo znaš kako je to kad žena susretne tako pristala muškarca kakav je Ford i...

— Što? — presiječe ga Wayne žestoko. — Ne misliš valjda reći da...

— Ona je već odrasla djevojka, Wayne, i nimalo je se ne tču bilo kakve obiteljske zavade kad je riječ o čovjeku kojega voli. Nadam se da me razumiješ. Ne želim kazati da nas je iznevjerila, ali... ah, do đavola, ne znam! Naprosto ne znam kako će sve to završiti. Ernie je vrlo jasno upozorio Forda neka se drži podalje od nje. I eto, ako bi on bilo kako nastradao, a Nan bi pomislila da ja u tome imam nekog udjela... mislim da shvaćaš kakva bi tu zbrka nastala.

— Da — protisne Logan oporim glasom, nastojeći zatajiti koliko ga je teško pogodila ova novost o Nan Cordier. — Da, mislim da shvaćam.

Potom se jednim skokom vine u sedlo, dodajući:

— Ne brini, sve će se to urediti!

— Da, svakako. Sretno, prijatelju! I čuvaj se!

Wayne Logan nestrpljivo podbode konja koji ga hitro ponese u noć, odgovarajući svojim žustrim korakom na svaki treptaj, jahačeva uznemirenog duha. Hitao je na sjever, prema planinama, dok je noć sve više blijedjela, a misli mu raščlanjivale sve ono što je čuo od svog prijatelja. I učini mu se da je odjednom spoznao kako ga je zapravo neka neznana slutnja izgubljenе sreće nagnala da se vrati u kraj za koji se zakleo da ga je zauvijek napustio.

Svitanje ga je već zateklo u šumi, opijenog mirisom borovice što je prožimao planinu. Ali, još je bio daleko od svog cilja. Nakon više od jednog sata šuma se prorijedi i pred njim se ispriječije strmenite litice raspucalog kamenjara, uzdižući se poput golemih stupova okomito put neba. Kroz taj ogoljeli granitni zastor probijala se dubokim usjekom položena i dobro prohodna široka staza, koja je istodobno služila i kao poštanska prometnica i kao put za stoku.

Velika stjenovita prepreka ostade iza njega i pred očima mu se ukaže Wickiup.

Sve mu je izgledalo isto onako kako mu je bilo ostalo u sjećanju. Dugačka i plodna kotlina, zaštićena od naleta žestokih zimskih oluja zaslonom vrletnog stijenja kroz koji je upravo prošao, obrubljenog uz kraj blagim padinama prigorja. Nizinom je vijugala blistava, brza i duboka rijeka u čijoj se bistroj vodi iskriilo sunce. Na prisojnim obroncima niskog podbrežja bujale je gusta sočna trava — jesenja ispaša kojom bi se goveda još popunila i zaoblila kako bi se za njih mogla postići što veća cijena. Sjene oblaka preganjahu se bokovima udaljenih planina zaodjenutih mrkim šumama koje se doimahu kao debele krznene prostirke. Sjahavši, Wayne Logan je dugo stajao nepokretan, utonuo u raskoši boja i oblika, osluškujući spokojstvo i tišinu neprekidnog gibanja prirode, isprekidanog jedino ponekim tupim udarcem kopita njegova konja koji se premještao s noge na nogu, brsteći travu uz rub staze.

— Kako sam samo mogao napustiti sve to! — reče on glasno.

U njemu se na trenutak uspali mržnja na brata, neodoljivo izvirući iz nekog tajnovitog skrovišta negdje duboko u njemu. Tu mu se nakupio gnjev, odavno zapretan, a sada razbuktao pri pomisli da ga je Ford lišio svega onoga što je trebalo da postane njegovom baštinom.

Prenuvši se napokon iz svojih misli on priđe konju, pritegne kolan i uzjaše, pa laganim korakom potjera životinju niz prijevoj, prema dolini.

III

Prijatan miris dima smolaste borovine, koji se iz mnogobrojnih dimnjaka izvijao u mirno, prohladno jutro, pozdravi Waynea Logana svojom dobrodošlicom domaćeg ognjišta. Jašući kroz grad spletom uskih ulica izbrzdatih kolotečinama Wayne je pogledom tražio promjene u izgledu mjesta, i lica kojih se još sjećao: ali je nalazio vrlo malo i jednih i drugih.

Wickiup se nije znatno proširio, niti je osjetno nazadovao. Nekoliko je zgrada uništio požar, ali su zato na drugim mjestima izniknule nove. Hotel je imao dograđeno novo krilo koje je, međutim, s vremenom postalo već tako otrcano da se svojim izgledom izjednačilo s ostalim dijelom zgrade. Nalazilo se tu i trgovačko skladište, velika nova građevina s krovom od valovitog lima koji je poput zrcala održavao sunčevo svjetlo. Preko cijelog je pročelja bilo ispisano jednostavno »Hawleyeva«, vjerojatno podrazumijevajući dodatnu riječ »trgovina«, a ispod toga kratki je napis objašnjavao zainteresiranom kupcu da ovdje može dobiti sve, od živežnih namirnica do željezne robe. Ime Hawley bilo je Loganu nepoznato.

I neka imena na drugim poslovnim zgradama su se izmijenila, ali ipak ne tako mnogo s obzirom na protekle godine. Lica ljudi bijaše ono zbog čega se sada tu osjećao strancem. Jedva bi

mogao reći da poznaje nekoga. A onda, prolazeći mimo skladišta Gusa Ardena, odjednom ugleda starog Ardena kako natraške izlazi iz svog dućana, odguravajući ledima vrata, dok je s obje ruke vukao preko praga vreću žita.

Kršni starac prisloni vreću uza zid i, uspravivši se, okrene se da otpljune mlaz duhanskog soka na ulicu. Dok je podbočen stajao na rubu drvenog nogostupa, njegov se pogled susretne s Loganovim. Da, to je nedvojbeno bio stari Gus, isti kao nekad, možda s kojom borom ili sijedom vlasi više. Ali je isto tako bilo nedvojbeno da u njegovim očima nije bilo traga prepoznavanju i da je njegov kratki priklon glave bio samo letimičan i neobavezan pozdrav strancu. Wayne mu u prolazu mahne rukom i odjaše dalje, obuzet osjećajem duboke potištenosti.

Kad je dojahao do gradske konjušnice, iz malog prigradenog ureda iziđe neki njemu nepoznati debeljko. Uglavšt konja, u njegovim se očima odrazi iznenađna radoznalost. On hitro svrne pogled niz cestu, a zatim natrag na jahača, ne skrivajući svoje uzbuđenje.

— Hej! Ta životinja koju jašete pripada Prekriženom C!

— Pa što? — odgovori Wayne, silazeći s konja. — Kad sam sišao s vlaka, naišao sam na družinu koja je utovarivala stoku tamo iza stanice, pa sam od njih posudio konja. Dogovorili smo se da ga ostavim ovdje kod vas!

— Oh!... Znači da se još nitko od momčadi nije vratio? — usklikne debeljko očito razočaran, ne dajući nikakva objašnjenja takvom svom ponašanju.

On prihvati konja za uzde da ga povede u pregradak u staji. Wayne mu se obrati:

— Ova orma pripada meni. Mogu li je privremeno pohraniti ovdje?

— Naravno. A ako namjeravate kupiti konja, ima ih u mene puni koral... samo birajte! Ima jedan fini, mladi ridan... odličan konj, boljšega ne možete poželjeti!

— Pa, mogao bih pogledati — reče Wayne. — Ali, poslije... sada nemam vremena.

Tog je trenutka želio jedino to da što prije skine sa sebe svu prljavštinu, znoj i prašinu što su se nakupili na njemu za dugog putovanja; da se temeljito okupa, presvuče i oslobodi lice oštre čekinjave brade koja ga je poput grubog ribeža grebla po nadlaniци dok je nekoliko puta protirijao podbradak. Prisjeti se tada da je u jednoj brijačnici u Wickiupu postojala i neka vrst javnog kupališta, pa pođe da je potraži.

Činilo mu se da je u gradu mnogo življe nego što bi to trebalo da bude običnog radnog dana. Na iznenađni topot mnogobrojnih kopita on se okrene i ugleda grupu jahača kako izjahuje iz pokrajne ulice. Zaustavivši se pred krčmom, muškarci privezaše konje za prečku i bučno nahrupišu unutra. Wayne pođe dalje svojim putem, pitajući se ne sprema li se tu nešto neuobičajeno za svakodnevni život grada.

U brijačnici dočeka ga novi, njemu nepoznati vlasnik, ali radnja i njena cjelokupna oprema bijahu potpuno isti, uključujući i pocinčanu kadu u stražnjem dijelu prostorije, odijeljenom zastorom od brijačnice. Uskoro je voda bila ugrijana i Wayne se lagodno ispruži u kadi, utapajući se do vrata u toploj kupki. Osjetivši se dovoljno osvježenim, on se dobro istrlja ručnikom i obuče čistu košulju koju je donio sa sobom. Patim sjedne i u stolicu i svoju tvrdu bradu prepusti vještih rukama brijača. Nakon brijanja krene u najbližu gostionicu i naruči slaninu s jajima. Bio je jedini gost u prostoriji i polako je i s užitkom jeo doručak. Baš kad je završavao s jelom, uđe u gostionicu neki čovjek i zaustavi se kod registarske blagajne, da izmijeni gradska ogovaranja s plavokosom konobaricom.

— Svečanost, znači, počinje — reče pridošlica. — Vidio sam Forda Logana kad je krenuo prema kući mirovnog suca prije nekoliko minuta sav okićen. U gradu se nalazi gotovo cijela grupa sa Verige.

— Kažem vam, to nije pošteno — reče konobarica. — Netko bi morao to spriječiti.

— Tko, na primjer? U odsutnosti Dika i Ernija nema nikoga da joj kaže kako se ne smije udati za njega.

— Ona je glupača! Ako nije u stanju vidjeti kako joj Ford Logan prilazi sa zadnjim namjerama...

Wayne naglo ustane, zaboravivši na doručak. Baci na stol srebrnjak i dohvati znojem natopljeni šešir. Napolju se na trenutak zastao na vrućem suncu, zapanjen onim što je čuo; shvaćajući zašto je grad bio življi nego obično. Ne mijesaj se u to, razmišljao je, to nije tvoja stvar!

Usprkos tome krenuo je dalje, dok su njegove čizme muklo odjekivale na drvenom nogostupu. A onda je, približavajući se krčmi, gdje je prije tri četvrt sata promatrao grupu razbijača kako sjahuje s konja — konji su još uvijek stajali vezani uz drvenu gredu — opazio na njima žig ranča Verige. Njihovi vlasnici izašli su na verandu i usredotočili pažnju prema kraju ulice gdje je stajao veliki mlin.

Stigavši do ugla, Wayne opazi bijelu zgradu koja je nadvisivala sve okolne kuće u toj kratkoj ulici. Pred zgradom je stajala sjajna kočija s upregnutim vrancem. Bilo mu je jasno da je to kuća mirovnog suca i odmah je shvatio zašto su Loganovi ljudi stajali na verandi i koga su očekivali.

Naglo je skrenuo na stazu koja je vodila uporedo s ulicom. Veliki bor bacao je sjenu na vrt i kuću. Wayne Logan nije odmah opazio čovjeka koji je stajao kraj ulaznih vrata. Kad je Wayne htio podići zasun, čovjek ga zaustavi rukom i reče:

— Ne.

Bio je visok, ravnih ramena, što su se uvijala pod težinom krupne glave. Usta su izgledala poput duboke rane na suhonjavom licu, iznad kojih su klonulo visjeli crni brkovi. Bio je razrok i činilo se da čovjeka promatra najprije jednim, a onda drugim okom.

Wayne Logan ga promjeri brzim i temeljitim pogledom i opazi revolver marke Remington koji je nosio spuštene nog prilično nisko uz nogu, prilagođenog zahvatu duge ruke.

— Ne mijesaj se, stranče — reče revolveraš blagim glasom. — Oni ne žele da ih netko prekida.

Logan pokaže na oslikanu tablu što je visila iznad stepenica na trijemu.

— Je li mirovni sudac unutra?

— Nema vremena, zaposlen je.

Odgurnuvši čovjeka, Wayne bez riječi otvori ulazna vrata.

Revolveraš uzmakne, ali u tom trenutku otvore se kućna vrata i pojavi se Ford Logan s djevojkom ispod ruke.

Da, to je bio Ford. Prije devet godina bio je to krupan mladi čovjek. Sada, u zreloj dobi od trideset i tri godine, pokazivao je snagu i osornost uspješnog poslovnog čovjeka koji je svjestan svoje moći.

Ford Logan upita trpkog:

— Što se događa, Milo?

— Taj momak — odvrati Milo Castle mračnim glasom. — Čini se da nije shvatio ozbiljno kad sam mu rekao da ne ulazi ovamo.

Čovjek na trijemu uperi tamni pogled na stranca.

— Neka dođe — promrmlja.

Ali je Wayne već krenuo kamenitim puteljkom prema kući. Kako je prilazio bliže, opazio je čudnu mješavinu izražaja na licu starijeg čovjeka. Zastane ispred širokih stepenica i pogleda prema gore namjerno bezizražajnim licem.

— Halo Ford!

— Neka sam proklet! — uzvikne čovjek na trijemu. — Milo, pa to je moj brat!

Djevojčin uzvik iznenađenja prisili Waynea da je pogleda. Nan! Kao djevojčica bila je uvijek šutljiva, pomalo stidljiva, ali već onda tvrdoglava i samovoljna. Između svih uspomena na Wickiup i djetinjstvo ostala su samo sjećanja na Nan Cordier. Često se sa čeznutljivom nježnošću u mislima vraćao na nju.

Sada je stajala pred njim visoka, odrasla žena, obučena u jednostavni sivi kaput i suknju s nabranom bijelom bluzom, koja je blago naglašavala oblinu njenih grudi. Na ruci joj je blistao zlatni vjenčani prsten, poklon Forda Logana. Stajala je kao oduzeta, otvorenih usta, zureći u Waynea sivim očima.

— Došao si na vrijeme mladiću — reče Ford oporo. — Na vrijeme da

prvi čestitaš i poljubiš moju zaručnicu. Sjećaš li se Nan, zar ne?

— Da, sjećam se.

Videći da njegov brat to očekuje, Wayne se popne uz stepenice prema djevojci i položi ruke na njena rame. Ona podigne glavu, problijeđivši u licu.

— Nadam se da ćeš biti sretna — reče on i poljubi je u usta.

Njezine usne bijahu suhe i hladne. osjećao je kako su drhtale. Nije se pokrenula kad se je odmaknuo od nje i okrenuo se svome bratu.

— Čestitam — promrmlja suho. — Nisam znao da se ženiš.

— Bila je to neka vrst dogovora u posljednji čas. — Ford je to pažljivo izgovorio. — I ja sam sam iznenađen zbog te neočekivane sreće. — Posjedničkom kretnjom zagrlji zaručnicu. — Draga, momci me čekaju na malu svečanost. Obećao sam im da ću popiti jednu čašu s njima. Zatim ću doći po tebe kod Hawleya i odvest ćemo se kući. Milo će te otpratiti do trgovine.

Ona je samo kimnula i Ford je privuče i poljubi glasno. Zatim, držeći je još uvijek zagrljenu, krene prema vrtnim vratima, koja Milo Castle, krećući se nemarno, otvori.

Stigavši do kočije, Ford pomogne djevojci da se popne. Trzajem uzde Milo pokrene vranca i kočija krene. Ford Logan je gledao neko vrijeme za njom, zatim se obrati Wayneu koji je stajao u uglu trijema.

— Poći ćeš sa mnom da popijemo po jednu, zar ne? Imamo o mnogočemu razgovarati.

Wayne je oklijevao, zatim slegne ramenima i side niz stepenice. Braća su stajala licem u lice u sjeni velikog bora. Ford je bio šest godina stariji, ali je Wayne sa svojih dvadeset i sedam godina bio istog uzrasta i težine. Njegova je odjeća izgledala pohabana u usporedbi s Fordovom platnenom košuljom, ispruganim kaputom i hlačama umetnutim u vezene i sjajne ulštene čizme. Novi Stetson šešir bio je brižljivo namješten na njegovoj plavoj kosi.

— Dakle, da krenemo — reče stariji brat zlovoljno.

Koraćali su u tišini niz ulicu. Ford je očigledno bio zabrinut zbog neočeki-

vanog Wayneovog dolaska. Sa svoje strane Wayne je, barem za sada, odustao da povede razgovor. Tako su stigli do krčme gdje su stajali Fordovi ljudi. Okružili su svog gazdu smijući se glasno i tapšajući ga po leđima.

Bilo ih je osam i Wayne ih je dobro promotrio. Sjećao se je što je Dick Cordier govorio o opasnom Milu Castleu koji je doveo grupu ljudi sličnih njemu. S iznimkom jednog ili dvojice svi su bili razbijači poput samog Castlea.

— Polako, momci, još mi predstoji naporan dan. Možda ste čuli da postoji još jedan Logan koji je davno otišao od kuće? Eto, ovaj momak ovdje je jedan takav, moj brat Wayne.

Pažljivo su ga odmjerili, jedan ili dvojica kimnuli su, a onda ih je Ford pozvao u krčmu. Na njegov znak gostioničar je počeo puniti čaše. Braća su se smjestila na kraju tezge. Ford privuče jednu čašu Wayneu, a drugu digne u zrak i nazdravi;

— U zdravije tvoje nove šogorice,

Wayne odmahne glavom.

— Ne.

Ford ga oštro pogleda, zaustavivši čašu na pola puta do usta. Zatim nagne glavu i naglo ispije tekućinu. Kad je stavljao čašu natrag na tezgu, oči su mu se suzile, a to je bio prvi znak ljutine, koliko se Wayne sjećao.

— Da nisi možda ljubomoran? — reče Ford.

Wayneov je odgovor bio izravan i hladan.

— Razmišljam kako će to djelovati na njezine, na Dicka i njegovog bratića Ernija. Radio si iza njihovih leđa. Znao si da bi te oni zaustavili, zato si čekao dok nisu njih dvojica krenula na put.

— Tko kaže da bi me oni zaustavili? — upita oštro Ford. — Možda bi podigli malo galame i pravili poteškoće mojoj ženi. Nas dvoje se volimo i oboje smo se složili da na taj način ima najmanje izgleda za podizanje bure. Nema ničeg tajnovitog u tome.

Wayne je htio odgovoriti, ali umjesto toga slegne ramenima. Okrene se u namjeri da ode, ostavljajući neispijenu čašu na tezgi, ali ga Ford uhvati za lakat.

— Jedan trenutak! Imam pravo da doznam neke stvari. Pojavljuješ se iznenada nakon toliko vremena i miješaš se u poslove drugih ljudi.

— Poslovi Wickiupa su također i moji poslovi — podsjeti ga Wayne.

— Izabrao si pravi čas da me podsjetiš na to, nakon toga što si na takav način pobjegao od kuće i ostavio me da se mučim s rančom i podnosim starog bogalja u kolicima.

Nepoštenost te izjave prisilila je Waynea da se uspravi stegnutih šaka.

— Ne volim da me se podsjeća na pravi razlog zbog čega sam napustio ovaj kraj.

Možda je Ford osjetio opasnost koja ga je upozoravala da pred njim ne stoji više osamnaestogodišnji dječak ili je jednostavno shvatio da je otišao predaleko tek uspio je da se savlada. Odmahnuvši rukom reče:

— Dobro, imali smo različita shvaćanja, ali to je bilo davno. Sve ove godine nismo čuli o tebi. Djed će sigurno zaželjeti da te vidi. U međuvremenu ovo je piće kupljeno Lognovim novcem, a ti si još uvijek jedan od Lognovih. Ako već nećeš popiti sa mnom, dopusti da ti kažem, kako nam je drago što si se vratilo.

— Sumnjam — promrmlja Wayne, ali je uzme čašu i iskapio je do dna. — Iz dobre je zalihe — reče.

— Iz najbolje — promrmlja Ford zadovoljan; napetost kao da je polako nestajala među njima. — Doći ćeš da nas posjetiš u Verigama, naravno?

— Čim budem imao vremena.

Pojavi se gostioničar.

— Još jedna runda, gospodine Logane?

— Svakako! — bučno se je razmetao Ford. — Napunite ponovno sve čaše.

U buci povika i odobravanja koje je pozdravilo tu Fordovu naredbu, Wayne odmahne glavom gostioničaru i okrene se prema vratima na koja je upravo ušao Milo Castle. Pogledom je potražio gazdu, opazio ga i prišao mu. Wayne ga je čuo kako mrmlja:

— U gradu nema nikoga ranča s Prekriženo C, Forde.

Ford je bio zadovoljan.

— Nisam ni očekivao da će netko doći, ali želio sam biti siguran. Dobro,

popij nešto i potjeraj momke na posao. Ja ću doći poslije s kočijom.

Predradnik odmahne ružnom glavom.

— Ne znam. Govorka se da se nekoliko tih ljudi ponaša tako kao da žele preuzeti taj posao za Prekriženi C.

— Neće — reče Ford prezirno. — Neka samo govore.

Ford izađe a nekoliko trenutaka zatim za njim krene Wayne. Gledao je Forda kako korača sigurno i oholo, korakom čovjeka koji je zadovoljan sam sa sobom. Ford je zastao pred velikom Hawleyevom trgovinom i ušao.

Jedan dan prekasno, razmišljao je Wayne gorko.

Je li zaista bio u stanju da onemogući to vjenčanje? Naposljetku, za vjenčanje je potrebno dvoje, a Nan je dovoljno odrasla da zna što radi.

Možda je Ford bio u pravu, možda je to zaista obična ljubomora što ga izjeda. Da budemo poštene, koliko je Nan Cordier utjecala na njegov povratak ovamo? Nije znao. Misli i osjećaji bili su mu suviše smućeni da bi mogao znati.

Ali nikada neće zaboraviti ostru bol koju je osjetio gledajući nju nakon toliko godina: na njezinoj ruci blistao je Fordov prsten.

Krenuo je polako dalje, ne znajući kamo bi krenuo. Stigavši pred vrata velike trgovine, opazi jahača koji je ušao u ulicu malo niže.

Četvrtasti oblik konjanika bio mu je poznat. I jahač i konj bili su pokriveni prašinom. Netko ga je zazvao, izašavši na ulicu s podignutom rukom i jahač se zaustavi, slušajući čovjeka, koji je stajao u prašini, govoreći uzbuđeno i pokazujući rukom prema velikoj trgovini.

Konjanik bez riječi podbode konja. Čak je na toj udaljenosti Wayne mogao čitati opasnost na licu Ernija Sargenta, koji je jahao ravno prema Hawleyevoj trgovini. Wayne je samo na trenutak oklijevao dok je donosio odluku, zatim se okrene i uđe u trgovinu.

Unutra su vladali tišina i red — duge, krcate tezge, burad sa šećerom i brašnom, viseći grozdovi slanine i željezne robe. Velika prostorija bila je tamna i hladna i na prvi je pogled iz-

gledala prazna. Zatim opazi Forda i Nan u odijeljenom uredu u pozadini trgovine, u razgovoru s vitkom, tamnokosom djevojkom istih godina kao i Nan. Požuri prema njima.

Ford se okrene na zvuk mamuza.

— Ernie Sargent dolazi ovamo, Forde — reče Wayne.

— Oh, ne! — Nan se grčevito uhvati rukom za rukav svog muža.

— Ernie je trideset milja daleko odavde, mladiću — reče suho Ford. — To ne može biti on.

— I ja sam prošle noći bio trideset milja odavde, — reče Wayne značajno. — Prilično sam naporno jahao, a čini se da je i Ernie to isto učinio, što će malo poremetiti tvoj red vožnje. Ako postoje stražnja vrata, bilo bi pametno da se poslužiš njima.

— Da bježim pred njim! Pred Ernijem? — progunda Ford.

— Ne moraš bježati, samo odgodi taj susret. Toliko duguješ Nan.

— Molim te! — reče Nan jedva čujno.

Ford je namrgođeno gledao u nju, dok je rukom trljao zatiljak, razmišljajući što da učini.

— Koji će ga đavo zaustaviti da ne krene za nama?

— Ja! — rekla je tamnokosa djevojka.

Iako su te riječi bile namijenjene Fordu, njene su oči počivale na stranacu, oči boje kadulje ispod tamnih obrva.

— Krenite smjesta, dok nije prekasno. Straga je kočija gdje ju je ostavio Milo.

Ford slegne snažnim ramenima.

— Oh, do vraga! — promrmlja, okrene se naglo i zakorači prema stražnjim vratima.

Ali Nan Logan je oklijevala gledajući u tamnokosu djevojku. Wayne je osjećao tračak žaljenja.

— Jesam li ja grešna, Jo? — upitala je. — Jesam li... jesam li krivo učinila?

Jo se nasmiješi, ali joj se u očima zrcalila tuga. Uхвати Nan za ruku i nježno je stisne.

— Ne znam. Možda će završiti sve najbolje. U svakom slučaju pokušaj biti sretna.

U Naninim sivim očima pojaviše se suze.

— Oh, Jo, tako bih voljela...

Na poziv Forda naglo se prekine i izađe. Wayne je ostao sam u golemoj mračnoj trgovini s djevojkom zvanom Jo.

— Vi ste Logan, zar ne? — upita ona. — Wayne Logan? Nitko se nije potrudio da nas predstavi. Ja sam Jo Hawley. Moj je otac vlasnik ove trgovine.

Bila je to mala, hladnokrvna djevojka s plemenitim ustima i izgledom potpune sigurnosti u sebe.

Htio je odgovoriti, ali se u tom trenutku čuo zvuk konjskih kopita. Konj se zaustavi pred zgradom, čulo se kako je konjanik sjašao i na vrata uđe Ernie Sargent, istražujući očima mračnu prostoriju.

IV.

Pogled Ernija Sargenta se na trenu tak zaustavi na licu Waynea Logana. Opazivši otvorena stražnja vrata, krene prema njima.

Wayne zausti da kaže nešto, ali je djevojka prva progovorila, glumeći iznenađenje, kojim je sakrivala svoje prave osjećaje.

— Ali, Ernie, zar si se već vratio?

On zastane namrgođen. Lice mu je pokazivalo umor, a prašina mu je pokrivala odijelo.

— Čini se da sam se vratio prekasno s obzirom na ono što sam čuo na ulici. Gdje su oni? — Povisio je glas, okrećući se prema Wayneu. — Ne pokušavaj tajiti. Gdje su Nan i taj tvoj brat?

— Nećeš ih progoniti — reče Wayne mirno.

Ernijev pogled se smrači.

— Zar zato što ti to kažeš?

— Možda.

— Nemoj! — upadne Jo Hawley. — Zato, što to neće donijeti ništa dobro. a i zato što mislim da previše voliš Nan da bi je mogao povrijediti.

Sargent prenese svoj bijes na nju.

— Jesi li joj ti pomagala u tome? Tako mi boga, kad bih znao...

— Zar me tako malo poznaješ?

Promatrajući je, Wayne je opazio na njezinom licu izraz povrijeđenosti, a u njezinom je glasu osjećao kako želi da joj on vjeruje. Neobično je da bi ona molila da bilo što, kao što je sada molila Ernija Sargenta za razumijevanje. Iznenada mu je postalo jasno: Jo Hawley voli tog čovjeka.

— Dobro, Jo — reče Ernie. još uvijek namргоđen, ali je više nije gledao pogledom koji optužuje. — Priznajem da nisam tako mislio. Nan je prilična budala ako je dopustila da je Ford Logan nagovori na tako nešto, a da se prije ne posavjetuje s nekim. Sad moram ja odlučiti što da učinim.

— Tu ne možeš učiniti ništa — reče Wayne. — Ona je punoljetna i udala se dobrovoljno za njega.

Ernie ga pogleda.

— Kad samo pomislim — promrmlja — prije mnogo vremena ti i ona...

— Što je bilo prije mnogo vremena nija važno.

Na Ernijejevom licu pojavi se lukav izraz.

— Dirljivo, vrlo dirljivo. Braniš ih, dok Ford i ona koja je nekada bila tvoja djevojka...

— Zaveži!

Ernie stisne zdepaste prste u šake.

— Prošle noći rekao sam ti da se okaniš Wickiupa. Ali, jer si već ovdje, zašto da ti ne vratim onaj udarac?

— Dajem ti prednost da pokušaš prvi — reče Wayne.

Jo Hawley se umiješa svom svojom odlučnošću.

— Dosta je bilo! Ernie, izmoren si jahanjem i nespavanjem. Stvari će ti poslije izgledati potpuno drugačije. Molim te, Ernie.

Ovoga puta nije molila. Govorila je odlučno i činilo se da je Sargent napokon shvatio.

— Imaš pravo — priznade gundajući — I... žao mi je što sam mislio da nešto skrivaš od mene. Znam da ne bi pomogla Nan da se uda za njega.

— Učinila bih sve da je spriječim u tome.

On kimne:

— Svakako.

Rukom dodirne njena ramena, a crte njegova umornog lica poprime mekši izraz. Zatim se okrene i pođe.

Prije nego što se vinuo u sedlo, zastane na vratima, da zapali cigaretu.

U nastaloj tišini Wayne je okrene i k Jo i reče podrugljivo:

— Čini se da vam nije mnogo stalo do Fordova vjenčanja.

Ona ga pogleda ravno u oči.

— Možete li podnijeti iskrenost, gospodine Logane? Godinama poznajem Nan Cordier. Bila mi je najstarija i najprisnija prijateljica. A ovo danas smatram najgorim vjenčanjem za nju. kakvo možete zamisliti.

— To je zaista prilično iskreno. Čini se kao da dijelite predrasude ljudi u ovoj dolini protiv imena Logan.

— Nisu to predrasude. Vidjet ćete to i sami ako ostanete dulje ovdje.

On je pogleda začuđeno.

— Zar vi mislite da neću ostati?

— Ja se nadam da nećete. Vjerujem da niste došli zato da sudjelujete u neprilikama koje stvaraju Loganovi. Ako ipak ostanete bit ću razočarana.

— Zbog mene? Pa mi se jedva i poznajemo.

— Istina je. Pa, ipak, sudeći po onome što mi je pričala Nan...

Osjetio je kako ga iznenada nešto steže u grlu.

— Ona vam je govorila o meni?

— Oh, mnogo puta. Zacijelo ste nekada bili veoma bliski. Ali vi ste otišli, nikada nije saznala zbog čega. Davno je to bilo, zar ne? Između vas i Forda nastao je neki nesporazum.

— U ono je vrijeme ona bila djevojčica, ne može se sjećati toga. Usput govoreći, to je bila posve obiteljska stvar. Ja nisam nikada govorio o tome i vjerujem da ni Ford nije. — Slegnuo je ramenima. — Imali smo različita mišljenja i...

Ona ga osorno prekine.

— Ne morate mi o tome govoriti. Uvjeravam vas da nisam imala namjere da se miješam u vaše poslove. Napokon, kao što ste i sami rekli, mi se jedva i poznajemo.

I okrenuvši se, počela je poslovno premještati robu na jednoj od dugih tezgi.

Ali prije nego što ga je dospio uhvatiti bijes već je opet stajala pred njim, smijuci se pokajnički.

— To baš nije bilo uglađeno, zar ne?
— reče ona. — Molim da mi oprostite.

Wayne slegne ramenima.

— Nema na čemu.

Izvadio je iz džepa lulu i stao promatrati tu neobičnu mladu ženu. Posjedovala je izravan način u ophođenju, govoreći uvijek ono što misli, i u tom njezinom poštenju bilo je nečega što se je njemu vrlo dopadalo.

— Da raspravimo jednu stvar — predloži on. — Pretpostavimo da sam rekao da neću stati ni na jednu stranu, biste li to više voljeli?

— Ne — odgovori ona smjesta.

— Zašto?

— Zbog toga što u toj stvari nitko ne može ostati po strani. Nadam se da to shvaćate.

On podigne jednu obrvu.

— Nitko? Govorite li o sebi?

Jo Hawley mu odgovori hladnim glasom:

— Moj otac je došao ovamo prije četiri godine. On je trgovac, a u Wickiupu je bio potreban jedan trgovac. Trgovali smo s kime smo stigli i dobro smo živjeli. Eto, maloprije smo istovarili tovar konjskih potkova po narudžbi Loganovih.

— Zanimljiv način gledanja na stvar — primijeti Wayne.

— Slušajte, Loganovi naručuju kod nas toliko koliko svi rančeri zajedno. Ako radimo samo s njima, kako možemo uslužiti ostale naše prijatelje?

— Zna li Ford vaš stav?

Njezine oči bljesnuše.

— Svakako! Hawleyevi nemaju dva lica.

— Nisam to mislio.

Ali je ona bila ljutita i on se odmakne od tezge, strpavši lulu u džep.

— Saznavši vaše mišljenje o Loganovima ne želim vas prisiljavati da i dalje razgovarate s jednim od njih — reče on, pa ukočeno kimne i prstima dodirne rub šešira. — Hvala vam ipak što ste smirili Ernija Sargenta.

Bio je već kod vrata kad ga zaustavi njezin glas.

— Jedan trenutak, gospodine Logan. Poznajete li mjesto zvano Squaw Meadow?

Wayne se napola okrene.

— Čini mi se da se sjećam tog mjesta... potok... šuma... i velika granitna stijena...

— Da, to je to mjesto. Pođite tamo i pogledajte što se dogodilo. Onda se vratite i recite mi nemaju li ljudi u Wickiupu razloga da mrze ime Logan.

Vidjevši da ona nema namjere da dalje objašnjava, on reče:

— Hvala! — I izađe.

Prelazio je preko široke ulice kad li ga neki glas zovne po imenu. On se okrene i opazi Gusa Ardena, koji je stajao ispred svoje trgovine stočnom hranom: veliki Gus, snažan, mladenačkog izgleda usprkos godinama, širokih ramena i mišićavih ruku ispod zavrnutih rukava izbljedjele košulje. Arden mu iznenađeno pristupi, poklopivši Wayneovu ruku svojom golemom šapom.

— Vidio sam te kad si dolazio — reče Gus — ali te nisam prepoznao, dok mi nisu rekli da se u krčmi nalazi Ford s još jednim momkom od Loganovih. Onda mi je signalo. Pa kako si, mladiću?

Wayne se nasmije umornim licem i u duši mu se iznenada razlije toplina.

— Lijepo je sresti nekoga koji ti neće pred nosom zatvoriti vrata — reče.

Ardenovo široko lice pretvori se u smijehak razumijevanja.

— Svijet je pun budala — reče mrzovoljno — koji ne vide dalje od nosa! Ja sam uvijek bio na tvojoj strani, pa zašto da se ne veselim tvom povratku.

— Jednog ću te dana posjetiti — obeća Wayne. — Imamo o mnogočemu razgovarati, ali sada sam mrtav umoran. Premalo sam spavao, pa ću potražiti sobu u hotelu.

— Što, u tom kavezu buha? Ako ti je potrebno samo nekoliko sati spavanja u krevetu, moj ti stoji na usluzi. I mnogo je ugodniji od onih hotelskih, to ti mogu reći.

Wayne pristane. Nakon toga, ležeći na željeznom krevetu Ardenove moćne sobe iza dućana, slušajući ugodno tiktakanje budilice na polici, najednom mu postane jasno da je Gus bio jedini s kojim je razgovarao, a nije ga pitao za razlog njegova povratka. Gus nije ispitivao ni pokazivao nedoličnu radoznalost. Našao je prijatelja koje-

mu je bilo drago da ga vidi i bio mu je zahvalan...

Nekoliko sati odmora bilo je zaista sve što mu je bilo potrebno. Podne je prošlo kad je ponovno ušao u trgovinu krmom i konjima te se obratio debeljku:

— Došao sam da pogledam onog riđana.

Čovjek saznajući u međuvremenu tko je Wayne, pozdravi ga s napola prikrivenim neprijateljstvom, dopustivši mu da iskuša životinju. Riđan se je pokazao dobrim. Složivši se sa cijenom, Wayne ga kupi i s računom u džepu odjaše prema širokoj dolini.

Razmišljao je o mladoj ženi iz trgovine — o njezinoj samopouzdanosti, o načinu na koji je govorila iznoseći otvoreno istinu i ono što misli. Takvu bi ženu teško bilo koji muškarac obuzdao — zavarala je i Erneja Sargenta, kojega je voljela. Morao je priznati da je teško zaboraviti takvu djevojku.

Mamuzama lagano dodirne riđana i potjera ga u kas. Pred njim se je prostirala Squaw Meadow, blistavi potok, granitna strmen i uski trak šume što je rasla naokolo. Slika kakve se je sjećao od prije razlikovala se je samo u jednome: pocrnjeli ostaci spaljenih zgrada narušavali su ljepotu tog mjesta. Namrštivši se, Wayne se spusti u nizinu.

Bili su to ostaci kuće — prave kuće s kamenim temeljima i zidovima od debela dovučenih s bregova. Među ostacima rastao je drač, a kostur dimnjaka stršio je visoko u nebo. Staja je također bila spaljena, neke manje zgrade isto tako.

Koral je bio razrušen kao i početni radovi na navodnjavanju.

Wayne stisne zube. To je, dakle, ono što je Jo Hawley željela da on vidi, a značenje toga bilo je prilično jasno. To nije uništila slučajna vatra — to su učinili ljudi.

Na iznenadni zvuk naglo podigne glavu — puščani hitac, nema sumnje, koji se je jasno čuo u mirnom zraku. Odmah odjekne i drugi zajedno s odjekom što se je pomiješao s prva dva i odjekivao preko bregova.

Oklijevao je samo jedan trenutak, zatim pritegne uzde i okrene konja, podbadajući ga ostrugama.

Na tom mjestu dolina se je stepenasto uspinjala u šumovitim i travnatim terasama koje su pri vrhu prelazile u tamnu jelovu šumu. Ravno iznad nje ga bilo je mjesto odakle su dolazili puščani hici; čuo ih je na onim pribrežnim pašnjacima što su ih Fordovi unajmljeni revolveraši držali pod pasom, zabranivši pristup malim rančerima iz Wickiupa. Wayne krene onamo.

Pucnjava se nije više ponovila, samo je vjetar hućao kroz široke krošnje drveća. Minute su prolazile. Znao je da možda gubi vrijeme. Nije znao što je uzrokovalo pucnjavu. Mogla je značiti i mnogo i ništa.

Nastavio je uporno penjanje i iznenada iza gustog niza stabala začuje paljbu revolvera. Brzo se udalji od stabala i popne prema stijeni na čijem je vrhu raslo drveće i koja je zaklanjala vidik iza sebe. Ponovno se oglasi puška, ovoga puta prilično blizu. On zauzvati konja i sjaše. Zaveže uzde za stablo. Izvuče svoj kolt 45, pregleda naboje i razmotri položaj.

Na rubu uspona, podalje od stijene, ležalo je napola istrunulo stablo. Izabravši pravac kretanja otpuzi do nje ga po strmini. Povremeno se je čula pucnjava. Činilo mu se da puščani meci dolaze s njegove lijeve strane, pucnjava revolvera ispred njega i nešto dalje prema istoku.

Čučne iza stabla i s revolverom u ruci pokuša baciti pogled na ono što se događalo ispod njega. U plitkom jarku ležala su dva čovjeka, jedva vidljiva u sjenama kasnog popodneva što su se vukle u dubinama. Čvrsto su se držali svog zakloništa i Wayneu nije trebalo dugo da otkrije zašto.

Istočno od jarka u istoj ravnini, na mjestu gdje je sunce obasiavalo smeđu travu ležala su sakrivena trojica revolveraša koji su povremenom pucnjavom držali prikovanu onu dvojicu u jarku. Ali prava opasnost dolazila je od puške, a ona se nalazila negdje iza i iznad njih, na drvetu.

Wayne je opazio sjaj cijevi prije nego što je opalila, a zatim je vidio plameni jezik i dim. Oko ljudi, koji su čučali u jarku, frcalo je kamenje i prašila se zemlja. Tražio je pogledom čovjeka s puškom i opazio ga na trenutak kao tamni lik koji je skočio s

drveta i otkotrljao se niz padinu u grmlje. Bilo je očito da strijelac traži pogodnije mjesto za gadanje na ovu dvojicu.

Wayne Logan nije volio takav način igre, bez obzira na čijoj je strani pravo. Ustane, držeći čvrsto revolver u ruci. Jedan od dvojice u jarku opazi ga i ispali hitac prema njemu, misleći da je on još jedan od njihovih neprijatelja. Wayne skoči natrag. Odsulja se kroz drveće uzduž stijene, tražeći strijelca s puškom u gustom grmlju preko puta. Tako je naletio na osedlanog konja privezanog za stablo. Opazio je prazan tobolac za pušku na sedlu i znao je odmah da konj pripada čovjeku vinčesterkom. Na glatkoj koži bio je utisnut poznati žig Verige.

Wayne je već prije pomislio da to Loganovi ljudi žele ukloniti onu dvojicu u jarku. Ali dokaz koji je vidio utisnut na konju ispunio ga je bijesom.

Životinja je bila nemirna, dizala je kopita i kolutala očima dok joj se Wayne približavao da dohvati stremene i sveže ih iznad sedla. Uzde također pričvrsti za jabuku na sedlu i udarcem šešira nagna životinju u trk između drveća.

Topot kopita odjekivao je nadaleko u trenutnom predahu borbe — bio je to zvuk koji će morati privući pažnju strijelca. Brzo stane iza drveta čekajući s oružjem u ruci. I zaista, trenutak zatim opazi strijelca. Zabrinut što je ostao bez konja, dolazio je trčeći, spoitičući se na oštrom kamenju, dok je sunčeva svjetlost bljeskala na puščanoj cijevi.

Wayne je čekao da se čovjek približi, zatim vikne:

— Baci pušku!

I opali iznad njegove glave.

Čovjek se skljkoka na zemlju, kotrljajući se niz padinu, pokušavajući da cilja prema Wayneovu glasu, ali metak pogodio u prazno.

— Kažem ti, ako si imala razuman, odbaci pušku! — vikne Wayne oštro.

Čovjek podigne glavu i tako su zuri li u jedan u drugoga u tišini. Wayne je mogao vidjeti kako na licu onog drugog blistaju kapljice znoja. To mu je lice bilo poznato, vidio ga je u grupi revolveraša s Verige, jutros u

krčmi. U istom trenutku prepoznao ga je čovjek; čudeći se, vikne promuklo:

— Hej, Logane! Do đavola!

— Rekao sam da odbaciš pušku — prekine ga oštro Wayne.

Nadaleko nije bilo nikakva skloništa, ali je bilo vidljivo da će čovjek pokušati da se spasi trčanjem. Polako se je pridizao, spremajući se na čučanj.

Wayne opali. Kundak puške rasprsnut se u iverje i čovjek ispusti oružje. Trzaj mu je slomio jedan prst i on je zastenjao od bolova, pritiskajući obamrlu ruku k sebi. Iznenada skoči i potrči naslijepo prema najbližem drveću.

Wayne ga nije zaustavljao. Spremivši revolver, podigne pušku sa zemlje. Kundak je bio uništen, ali je mehanizam još uvijek radio. Napunivši oružje mecima, krene natrag do oborenog stabla i baci pogled dolje na jarak. Zatim opali jedan metak prema travnatom obronku, s one strane gdje su se sakrivali ljudi s Verige. Stajao je raskoračen i pucao hladnokrvno i promišljeno, mijenjajući cilj nakon svakog hica. Kod osmog metka jedan od revolveraša popusti pod pritiskom i potrči klizajući se čizmama po glatkoj i osušenoj travi. Za njim su uskoro slijedili drugi.

Tišina se je vratila u bregove. Revolveraši s Verige su nestali. Dvojica iz jarka penjali su se prema njemu, a u pogledu kojim su gledali u stranca skrivala se je zbunjena opreznost.

Jedan je bio kratkonog i zdepast, a moglo mu je biti oko četrdeset godina; imao je žive oči i posjedovao je nekakvu tvrdoglavu snagu u sebi. Kosa i potkresani brkovi bili su tek malo načeti sjedinama. Njegov je pratilac nosio na sebi kaput od konjske kože. Lica su im bila uprljana blatom i barutom.

— Zahvalni smo vam tkogod bili da bili — reče stariji oporim glasom. — Zamalo nas Loganovi ubojice ne pobiše.

— Što ste učinili s Edom Maugherom? — upita pratilac. — Mislim da je to bio onaj s puškom, po načinu pučanja. Sigurno ste ga ubili, nadam se.

Wayne odmahne glavom.

— Oduzeo sam mu oružje i poslao ga pješice. Imate li konje?

— Ako su još tamo gdje smo ih ostavili — reče kratkonogi, a zatim dodá:

— Ja sam Billy Tate, s ranča Strijela. Ovo je Sam Coogan — polovica od moje grupe radnika.

Wayne kimne u znak pozdrava.

— Ne vidim razloga za skrivanje — reče — jer ćete prije ili poslije doznati istinu. Ja sam Wayne Logan.

— Do đavola! — vikne Billy Tate a lice mu potamni. — Vi ste mlađi brat koji je napustio Wickiup prije nego što sam ja došao.

— Tako je.

— Pa zašto ste se onda suprotstavili tim revolverašima s Verige? — upita u čudu Sam Coogan.

— Nije važno — odvrati Wayne. — Ionako nisam u stanju uvjeriti nikoga da ne volim način na koji obitelj Logan vodi stvari. Možete mi vjerovati i ne morate, kako želite. Umoran sam od dokazivanja.

Okrene se da pođe, ali Billy Tate reče brzo: — Čekajte trenutak! Priznajem da ste me uvjerali nakon ovoga što ste učinili za nas. U stvari, volio bih da bolje porazgovorim s vama, ali nije mjesto, a ni vrijeme za to. Sam — okrene se svom pratiocu — bolje da pronađeš i dovedeš konje.

— Svakako Billy.

Dok je Sam odlazio prema šumi, Wayne upita vlasnika ranča:

— O čemu se je zapravo ovdje radi lo?

— Oh, glupo je da se to dogodi mojih godina. Jutros sam bio u našem ljetnom logoru s Peterom Spinnerom i svojim krdom...

— Zar vaš ranč još nije otpremio goveda?

— Beskorisno je otpremati mršava goveda, do đavola. A ja ću ih radije držati u bregovima dok snijeg ne padne nego ih u bescijenje prodati Fordu Loganu. Ali kao što sam počeo pričati, Sam je otišao dolje na ranč po zalihe i kad se je vratio, rekao je da mu se čini kao da se banda s Verige povukla s pristranih pašnjaka. Meni se to činilo malo vjerojatno, pa sam otišao da se sam uvjerim. Sad, ili je Sam lud ili su se Maugher i ostali uspjeli vratiti na pašnjake u vrijeme dok je Sam jašio prema logoru. jer smo naletjeli toč-

no na njih. Već bismo bili mrtvi da se nismo uspjeli dočepati onog jarka.

— Ne krivite Sama Coogana — reče Wayne. — Maugher i dobar dio grupe s Verige bili su neko vrijeme zaista odsutni s pašnjaka. Vidio sam ih dolje u gradu zajedno s M'lom Castleom; slavili su Fordovo vjenčanje.

Billy Tate je pogledao zaprepašteno.

— Vjenčanje! To je zaista neugodna vijest. Pa nije valjda oženi onu Cordierovu djevojku? — pucne jezikom. — Oprostite mi što ju to reći, ali vaš brat nije dovoljno dobar za nju, a da i ne govorimo o tome da će ranč Prekriženog C stati sada na stranu Verige.

Wayne zatrepće očima od iznenađenja.

— Zaboga, pa ja ne bih bio zabrinut zbog toga. Ni Dick ni Ernie Sargent slavili su Fordovo vjenčanje.

— I što? Vjenčanje je izvršeno i sad postoji veza između Prekriženog C i Loganovih. Prirodno je da ta veza ojača. A meni se to nimalo ne dopada.

Pojavio se je Sam s konjima i razgovor je bio završen, ali je on pokazao Wayneu i drugu stranu neprilika u Wickiupu.

Činilo se da postoji nepovjerenje među samim neprijateljima Verige. Prošle se je noći govorilo uz logorske vatre Prekriženog C da se ne može računati na Billyja Tatea kao odlučnog protivnika Verige. A ovdje je sam Tate izražavao sumnju u postojanost svojih susjeda. Takav će strah podijeliti ljude Wickiupa baš u trenutku kad im je najviše potrebno da budu složni. Možda je sve to dio lukave Fordove igre.

Billy Tate uzjaše i nagne se iz sedla.

— Prokleta ugodan susret — reče oporim glasom. — Možda ćemo se drugi put sresti u boljim prilikama. U međuvremenu pazite na sebe.

— Heću. I vi također.

Rukovali su se, dok je Sam Coogan nestrpljivo požurivao:

— Krenimo, Billy.

Wayne je gledao za njima dok su nestajali među drvećem. Znao je da su goverkanja kraj logorskih vatara bila pogrešna. Billy Tate je bio hrabar čovjek i nitko ga neće lako slomiti.

Wayne kreće prema mjestu na kojem je ostavio konja. Odriješi uzde, popne se u sedlo i odjaše niz padinu prema nizini. Dosta je dugo odlagao posjet Verigi.

Sunce je zalazilo kad je ujašio kroz glavna vrata ranča, koji je bio njegov dom. Devet je godina dugo vrijeme, ali ništa se nije promijenilo na masivnim zgradama od balvana i kamena, građene da odolijevaju vremenu i snjegovima. Sjećanje mu nije oslabilo. Sve je sadržavalo neku bolnu prisnost, čak i glavna dvokatna zgrada pred kojom je zaustavio konja.

Ništa se u dvorištu nije mijenalo, ako je u daljini mogao čuti poznate zvukove na završetku dana. Iz baraka su dopirali glasovi, a iz korala nemirno komešanje konja.

Činilo mu se kao da je prije nekoliko dana njegov otac još bio živ, tako je jaka bila uspomena na Tracyja Logana. Majku nije poznavao, ali zato nitko nije imao boljeg ni ljubaznijeg oca. Razmišljao je o njemu i o promjenama koje su nastale na dan njegove pogibije — zakvačenog nogom o stremen vukao ga je podivljali konj do smrti. Djetinjstvo je umrlo s Tracyjem Loganom. Promatrao je polaganu promjenu na svom bratu Fordu, koji je postao gospodar Verige. Bio je to težak teret za mladića od dvadeset godina, koji je živio pod utjecajem starog, ogorčenog i osvetoljubivog Jabeza Logana, njihova djeda. Wayne je to sada mogao razumjeti, ali nije mu bilo lako razumjeti kao malome dječaku koji je morao podnositi silinu Fordove žestoke naravi. Čak se nije više sjećao što je bio razlog konačne svađe, koja je završila borbom u kojoj su Fordove goleme psenice ostavile tragove na Wayneovu tijelu i duši. Te je noći Wayne Logan smotao pokrivač i, bacivši se u sedlo omiljenog ponija, odjahao s namjerom da se više nikada ne vrati.

Svjetiljka je već gorjela iza prozora dnevne sobe. Hladan dah vjetrova dola-

zio je s bregova. Wayne sjaše, priveže konja uz kuću i popne se uz široke stepenice. Prije nego što je stigao do vrata, ona se otvore i mlaz svjetla prodre na verandu. Na vratima se pojavi snažan lik njegova brata. Ford reče:

— Stigao si konačno, momče. Udi.

Pitajući se da li Ford već zna što se zbilo toga posljedopodneva u bregovima, Wayne prođe mimo njega i uđe u dnevnu sobu.

Isto masivno pokućstvo — teški stol i kožnate stolice, medvjede krzno na podu, kameno ognjište i naslagana drva u njemu. Ispod stolne svjetiljke hrpa papira. Soba je bila prazna. Wayne pogleda u brata i Ford pokaže glavom prema stepenicama što su vodile na drugi kat.

— Tamo gore.

Kako se Wayne nije pomaknuo, on objasni:

— Djed nije izlazio iz sobe od posljednjeg udara. Cijela mu je lijeva strana cduzeta. Vidio te je kroz prozor kad si dolazio i želi razgovarati s tobom.

Wayne se popne stepenicama što su bile izgrebene od mnogih mamuza. Ford je krenuo za njim. Na vrhu stepenica počinjao je hodnik. Spavaća soba starog Jabeza Logana bila je na lijevoj strani, preko puta pročelja kuće. Vrata su stajala otvorena, i dok je prolazio kroz hodnik, mogao je vidjeti dio teškog kreveta s pažljivo složenim pokrivačem i odsjaj svjetiljke u velikom prozorskom staklu. Stigavši do vrata, opazi najprije Nan koja se je gotovo izgubila u golemom naslonjaču. Njihovi su se pogledi sreli. Shvatio je da je obiteljska kuća Verige danas dobila gospodaricu nakon mnogo vremena. Zvuk što je dolazio od starca koji je sjedio kraj prozora privuče njegovu pažnju.

Wayne se njegov djed uvijek pričinjao starijim nego što je bio. Taj žilavi, istrošeni lik na jastucima sličio je na mumiju — izborna lice, ruke poput pandža što su mirovale na naslonu, samo su oči zadržale staru živahnost. Isušene usnice razvuku se u krezubi osmijeh. Tankim prstima desnice prelazio je preko pokrivača dok je jednim okom škiljio prema mladiću na vratima.

— Dakle — promrmlja — stigao je izgubljeni sin.

Nan Logan nesigurno ustane s naslonjača, ali stari Jabez odmahnu glavom:

— Ne! Ti sada pripadaš ovoj obitelji, djevojko. Ostati ćeš i pozdraviti svog šogora.

— Već su se sreli u gradu — progovori Ford iza Waynea. — Nan je umorna, možda bi bilo bolje...

— Ona će ostati ovdje! — prekine ga starac oštro.

Nan klone opet u naslonjač, dok je Ford polako zatvarao vrata. Pronicavi pogled njihova djeda zaustavi se na Wayneu i starac podrugljivo vikne:

— No, što je? Zar nemaš jezik?

— Kako si, djede? — progovori konačno Wayne, osjećajući se poput dječaka koji je pozvan da u prisutnosti ovog čovjeka primi kaznu.

— Kako se mogu osjećati nakon toga što sam sedlo zamijenio za ovu prokletu stolicu?

Wayne ne odgovori ništa. Ford sjedne na naslon naslonjača, njišući jednom nogom, a drugu ruku ispruži preko naslonjača, dodirujući prstima njezinu kožu Naninog vrata bezbrižnom prisnošću. Kimne glavom prema drugoj stolici i reče:

— Mogao bi da sjedneš.

— Nisam naumio ostati — odvrati Wayne.

Smjesta je osjetio napetost u sobi. Njegov djed poviče oštro:

— Što misliš time reći da nisi naumio ostati? Ti si jedan od Loganovih i ovo je tvoj dom!

— Ja mislim drugačije.

Ford se uspravi na naslonu, a lice mu poprimi tvrd izraz.

— Dobro! Što onda želiš ovdje? Ne mogu reći da mi se sviđa tvoj ton, mladiću. Jutros si neke čudne stvari pričao po gradu — jedva da si popio čašu sa mnom. Vrijeme je da se objasnimo.

— Meni to odgovara — odvrati spremno Wayne. — Danas sam našetio na neke stvari koje zahtijevaju objašnjenje. Kao na primjer ostaci jednog ranča u Squaw Meadowu. Tko je tamo izgorio, Forde, i što se tamo dogodilo?

— To je bila kuća Kennidayevih — odgovori Nan te riječi skoro šapatom.

Nijedan od muškaraca nije odgovorio, ali su im lica odražavala ljutitost.

Wayne slegne ramenima.

— Pustimo onda Kennidayeve. Umjesto toga razgovarajmo o Billyju Tateu koji drži svoja stada u planinama jer ih ne može odvesti na pribrežne pašnjake. Revolveraš s Verige po imenu Maugher zamalo nije danas popodne ubio Billyja i njegova radnika. Imali su sreću što sam se ja našao u blizini i spriječio ubojstvo.

— Kako? — Ford Logan skoči na noge. — Imao si hrabrost da se miješaš u moje poslove?

— Zar su paljenje i ubijanje tvoj način rada, Forde? Mislio sam da griješim. Vjerovao sam da je možda Milo Castle...

Ford stisne vilice, susprežući jarost.

— Nećemo raspravljati o Milu Castleu. On čini posao za koji je plaćen i boljeg nisam mogao naći. On zna što hoće.

— A što ti hoćeš?

— Ja ću mu reći, Forde. — reče stari Jabez plamenih očiju ispod čupavih obrva, te mahne glavom prema prozoru kroz koji se nazirao sumrak. — Svaki pedalj zemlje koju vidiš kroz ovaj prozor pripadao je nekada Verigi, a kupljen je znojem i živcima Loganovih. A zatim su došli ljudi ni pola vrijedni od bića kojeg Logana, te stali otimati komad po komad — bilo je to u vrijeme kad su nastala loša vremena za ranč, ja sam bio bolestan, prikovan za krevet, a tvoj otac nesposoban da se bori protiv njih. Mi ovu zemlju trebamo i, tako mi boga, uzet ćemo je. Kao što vidiš, to je prikladno jednostavno.

— Ne možete vratiti kazaljke sata unatrag — reče Wayne. — Prošla su vremena kad se je za jeftin novac mogao dobiti prostor poput ove doline u Wickiupu. Odlučili ste da ipak pokušate, i tko vam stane na put, bit će zgažen.

— I nemoj da nam se ti ispriječiš na putu, mladiću — reče Ford tvrdim glasom.

Wayne je znao da je svaki razgovor suvišan. Stoga se okrene Nan koja je

ustala i stajala kraj svog muža. On odmahne glavom.

— Rođen sam kao Logan — reče tihim glasom — i tu se ne da ništa učiniti. Ali udati se za jednoga...

U njenim očima odražavao se bol i zubima je grizla donju usnicu dok su je njegove riječi pogadale. Naglo se okrene, potrči prema vratima, otvori ih i izjuri napolje.

— Gubi se odavde! — reče Ford glasom koji je jeresno podrhtavao.

— S naročitim zadovoljstvom, po drugi put u mom životu. Ponekad sam za vrijeme tih devet godina pomislio da sam učinio grešku odlazeći odavde. Sad vidim da nisam, jer mi smo različit.

Jabez Logan mahnito krikne:

— Izbaci izdajicu odavde, Forde! Ako ga moje oči opet vide ovdje, ubit ću ga, tako mi...

Njegova ispružena ruka krene prema opasaču i futrolu na zidu kraj uzglavlja.

Wayne se okrene na peti i izađe kroz hodnik na stepenice. Side niz verandu i pođe prema svom konju. Držeći uzde u ruci, okrene se da učini posljednji pokušaj i da uvjeri svog brata koji je bez riječi čekao u kutu stepeništa.

— Zašto ne razmisliš, Forde? Ne dopusti da ti onaj starac otruje dušu svojom gramzljivošću. To nije dostojno tebe.

Jedva vidljiva prilika nije se pomakla. Zatim progovori polako.

— Djed neće dugo. Ja sam mu obećao da će prije smrti vidjeti ranč onakvim kakvim ga je on stvorio. Ako ti se ne dopada što ja radim, ne miješaj se. drži se daleko od mene.

Wayne odmahne glavom.

— Žao mi je, ne mogu ti obećati. Zlo koje jedan Logan čini mora drugi Logan ispraviti. Nadam se da ćeš se urazumiti. Ne želim da se borim protiv tebe, Forde, nas dvojica smo braća.

Ne očekujući odgovora, popne se u sedlo. Večer je bila hladna i on zakopča kaput. U slijedećem trenutku okrene glavu i rukom klizne prema džepu u kojem je držao revolver.

Dvojica su jahača ušla u dvorište. Stajali su nedaleko od njega i proma-

trali ga. Smjesta ih je prepoznao. Jedan je bio mršav, s obješenim brkovima — Milo Castle. Drugi je imao zavijenu ruku. Bio je to Ed Maugher; povikao je:

— Eno ga! On mi je izbio pušku iz ruku.

Wayne je znao da će teško izvući revolver iz džepa. Maugher doduše nije bio u stanju da bilo što poduzme, ali je po prodornom pogledu Mila Castlea znao da se suočio sa smrću.

S verande Ford vikne ostrim glasom:

— Milo!

Čuvši glas gospodara, revolveraš opusti svoje napeto tijelo. Bez riječi okrene konja i potjera ga prema staji. Ed Maugher krene za njim očito razočaran.

Wayne je mrzio taj trenutak; znao je da mu je Ford baš sada spasio život. Htio je izgovoriti riječi zahvale, ali šutljivi lik ostao je nijem. Wayne slegne ramenima, okrene se i podbode konja mamuzama, krenuvši prema gradu, dalje od ovog ranča kamo se više nikada neće vratiti.

Zvijezde su svjetlucale na noćnome nebu. Wayne je utonuo u razmišljanje, puštajući konja da ide korakom i iznenadio se kad je najednom ugledao svjetla grada. Osjećajući glad, odveo je konja u staju da se pobrinu za njega, a sam je potražio gostionicu. U napola praznoj prostoriji pojeo je večeru koja je bila bez okusa i krenuo prema hotelu.

Prolazeći kraj trgovine, opazi svjetlo i popne se po stepenicama, ali vrata su bila zaključana. Mogao je vidjeti Jo Hawley i jednog postarijeg čovjeka; on je otvarao kartonske kutije, a Jo je nešto bilježila. Wayne se okrene u namjeri da pođe, ali ga Jo opazi kroz staklena vrata. Čovjek priđe i otvori ih.

— To je moj otac — predstavi ga Jo.

Ovaj kimne glavom.

— Kako ste? — upita.

Homer Hawley je bio niskog rasta poput svoje kćeri, ali njezin pogled sigurno nije bio njegovo nasljeđe. Trgovac je bio zbunjen, nervozan čovjek bolesnih očiju i isušene kože.

Wayne skine prašnjavi šešir i pogleda djevojku.

— Učinio sam što ste rekli. Odjahao sam do Squaw Meadowsa.

— Oh!

— Željeli ste da vidim ranč Kennidayevih, zar ne? — reče on grubim glasom — Tko je bio on?

— Kenniday? Ništa naročito. Običan čovjek koji je mislio da tamo može sagraditi dom za ženu i obitelj. Čini se da je pogriješio.

— I što se dogodilo? Jesu li ga...

— Otišli su pošto je sve izgorjelo. Ne, nisu ih ubili, nisu ih čak ni ranili, ako vam to može pomoći za umirenje vaše savjesti, gospodine Logane.

Homer Hawley se usprotivi:

— Jo!

Ali Wayne odmahne glavom.

— Sve je u redu! — reče.

— Ne, ništa nije u redu! — poviče djevojka, mijenjajući nenadano raspoloženje. — Nemoguća sam. Imali ste jutros pravo kad ste rekli da imam predrasude prema samom imenu Logan. Oprostite mi.

Nagonski dodirne svojom toplom rukom njegovu. On je zadrži nekoliko trenutaka u svojoj ruci i na njegovu umornom licu pojavi se smiješak.

— Bio sam i na ranču Verge i razgovarao s Fordom i djedom. Obojica su htjela da останem...

— Svađali ste se, zar ne?

— Sastanak nije bio baš ugodan — prizna on. — Bilo mi je naređeno da se izgubim.

— Nije lijepo to što ću reći, ali drago mi je. Jeste li vidjeli Nan?

— Da — odgovori Wayne kratko.

Zašutjeli su na trenutak. Zatim Homer Hawley zapita:

— Što ćete sada raditi, Logane?

Noćas je sam sebi postavio nekoliko puta to isto pitanje. Činilo se kao da ne pripada nikamo u Wickiupu. Otići ponovno bilo bi žalosno priznanje poraza. Zato reče:

— Ne znam zaista. Ne znam čak ni zašto sam došao.

Jo dodirne rukav njegova kaputa.

— Zašto da odlučujete noćas? Sutra će sve drugačije izgledati.

On se nasmiješi.

— Zvuči pametno — reče, a zatim se okrene Hawleyu:

— Vaša Jo daje dobre savjete.

— Jedina je neprilika s njom — prizna trgovac — što bi ona bila u stanju čak misliti umjesto svog muža, kad bi joj on to dopustio. Njezina je majka također bila takva. U trideset godina nije mi dopustila da ostvarim makar jednu svoju zamisao. Upozorio sam Ernija Sargenta što ga čeka ako je uzme za ženu.

— Oče! — zbunjena Jo pocrveni.

Wayne je potpuno smetnuo s uma da je ona djevojka Ernija Sargenta. Kako sada stvari stoje, to mu zaista i nije bilo važno.

Pruži trgovcu ruku.

— Možda ću vas posjetiti prije nego što odem.

Poželi djevojci laku noć i krene iz trgovine, ali zastane na vratima.

Trojica su konjanika dolazila niz ulicu. Dvojica sa strane pridržavala su onoga u sredini koji se njihao u sedlu kao da je pijan.

Jo je prišla bliže, gledajući preko njegova ramena.

— Što se dogodilo?

— Ne znam.

Sišao je niz stepenice i pošao za jahačima. Jo Hawley je potrčala nastojeći da drži korak s njim.

Svjetlo s prozora krčme obasjalo je najbližeg jahača i on prepozna mračno lice Sama Coogana.

VI

Prošlo je pola sata prije nego što im je liječnik dopustio da razgovaraju s Billyjem Tateom. Wayne je samo na kratak čas vidio njegovo krvavo lice dok su ga skidali s konja. Uspio je da od Sama Coogana dozna što se dogodilo.

— Da, prokletstvo, to su bili oni s Verige — Milo Castle i još petorica njih. Ušuljali su se u naš logor i bacili se na nas prije nego što smo mogli dohvatiti oružje. Rekli su da će nas

naučiti pameti, da moramo slušati njihove naredbe i držati se po dalje od pašnjaka. Mene i Petea Spinnera držali su u rukama oružjem, dok su Castle i ostali udarali Billyja šakama i čizmama.

Pete Spinner je bio mladi od svog pratioca, glavati gonič stoke koji se ovog časa osjećao prilično loše. Vukao je Sama Coogana za rukav kaputa, mrmljajući:

— Hajde, idemo. Želim nešto popiti.

— Zar ste goveda ostavili u planinama bez čuvara? — upita Wayne.

Coogan ga oštro pogleda.

— Do đavola, ranom zorom otišli smo u planine.

Dohvati svog konja za uzde i obojica krenu prema krčmi.

Poslije, na molbu Jo Hawley, liječnik im je dopustio da na kratko vrijeme razgovaraju s Billyjem.

— Sve troškove liječenja platit ću ja — reče Wayne liječniku.

Ušli su u sobu u kojoj je na željeznom krevetu ležao Billy Tate. Jedva su ga prepoznali. Njegovo lice, jedva vidljivo između povoja, bilo je otečeno, jedna golema modrica sa zatvorenim okom i razbijenim nosom. Rebra su mu također bila omotana, a jedna ruka, izgažena čizmama i udarcima, bila je između daščica. Nekoliko mu je zuba bilo izbijeno udarcem koji je raskolio usnice.

— Kako se osjećaš, Billy? — upita Wayne.

Ranjenik pokuša odmahnuti glavom. Teškom je mukom izgovarao riječi.

— Ne osjećam se baš mnogo... sada. Čini se da me je liječnik dobro ommalo.

Trzaj bola prijeđe njegovim robustnim tijelom.

— Razgovarao sam s Cooganom. Opel oni s Verige, zar ne?

— Milo Castle. Tvoj brat nije bio prisutan. Možda on nema veze s tim.

— Znam ja njega — reče Wayne gorko. — Ali ja ću se pobrinuti za to, Billy. Obecajem ti.

Čovjek odmahne glavom. Usta se iskrive u isprazan smiješak.

— Mislim da je prekasno.

— Ne, Billy! — poviče Jo. — Ne smiješ tako govoriti. Ozdravit ćeš, liječnik nam je to rekao.

— Da, da. Ali ja znam kad mi je dosta.

— Zar se povlačiš? Odustaješ od svog ranča?

— Kakav ranč? — ponovi Billy poput jeke. — Zar dvije stotine goveda koje ne mogu prodati jer su premršava? Ili kućica s vrtom i nekoliko zgrada koje Ford Logan može uzeti kad se sjeti? Ja nemam ranča, nemam ni radnika, ja sam propao. Imam četrdeset i pet godina i nemam što pokazati.

Glas mu je zadrhtao, a oko mu zasuzi od očaja.

Wayne je gledao u tog čovjeka čiji su borbeni duh ipak uspjeli slomiti. Reče:

— Kunit ću tvoj ranč.

Billy otvori polako oči.

— Zar nisi čuo? Rekao sam da nemam ništa što bih ti mogao prodati.

— Ali tvoja goveda vrijede nešto. I tvoja kuća i trud koji si uložio u sve to.

— Sve je to bezvrijedno — promrmlja Billy.

— Reci cijenu, Billy — nastavio je uporno Wayne, pa ne dobivši odgovora, doda: — Dobro, ja ću reći cijenu. Imam jedan posjed u Nevadi, veličine po prilici tvoga ranča. Zemlja nije tako tako dobra kao ovdje, ali ima vode i svi papiri su u redu. Oko dvije stotine goveda, nešto konja, nekoliko zgrada, vrijednost dvije tisuće dolara. Htio sam sutra otići tamo, ali ako te zanima, mijenjao bih s tobom, Billy.

Jo Hawley, stojeći kraj kreveta, zurela je u njega. Billy upita promuklim glasom:

— Zašto?

— Previše sam toga vidio danas — odvrati Wayne, pa pokaže rukom na njega. — Vidio sam ovo: i to je Loganovo djelo. Bilo bi me stid da sud okrenem leđa Wickiupu. Ali moram imati bazu odakle ću se boriti. Dogovoreno?

Billy zatvori oči. Gorki izraz na njegovu licu zamijenio je izraz olakšanja.

— Ako si ti dovoljno lud da mi to pružiš, ne mogu drugo nego uzeti, jer ja sam onaj koji je izgubio.

— Sutra ću imati papire — reče Wayne i rukom dotakne Billyjevo rame. — Pokušaj spavati.

Na vratima liječnikove kuće Jo stane ispred Waynea gledajući ga u oči.

— Izgovorila sam neke riječi... koje... koje bih htjela poyući.

— Ne gledajte me, te riječi nisu doprle do mene.

Ona mu uzvratila smiješkom.

— Hvala vam — reče, a lice joj se iznenada uozbilji. — Jeste li svjesni toga što radite? Postat ćete meta neprijatelja. Imam osjećaj da vas zbog toga mali rančeri neće ništa više voljeti.

On slegne ramenima.

— Vidjet ćemo. Trenutno mi se čini da imam ranč, ali nemam radnike, ako ih ne pronađem prije nego što odu od mene.

Poželjvši joj laku noć, krene prema Billyjevu konju koji je, vezan za ogradu ispred liječnikove kuće, stajao strpljivo i zaboravljeno. Odveže ga u namjeri da ga odvede u jednu od staja za iznajmljivanje. Kad je izašao iz pokrajne ulice, opazi ispred krčme poznati par konja sa žigom Strijele. Priveže Billyjeva konja uz njih i uđe u krčmu.

Sam Coogan i Pete Spinner bili su jedini gosti. Sjedili su za stolom u stražnjem dijelu dugačke prostorije, s napola praznom bocom između sebe. Spinner je svoje laktove naslonio na stol, a glavu je stavio među ruke. Nije podigao glavu dok je Wayne izvlačio stolicu i sjedao na nju. Mračan pogled, koji je Sam Coogan upravio na njega, bio je malo maglovit. On promrmlja, preplićući jezikom:

— Gu... gubite se, Logane!

Wayne se udobno namjesti na stolicu, prekrizi noge i izvuče lulu. Dok je palcem nabijao duhan, pogleda u goniče i reče:

— Mislio sam da ste obadvojica već otišli.

— Htio je nešto popiti — promrmlja Coogan, pokazujući glavom na onoga drugoga.

— Čini se da je dobro potegao.

Wayne izvuče šibicu, strugne njome ispod stola i hladnokrvno pripali lulu. Dok ga je Coogan neprijateljski gle-

dao, Wayne je polako ugasi i odbaci u luku od sebe.

— S Billyjem će biti sve u redu — reče zatim, otpuhnuvši dim. — Ipak, trebat će mu malo vremena.

— Ne želim slušati o njemu — reče Sam, digne čašu i iskapi je.

— Kupio sam njegov ranč.

Coogan podigne glavu, zureći u Waynea.

— Kupili ste — što?

— Kupio sam Strijelu i trebam radnike da mi pomognu održati se.

Cooganovo široko lice pocrveni. On vikne:

— Gubite se oдавде!

— Stid može čudnovato djelovati na ljude — primijeti Wayne zamišljeno. — Može prisiliti čovjeka da popije sav viski u Idahou... ali to ne liječi trajno. Ja sam se morao nekako ograditi od zla koje je moja obitelj nanijela Billyju. Jedini način bio je da mu ponudim poštenu cijenu za njegov ranč i s tog ranča vratiti udarac njima, i tako poravnati račune. Neće to biti lak posao, Same. Bit ćemo glavna meta revolveraša s Verige, ja i svi oni koji će raditi sa mnom.

Dok je govorio, Pete Spinner polagano digne glavu s ruke. Iznenada uzdahne.

— Prokleta bila! — reče i udarcem šake pošalje čašu u drugi kut sobe gdje se sa zvučnim treskom razbila u sitne komadiće. Zatim sjedne uspravno i pogleda u Sama Coogana.

— Pa dobro, napustili smo Billyja! Dopustili smo im da nas drže pod prijetnjom oružja, dok su iz njega batina-ma istjerali dušu. Da je samo jedan od nas bio toliko vrijedan... — usta su mu drhtala i stid mu nagna crvenilo u lice. Zatim reče mirnije: — Dobro, što je s tim? Je li u redu?

— U redu — reče Sam i okrenu se Wayneu. — Čini se da ste unajmili dvojicu radnika, ako nas još hoćete.

Umjesto odgovora Wayne im pruži ruku. Nisu zaista mogli ništa učiniti protiv Mila Castlea i njegove bande, pa ipak su osjećali grižnju savjesti. Bili su to dobri momci i bez Billyja osjećali su se izgubljeni; Wayne im je vratio samosvijest.

— Dakle, gazda, gdje ćemo početi? — upita Peter Spinner.

— Što je s onim govedima u bregovima? Hoće li zalutati?

— Neće, ako ne bude oluje ili nečega drugog — reče Coogan. — Na mjestu gdje se nalaze ima dosta paše i vode. Naravno — doda — oni s Verige mogu odlučiti da nam oduzmu to mjesto i otjeraju stoku u nizinu.

— Vjerojatno će to i odlučiti — složi se Wayne. — Ali ne noćas. Ford može nekoga poslati da zaposjedne ranč ili da ga spali.

— Ne možemo to dopustiti — mračno će Sam.

Kao po dogovoru, sva trojica ustanu i dohvate šešire.

Odveli su i Billyjeva konja jer će vjerojatno proći mjeseci prije nego što će on moći uzjahati. Wayne uzme svog ridana iz staje za iznajmljivanje i sva trojica krenu prema sjeveru.

Ranč Strijela ležao je preko puta rijeke i graničio je sa zemljištem koje je smatrano uobičajenom ispašom za stoku s Verige. Bilo je očito da predstavljaju smetnju Loganovima. Zato je Wayne bio iznenađen kad je vidio da je ranč u mraku i nezaposjednut.

Billy je sagradio nekoliko kanala za navodnjavanje. Sagradio je nekoliko jednostavnih zdanja i korala, a žicom ogradio komad zemljišta na kojem je u lijepim stogovima bilo složeno sijeno. Dojahavši bliže, Sam Coogan reče:

— Čini se prilično tiho.

— Da su ovdje, ponašali bi se kao da je sve ovo njihovo — reče Spinner.

— Ulazimo — naredi Wayne.

Spinner se pobrnuo za konje, dok su Wayne i Sam otvorili kolibu u kojoj je Billy živio, spavao i jeo sa svojim radnicima. Neuobičajeno za momačke prostorije, ova je bila čista i uredna, osim prašine koja se skupila za odsutnosti njezinih stanovnika.

— Prekrijmo prozore — predloži Wayne, misleći na neprijatelja koji bi mogao vrebati izvana.

Upalili su vatru na ognjištu i pripremili kavu.

— Podijelit ćemo noć — reče Wayne svojim ljudima. — Ja ću preuzeti prvi dio straže.

Podući pušku od Petera i stavi u džep još nekoliko metaka. Mjesec je

jasno sjao i bacao dovoljno svjetla. Noć je ovdje bila hladnija, a zvijezde veće i brojnije nego u ravnicima. Naišao je na uzvisinu i naslonio se na osamljeno stablo. Vrijeme je sporo prolazilo... Poslije pola noći došao je Sam Coogan da ga zamijeni i Wayne se, ukočen od hladnoće, spusti niz strminu do kolibe. Spavao je sve dok sunce nije prodrlo u sobu kroz prozor.

Oblaci su zavili visoke vrhove planina, dok je veći dio neba još uvijek bio u plavetnilu. Sam Coogan, stojeći na vratima kolibe i gledajući daleke visove zavijene u sivilo, reče:

— Moramo što prije odvesti goveda. Možda baš sada tamo gore pada kiša.

Wayne se složi, kimajući glavom. Kraj peći Pete Spinner pripremao je doručak.

— Svakako moramo goveda odvesti u nizinu — reče Wayne. — Ali mogao bih imati neprilika ako to učinim bez potpisane punomoći, jer između mene i Billyja postoji samo usmeni dogovor. Morat ćemo ga napisati. Čim dovršimo doručak, otići ću u grad da potražim odvjetnika.

— To može potrajati veoma dugo.

— Bolje je raditi u okviru zakona. Bit će dobar bilo kakav papir s Billyjevim potpisom, ako je već u stanju da drži pero.

Pojeo je u žurbi i krenuo, ostavivši svoje ljude s točnim uputama da motre oko sebe i na prvi znak nečeg sumnjivog bježe u zaklon.

Jutro je bilo hladno, s vjetrovom što je skidao posljednje lišće s drveća i prigibao žutosmeđu travu k zemlji. Rastrgani oblaci plovili su po nebu, vukući sjenu po cijeloj dolini. Približivši se rijeci, Wayne zađe među brežuljke posute niskim grmljem. U jednom trenutku učinilo mu se da čuje topot konjskih kopita negdje na desnoj strani. Ima ih više od jednog, pomisli i potjera brže ridana, ali kad je zaustavio konja da prisluhne, zvuk se više nije čuo. Vjeter koji je ponovno počeo puhati zbrisao je sve druge zvukove. Na drugoj obali rijeke neki su radnici skupljali sijeno, inače nadaleko i naširoko nije bilo nikoga. On potjera konja dolje prema rijeci.

Iznenada opazi ispod drveća konjanike koji su čekali. Bilo je prekasno da

bilo što uradi. Sunce je bljesnulo i cijev jedne puške i glas za koji je odmah znao da pripada Ernieju Sargentu vikne: — Stoj, Logane! Digni ruke i ne miči se!

Wayne nije ni pokušavao da se domogne oružja jer je znao da bi to bilo uzalud. Nije ni osjećao straha jer nije smatrao ove ljude neprijateljima. Dignao je ruke, držeći ljevicom uzde da umiri konja, dok su jahači izašli ispod drveća i napravili krug oko njega.

Osim Ernieja Sargenta tu su bili i Webb Millard i Arch McKinnan, mali rančeri iz Wickiupa, te još nekolicina koji su izgledali kao radnici. Sargent pride na konju do Waynea, izvuče revolver iz njegova džepa i baci ga u blato.

Wayne se nije bunio, samo reče:

— Dobro, ljudi, recite mi što to znači?

— To znači da smo čuli što se dogodilo Billyju Tateu — odgovori Ernie. — Razgovarao sam s njim i sa Jo. Rekli su mi da imaš namjeru oduzeti mu ranč.

— Mislim da ste malo pobrkali stvari — reče, Wayne, savladajući se.

— Nismo. Možda si uspio prevariti Jo i Billyja svojim lažima, ali nas ne možeš. Znamo kako si se sve dogovorio s Loganovima. Ispočetka nije bilo jasno, ali sada... Oni nas žele slomiti jednoga po jednoga, a onda se pojavljuješ ti i govoriš protiv svoje obitelji, da bi nam zatim ponudio toliko koliko ti je dovoljno da nas se riješiš bez neprimika.

Arch McKinnan reče prijeteći:

— To neće proći, Logane.

McKinnan, vlasnik ranča Slash 3, imao je iznenađujuće mladenačko lice: snažno, tvrdoglavo, opaljeno suncem i vjetrom. Ali je njegova crna kosa već bila protkana sjedinama otkako ga je Wayne posljednji puta vidio. Gledao je njegov nepopustiljivi izraz, zatim skrene pogled na bezvoljno Millardovo lice s mrzovoljnim ustima.

— To je, dakle, osuda? — upita Wayne; nekako nije bio pripremljen na to, iako ga je Jo Hawley upozorila. — I što mislite uraditi?

Erniejevo lice s razbijenim nosom rastegne se u grimasu.

— Jedna je stvar sigurna: kad završimo s tobom, bit će jedan Logan manje u ovoj dolini.

— Kako ćete to objasniti? Što ćete reći Jo Hawley?

— Ostavi nju na miru, do đavola!

Spominjanje imena namamilo je crvenilo u Erniejeve obraze. Wayne, zureći u njega, najednom shvati o čemu se zapravo radi.

— Ti si ljubomoran, Ernie? — reče iznenađeno. — O tome se radi, zar ne? Ljubomoran si jer sam razgovarao s njom, i jer ona vjeruje u ono što radiš?

— Zaveži! — vikne Ernie Sargent.

Wayne se okrene k ostalima.

— Možda ste sada razumjeli. Dopustite mi da napravi budale od vas, čak i ti, Arch. Uvijek sam mislio da si razuman čovjek.

Tračak sumnje pojavi se na licu rančera, ali on odmahne glavom.

— Ostajem pri svome — reče tvrdoglavo. — Ne znam kako ćemo spasiti Billyja Tatea, ali prije ću upotrijebiti oružje nego dopustiti da još jedan komad pašnjaka u Wickiupu prijede u ruke Loganovih.

Wayne, videći da mu je jedini spas u bijegu, udari mamuzom konja i ovaj se u skoku propne ravno prema Archu McKinnanu. Rančer, je spustio revolver dok je govorio, i prije nego što ga je uspio opet podići, Wayne ga uhvati za ruku, nastojeći mu izbiti kolt.

U sljedećem trenutku Wayneu se stisne oko vrata omča bačenog lasa kojim je vitlao Ernie Sargent. Natjegnuti konopac podigne ga sa sedla i on osjeti kako zemlja klizi ispod njega. Panično se uhvati rukama za užu. Čuo je pobjedonosne Erniejeve psovke i pred očima mu se pojave crni kolobari.

A onda, posve neočekivano, konopac popusti i on padne u blato koliko je dug i širok. Zbunjen i omamljen, uspije nekako olabaviti užu oko vrata, udahnuvši duboko zrak u pluća. Crnila nestade ispred očiju i slika postane jasnija.

Opazi Ernieja Sargenta uzdignutih ruku, crvenog lica od bijesa. Ostali su ukočeno sjedili u sedlu. Zatim začuje glas Sama Coogana:

— Neka se nađe još samo jedna budala da napravi krivu kretnju...

Sam je obično bio miran čovjek, ali su mu sada oči plamtjele opasnom vatrom dok je revolver držao uperen u jahače. Ne smanjujući opreznost, on upita Waynea: — Je li sve u redu, gazda?

— Malo me je konopac stegao, to je sve — reče Wayne, osjećajući bol u vratu. — Hvala. Same.

— Sad smo poravnali račune za jučer — reče Sam.

— Da je samo jedan od tih glupana bio tamo i vidio kako izlažete svoj život da biste spasili Billyja i mene, ne bi sada od sebe pravili budale. Što ćemo s njima?

Wayne podigne revolver iz blata i uhvati konja za uzde. Okrenuvši se napola, pogleda u Sarženta i ostale te odmahne glavom. — Ništa. Jednog će dana možda spoznati da su imali krivo. Pusti ih neka odu.

— Zar i njega? — Sam Coogan baci ljutiti pogled na mrgodnog Ernieja.

Wayne ozbiljno kimne.

— Pokušat ću to zaboraviti — reče zarobljenicima. — Borit ćemo se do kraja i svi mi nalazimo se na istoj strani. Nadam se da ćete progledati prije nego što bude kasno. Ne želim se nepotrebno izlagati, zato ćete ostaviti svoje oružje.

S očitim neprijateljskim pogledima otkopčavali su opasače s oružjem i bacali ih na zemlju.

— Prilično dobro — reče Wayne zadovoljno. — Poslije se možete vratiti po njih. A sad, krećite.

Ernie Sargant krene prvi, potjeravši konja galopom. Nakon kratke stanke ostali krenu za njim. Sam Coogan i Wayne promatrali su u tišini grupu jahača kako izčezava u ravnici.

— Sreća da si stigao na vrijeme — reče napokon Wayne, pipajući prstima vrat.

— Baš kad ste vi otišli pojavili su se oni i izviđali su nedaleko od ranča — objašnjavao je Sam. — Zbog načina kako su se brzo povukli mislili smo da su možda opazili vas, pa sam odlučio da ih slijedim. Pete je ostao da pazi na ranč.

— Dobro. Možeš se vratiti, a ja idem u grad.

Sam ga sumnjičavo pogleda.

— Ne brini — promrmlja Wayne. — Ovoga ću puta biti oprezan.

— Nadam se — reče Sam ozbiljno.

VII

U Wickiupu je živio trbušast odvjetnik kojega je ljubav prema piću dovela u ovaj udaljeni grad. Wayne ga je našao u njegovu trošnom uredu. Strpavši papire i dokumente u izlizaču kožnatu torbu, odvjetnik krene s Wayneom prema liječnikovoj kući.

Billy je izgledao nešto bolje nego jučer. Nešto od otekline i masnica je nestalo. Na Wayneov dodir u rame on otvori oči.

— Billy? — reče Wayne. — Ernie Sargant je razgovarao s tobom.

Nastao je dugi trenutak šutnje; Billy ga je gledao plavim očima, a zatim reče:

— Jesi li doveo odvjetnika?

— Došao je sa mnom.

Billy se pokušava nasmiješiti.

— Ja odlučujem kome ću vjerovati. Ako ima bilo šta za potpis, ja ću to potpisati.

Odvjetnik je izvadio papire i obojica potpišu. Rukovavši se s Billyjem, Wayne stavi jednu kopiju u džep.

Bilo je deset sati. Sivi oblaci podsjećali su ga na poznost godišnje dobi i na posao koji ga čeka u bregovima. Ali postojao je jedan prijatelj kojega je prije odlaska htio posjetiti, zato odjaši do Ardenova dućana stočne hrane. Gus ga je vjerojatno opazio kroz prašnjavi prozor dok je sjahao s konja, jer kad je ulazio u njegov ured, on se okrene u stolici da ga pozdravi. Pogled mu se zaustavi na Wayneovu vratu.

— Što se dogodilo? — usklikne umjesto pozdrava.

— Zar se tako jako vidi? — Wayne prstima op'pa vrat. — Konopac — reče jednostavno.

Krene prema stolici i sjedne na nju. Druga, mračna i niska prostorija zadr-

žala je ugodan miris zrnja i sijena koje je ovdje bilo uskladišteno. Taj miris podsjećao ga je na djetinjstvo.

Wayne je ispričao prijatelju sve što se dogodilo od dana njegova povratka ovamo.

— Stvari su se brzo razvijale — mrmljao je Gus. — Znaju li na Verigi da si im uzeo Strijelu ispred nosa.

— Ne znam. Možda su došli jutros kad sam ja otišao i vidjeli da su stigli prekasno.

— Volio bih vidjeti Fordovo lice — reče Gus. — A da i ne spominjem onog starog đavola u kolicima. Da je vaš otac živ, on ne bi podnio da mu se sinovi bore jedan protiv drugoga.

— Znam.

— A one budale, taj Ernie, pa Millard i Arch McKinnan, zar oni ne vide da si ti klesan iz drugačijeg kamena? — Arden ljutito udari golemom pesnicom po stolu. — Tako mi boga — vikne crven u licu — osjećam želju da im utuvim u glavu malo razuma!

— Ne miješaj se u to, Gus — reče Wayne. — Razgovor ih neće uvjeriti. Samo neki pothvat...

— Pothvat? Kakav pothvat?

— Na primjer, da ja krenem i otjeram Castleove revolveraše s onih pribrežnih pašnjaka.

Gus se namršti. Njegovo pošteno lice odavalo je razumijevanje.

— To je opasan korak, mladiću. Čak ako i uspiješ, ne znači da će to poboljšati odnose s Erniejem i njegovim ljudima.

Wayne ustane.

— Nemam drugog izbora.

Izašavši na ulicu, krene konjem do trgovca oružjem i zatraži najbolju pušku. Iskuša joj ravnotežu i, zadovoljan, odluči da je kupi zajedno s dodatnom municijom za sebe i svoje ljude. U bliskoj budućnosti revolver mu neće biti dovoljan za obranu.

Pričvrstivši oružje i municiju za sedlo, razmišljao je na trenutak o Jo Hawley. Ipak je odbacio namjeru da je posjeti. Stavi nogu u stremen da se popne u sedlo kadli u tom trenutku opazi brata i dvojicu revolveraša kako se približavaju praznoj ulici. U isti čas spaziše ga i oni, pa krenu prema njemu. Sva se trojica zaustave pred njim podižući oblak prašine.

Fordov je glas zvučio hrapavo u jutarnjoj tisci: — Što zapravo smjeras, mladiću? Cijeli grad zna za novost.

— Da sam kupio ranč od Billyja Tatea? Tvoja pogreška, Forde, što nisi sinoć završio taj posao.

— Upozorio sam te da mi ne staješ na put.

— To za mene ne znači ništa.

Wayneoba hladnokrvnost samo je još više razbjesnila Forda.

— Milo te je mogao sinoć ubiti da ga nisam ja zaustavio — vikao je on. — Možda to nisi znao? Nadao sam se da su te godine promijenile, da ćeš shvatiti da si Logan i zauzet svoje mjesto.

Wayne odmahne glavom.

— Ti si taj koji se promijenio. Kao dječak bio si dosta prosječan, iako mislim da nisi zaista bio opak. Ali sada... Vjerujem da još nisi vidio što je Milo učinio Billyju Tateu po tvojoj naredbi.

Ford je treptao očima.

— Ne — promrmlja — ne mogu reći da...

— Ali ja sam vidio — prekine ga Wayne. — I to mi je bilo dosta. Ne vraćam se više u Verigu, niti napuštam Wickiup. Borit ću se protiv tebe, protiv Mila Castlea, protiv onog starog đavola u kolicima. Učinit ću sve da skinem prokletstvo Loganovih s ove doline i da zaboravim da je to ikada bilo moje ime.

— Ne iskušavaj me, mladiću — opomene ga Ford glasom koji je jedva savladavao.

— Ne bojim te se — odsiječe Wayne. — Jednom davno plašio sam te se, ali više ne. Odgovori mi samo na jedno pitanje: jesi li ti poslao Mila Castlea u Billyjev logor prošle noći?

— Što ako jesam?

— Jesi li?

— Jesam.

Wayne stisne vilice.

— To je sve što sam htio znati — reče hladnim glasom. — Spreman sam da te jednog dana podsjetim na to.

Okrenuvši im namjerno leđa, zajaše konja i krene niz pustu ulicu. Puška koju je dodirivao koljenom davala mu je osjećaj sigurnosti.

Kad je Wayne ušao na ranč Strijelu, sve je izgledalo mirno. konji su pasli u koralu, iz dimnjaka se dizao

dim. Coogan i Spinner izađu na vrata i pozdrave ga mahanjem ruke.

— Vidio sam Forda u gradu — reče Wayne. — Je li tkogod s Verige bio ovdje?

— Jedan jahač pojavio se prije pola sata na onom brežuljku — reče Coogan. — Vjerojatno jedan od Fordovih ljudi, koji je izviđao. Kad je vidio da je mjesto zauzeto, gledao je jednu minutu, a zatim otišao.

— Možda je otišao po pomoć — reče Spinner.

— Nećemo čekati na njih. Imamo važnijeg posla. Pete, možeš li pripremiti nešto što možemo pojesti u sedlu?

Njih dvojica izmijene poglede. Sam Coogan se zabrinuto namršti.

— Hoćete reći da odlazimo i ostavljamo ranč bez čuvara? To je otvoreni poziv revolverašima s Verige da dođu i da ga zaposjednu.

— Moramo u bregove po stoku — odvratí Wayne. — Tamo će se voditi prva bitka, ne ovdje. Ovo tu nije važno. Osim toga, pitanje je da li bismo se mogli održati protiv njih.

— Mogli bismo se boriti dok nam stigne pomoć — predloži Spinner.

— Nitko nam neće pomoći. Same, vidio si što, se dogodilo jutros, čuo si razgovor. Oni misle da je cijela ta stvar — moja svađa s Fordom i kupnja Billyjeva ranča — isplanirana. To je posljednja prilika da pokušamo ujediniti rančere ili ćemo propasti zajedno s njima.

VIII

Jeli su u sedlu, dok su se konji počeli uspinjati prema ljetnim pašnjacima. Sjeverna polovica neba bila je gotovo potpuno prekrivena oblacima. Sive, pamučne mase oblaka prekrile su vrhove planina, pretvorivši sve u maglu prema kojoj su se uspinjali. Kretali su se oprezno kroz niske brežuljke. U jednom trenutku skoro su naletjeli na revolveraše s Verige.

Stajali su s izvučenim oružjem kraj svog skloništa puštajući ih da prođu nekoliko metara od njih. Čuli su njihove glasove i vidjeli žar cigareta.

— Oblaci vise prilično nisko — primijeti Cogan. — To bi nam moglo koristiti.

Rano popodne stigli su do stada koje je paslo na jednoj otvorenoj livadi. Trave je bilo u izobilju, ali je bila vlažna i nehranjiva. Čak i nakon pojačanog ljetnog hranjenja goveda su ostala mršava. Oblaci magle ležali su nad livadama i pokrivali nekoliko stotina goveda. Ljudi su drhtali od hladnoće. Skrajnje vrijeme da se krdo otjera u dolinu.

Čini se da nitko od revolveraša s Verige nije dolazio ovamo u letni logor. Šatori i poljski pribor ležali su onako kako su ih ostavili ova dvojica, Pete i Sam, dok su odvodili pretučenog Billyja Tatea u grad.

Tjeranje goveda nije bio laki posao. Stado ispočetka nije htjelo napustiti ispašu i izbjegavalo je svako nastojanje da ih se otjera odavle. Neke su životinje pobjegle u grmlje i ljudi su morali za njima, tjerajući ih udarcima i povicima. Konačno, im je uspjelo potjerati predvodnika i silazak u dolinu je počeo teći.

Krenuli su na jug prema nizini.

Stado se razvuklo u duljinu tako da su jahači imali rijetku priliku da vide jedan drugoga i putovanje je išlo bez nepravilnosti, kao da su se svi žurili da što prije izađu iz područja magle i hladnoće. Wayne je osjećao kako mu živci postaju napeti s dolaskom onoga što ih čeka na kraju puta. Vrijeme je prolazilo, a utrta staza postala je široki i ravni put koji je olakšavao kretanje kroz prorijeđeno drveće. Wayne dođe do Sama Coogana.

— Radi se o minutama — reče Sam. — Vjerojatno su nas čuli i pokušavaju doći, kako ne bismo skrenuli s puta na njihove pašnjake. Kad vide da smo to mi, nastat će pucnjava.

Wayne kimne glavom i dađe mu potanke upute koje je Sam slušao stisnutih usana. Zatim rukom protrlja kaput i slegne ramenima:

— Svejedno je na koji način umreš.

Udari mamuzama konja i pojuri niz padinu, uzduž crvene pruge goveda.

Wayne je stajao na mjestu, čekajući da mu se približi Pete Spinner.

— Potjeraj ih brže! — vikne i pokaže dlanom prema zapadu. — Sam i ja pokušat ćemo skrenuti predvodnike onamo. Jedna mala varka.

Pete nijemo potvrdi glavom. Wayne se nije usudio pogledati u mladićevo ozbiljno i preplašeno lice, već potjera konja i krene za Samom.

Tamo dolje šuma je rasla sve do granitnog ruba i naglo prestajala. Kroz čistinu na tom mjestu put je poput lijevka prelazio u ravničarske pašnjake na kojima će revolveraši s Verige čekati na njih. Nekoliko stotina metara prije tog mjesta Sam i Wayne skrenu predvodnike stada s puta. Magla je nestala, a kroz razbijene oblake pojavilo se sunce.

Na rubu granitnih stijena Coogan iznenada ugleda prolaz koji je tražio. Vičući podigne ruku. Wayne mahanjem šešira dade pristanak i Sam potjera predvodnike ravno u uski prolaz. Stado se sada kretalo brže, ali ne dovoljno brzo. Wayne izvuče revolver i ispalj nekoliko hitaca. Skoro u isti čas Sam iza njega odgovori s tri hica, a sekundu zatim odjeknu pucnjevi iz Petova revolvera. Prestrašeno stado potrči brže, pokuljavši iz uskog prolaza prema otvorenim pašnjacima. A onda Wayne opazi jahače, trojicu od njih, koji su iznenađeno gledali u neočekivanu pojavu goveda. Mamuzajući konje, jahači su dojurili do prolaza u trenutku kad je stado velikom brzinom izlazilo iz klanca i gotovo ih pregazilo. Wayne opazi vatru iz oružja, jahači su pucali u životinje.

Wayne je znao da će morati žrtvovati jedan mali dio stada; svaki metak namijenjem stadu bio je jedan manje za njegove ljude. On izvuče pušku, nacilja i opali. Bio je to odličan pogodak. Jahač, ispred njega zabaci ruke i sklizne iz sedla. Nacilja na drugog jahača i opali, ali ovoga puta promaši. Nacilja ponovno, ali su se jahač i konj izgubili u oblaku prašine. U tom času pojavili su se novi jahači. U pomoć su stigli ostali revolveraši s Verige.

Dim, prašina o odjeci puškaranja prestravili su krdo. Nesmiljeno mamuzajući konja, Wayne se približio izlazu

iz klanca i zamalo nije bio zahvaćen morem rogova. Pritisak goveda odstraga bio je tako velik da ih revolveraši s Verige ipak nisu mogli zaustaviti i stado je u brzom galopu jurilo mimo njih prema željenim pašnjacima.

Na trenutak se Wayne oslobodio pritiska krda i postao osamljena meta za pušчанu vatru. Stajao je sam nasuprot pola tuceta jahača koji su izranjali iza stada. Držeći čvrsto pušku, pucao je bez prekida, očekujući da ga svakog časa pogodi metak.

Umjesto njega bio je pogođen njegov konj. Osjetio je kako životinja pada i pokušao je da se dočeka u padu na ruke. Jedva je uspio. Puška mu odleti iz ruku i on padne licem na zemlju. Hvatajući zrak, udahne prašinu. Spopadne ga jaki kašalj, i dok je grcao i davio se, opazi ispred sebe sjenu konja i jahača. začuje glas Sama Coogana.

— Prokleti smrdljivci! Gdje su oni koji bi sada trebali da budu ovdje s nama.

Njegov revolver opali iznad Wayneove glave. Nejasno je shvatio da mu je Sam pritekao u pomoć, dok je Pete vjerojatno s krdom.

Iznenada začuje udaljenu pucjavu i opaze još jednu grupu jahača. Kao da su niknuli iz zemlje, jurili su preko livada šireći se u nepravilnom krugu. Neprijatelj ih je vjerojatno opazio jer su Sam i Wayne najednom ostali kao zaboravljeni. Pucjava je na trenutak prestala, i kad su revolveraši s Verige shvatili da su protiv ove grupe u manjini, okrenuli su konje i odjurili.

Wayne, stojeći kraj uginulog konja, zurio je s neshvaćanjem u jahače koji su dolazili i čija je lica počeo prepoznavati.

Arch McKinnan, Wabb Millard, Ernie Sargent...

Činilo se da su se skupili svi rančeri iz Wickiupa.

Prestankom pucjave nastala je čudna tišina. Nekoliko ubijenih protivničkih konja ležalo je u travi, jedan revolveraš iz grupe Mila Castlea ležao je na leđima čudno iskrivljeno glava, zureći staklenim očima. Usvi konja od Petea, koji se u međuvremenu poja-

vio. Wayne krene prema grupi jahača koji su se okupili oko Sama Cogana.

Većinom su to bili vlasnici ranča. Arch McKinnan doveo je još nekoliko svojih ljudi. Sam Coogan je na lijevoj ruci imao ranu iz koje je tekla krv. lice mu je bilo uprljano znojem i prašinom. McKinnanovi ljudi baš su mu previjali ranu kad je Wayne stigao. Gledao ih je upitnim pogledom i Arch McKinnan se požurio da odgovori:

— Ono što se zbilo danas ujutro... teško je rančer nalazio riječi. — Zama- lo nismo pogriješili. Nisam se usudio vjerovati u ono što ste nam govorili. Poslao sam čovjeka da motri na vas i da me o svemu obavještava. On vas je slijedio u Tateov ljetni logor u bregovima i vratio se s viješću da tjerate goveda s ranča Strijeke u nizinu. Odlu- čili smo da odemo sami i da vidimo. Umalo nismo zakasnili. — Odmahne glavom pun divljenja. — Bila je to lu- dost što ste pokušali, ali proketo hra- bra. Čini mi se da vam dugujemo ispriku.

Wayne slegne ramenima.

— Moram priznati da sam sumnjao da me uhodite — reče s posebnim smi- ješkom. — I mislio sam, ako uspijem otjerati Castleove revolveraše s liva- da, bit će to dokaz da se zaista borim protiv Verige i možda ćete vi promije- niti mišljenje. I zato sam stavio sve na kocku.

— To vas je stajalo mnogo goveda.

— Jedino oružje koje sam imao. Što ćemo s tim ljudima Mila Castlea?

Otišli su zajedno da pregledaju bo- jno polje. Ranč Veriga pretrpio je gu- bitke. Jedan mrtav, dva ranjena. Je- dan jahač, čiji je konj ubijen, dolazio je k svijesti od udara po glavi. Dok su skupljali konje, Wayne podigne omamljenog revolveraša na noge.

— Slušaj — obrati mu se oštro. — Sa- ljem te natrag s porukom. Reci For- du: ako želi svoja goveda, neka dođe po njih.

Neka pošalje mornike, što prije to bolje. Ali bez oružja, razumiješ?

Natovarali su ranjenike i mrtvoga na konje. Glasnik je bio na čelu kolo- ne.

— Odlazite! — naredi Wayne. — I ne gubite vrijeme s porukom.

Udarcem šešira natjera konja u kas. Ostali su slijedili njegov primjer: udarcima i povicima potjerali su ost- ale konje.

Stavljajući šešir na glavu, Wayne iznenada osjeti umor. Udahne duboko i rukom protrlja usta. Pogleda naoko- lo i opazi da ostali nijemo gledaju u njega kao da očekuju upute.

— Dakle — reče — još je dovoljno danjeg svjetla i čeka nas posao.

McKinnan se uspravi u sedlu.

— Slash 8! — poviče. — Pokret! Potje- rajmo goveda!

Kroz ostatak dana krda su se spušta- la niz planinske obronke prema ravnicu. U toku posla Wayne je opazio neke ljude koji nisu sudjelovali već su, skupivši glave, stajali oko vatre koju je netko zapalio, ne mareći za ono što se zbiva oko njih. Bili su to Webb Millard i dvojica rančera koji su ili prodali svoja krda Verigi ili ih otpremili neuhranjene bez dobitka. Današnja pobjeda došla je za njih pre- kasno da bi od nje imali korist i Way- ne je razumio njihove osjećaje.

Kad ih je ponovno vidio, sjedili su na konjima raspravljajući s Erniejem Sargentom. Približavajući im se kroz sumrak, čuo je Erniejev ljutiti glas.

— U čemu je stvar? — upita Wayne.

Ernie ga neprijateljski pogleda.

— Ja ću to urediti, Logane. Upravo im govorim...

— Idemo kući — reče Millard rato- borno.

— Nećete — odvrati Wayne.

— Ovdje nas ništa ne drži — ustra- jao je rančer. — Otimanje ovih pašnja- ka ne znači nam ništa. Naša je stoka već prodana.

— Do đavola! — uzvikne Ernie. — I moja je prodana, pa se ne tužim.

Millard ga se nije udostojio ni pogle- dom. I dalje je iznosio svoje tužaljke Wayneu kao da je on jedina osoba koju mora uvjeriti.

— Osim toga, imamo obitelji, a zem- lja nam je nezaštićena ako Veriga utu- vi sebi u glavu da nam je otme.

— Neće — reče Wayne. — Neće se usuditi... neće sve dok držimo njihova goveda.

— Baš sam im to i govorio... — počne Ernie, ali se prekine, videći da nitko

ne obraća pažnju na njega, a lice mu pocrveni od bijesa.

— Naš je posao u ovom trenutku da ovdje držimo liniju. Sa svim tim izmiješanim stadima — našima i Fordovima — imat ćemo pune ruke posla sve dok on ne pristane na povlačenje s pašnjaka. Kad jednom svršimo s time, nitko vas ne želi više zadržavati.

Webb Millard vjerojatno bi nastavio s dokazivanjem, ali kako je u biti bio slabić, a nije imao podrške sa strane, izgubio je volju.

— Dobro, Logane — promrmlja. — Imamo tvoje obećanje.

Sva četvorica okrenu konje i u tišini odjašu do vatre. Pogledavši krado-mice Ernieja Sargenta, Wayne opazi na licu čovjeka ružan pogled i osjeti to kao predznak nepravilnosti. Erniejeva ljubomora zbog njegova prijateljstva s Jo Hauley bila je pojačana gubitkom njegova vodstva nad rančerima, koje mu je polako počelo kliziti iz ruku. Bile su to nesretne okolnosti, ali on tu nije mogao pomoći. Jednostavno je uradio ono što je morao i za što nije-dan čovjek u Wickiupu nije smogao hrabrosti. Kako nije imao što reći, Ernie je okrenuo leđa i odjahao.

Mrak se spustio prije nego što su završili posao. Pola tuceta vatri gorjelo je na mračnim ravnicama i ljudi su stražarili s prstom na otkopcu puške, spremni da pucaju na svaki sumnjivi zvuk. Razasli su glasnike dolje u rančeve da dovedu ljude i zahe i da obavijeste uznemirene obitelji što se zbiva u logorima na podnožju planine.

Waynea Logana je zabrinjavalo što ostavlja rančeve bez odgovarajuće zaštite, ali ovdje je trebao što više ljudi. Tako dugo dok drži goveda s Verige, razmišljao je, neće se oni usuditi da napadnu bilo koji ranč u dolini.

Vjetar je puhao niz obronke planine obećavajući studenu noć. Nekoliko je zvijezda blistalo između oblaka. Wayne je sjedio zguren kraj vatre, srčuci vruću kavu iz limenke. Najednom dopre do njega udaljeni topot kopita. Odbaci limenku i ustane. Ljudi oko njega uzbuđeno su vikali.

Gledajući preko logora, Wayne povi-
če oštro:

— Netko neka pazi na konje. Ostali neka se rašire i neka se drže odlučno.

Ruku je držao na dršku revolvera, odstupivši nekoliko koraka od vatre da dočeka konjanike.

Činilo se kao da je dolazila cijela grupa revolveraša s Verige. Jahali su bez zastajanja, ne pokazujući namjeru da se razviju u borbenu liniju. Bilo je nečeg prezirnog u tom načinu jahanja; ušavši u krug vatre, zaustave konje. Odsjaj vatre blistao je na uznoje-nim slabinama i očima životinja, na metalnim dijelovima oružja. Opazivši to, Wayne reče oštro.

— Rekao sam bez oružja.

Milo Castle, nalazeći se s lijeve strane Forda Logana, podigne se u stre-menu uz škripu sedla.

— Idi do đavola! — reče.

— Otići ćeš prvi — reče Wayne — ako bilo tko od vas načini pogrešku. — Zatim se okrene i vikne u mrak: — Same!

— Ovdje sam, gazda — odgovori Sam Coogan. — Puška je uperena u Mila.

Wayne se nasmije u sebi, opazivši kako se Milo stresao od tih riječi.

— Brojem smo jednaki — naglas! Wayne — ali naša strana ima terensku nadmoć. Bolje da to upamtite.

Nastao je trenutak tišine, zatim progovori Ford Logan.

— Ti misliš da sam došao da odvedem svoja goveda s ovih pašnjaka? — Odmahne glavom. — Hojde, razmisli! Bio sam samo radoznao kako ćeš se daleko usuditi. Kad zaželim svoja stada, trebat će netko jači od tebe da me spriječi da ih odvedem.

— Mi te i ne želimo spriječiti u tome. Mi samo želimo da se ovi ritkovi s Verige čiste odavde, kako bi naša goveda mogla također ovdje pasti.

— Tvoja goveda? — frkne Ford prezirno. — Zar to smeće Billyja Tatea za koje si dao pristojni ranč u Nevadi? Prilično loš posao za jednog Logana.

— Možda — odvratiti Wayne hladno. — Ako mi ranč Strijela posluži da skinem tvoje grabežljive šape s ove doline, onda sam dobro uložio.

Začuje se ružna psovka Mila Castlea i među jahačima nastane komešanje. Wayne vikne:

— Ford! Milo! Čuvajte se! Započnete li nešto, pucat ćemo. — Zatim dođe: — Forde, ne razumijem te. Kakvo je za-

dovoljstvo u tome biti omražen i sakrivati se iza oružane pratnje?

— Omražen? — slegne Ford snažnim ramenima. — To je cijena moći. A Loganovi su uvijek bili najmoćniji.

— Ne mislim da je to neka vrijednost.

— Ni jedan poštenji Logan ne bi to rekao — odgovori njegov brat. — Neka me mrze. Jedino ne podnosim izdajice.

— Time misliš mene? — stisne Wayne usnice. — Sidi sa sedla i nazovi me izdajicom.

Ford se uspravi u sedlu. Lice mu je poprimilo tvrd izraz dok je predavao uzde Milu Castleu. Zatim sjaša s konja, skinе kaput i otkopča ređenik s revolverima, bacivši sve na zemlju.

— Praviš se odrađao, mladiću — reče Fond. — Čini mi se da će te batine malo ohladiti, kao prije devet godina.

Wayne je gledao u brata, a zatim u njegove goleme šake. Bacajući šešir na kaput i oružje, što su ležali na zemlji, Wayne reče hladno:

— Pazi da ne pogriješiš. Stvari su se izmijenile i ovoga puta možda neće biti tako lako.

— Misliš da neće? — Ford se nasmije. — Prokletstvo, ja sam dva puta bolji muškarac nego što ćeš ti ikada biti.

Udarac je pogodio Waynea u lice i raskrvario mu jagodice. U ušima mu je zagrmljelo i gotovo je pao, izgubivši ravnotežu.

Ford je prilazio, preuzetno siguran u sebe, mašući šakama. Udarao je Waynea po glavi i tijelu. Wayne je posrnuo i zateturio natraške, pokušavajući da se održi na nogama. Udarao je naslijepo i pogađao Fordovu ruku koju je ovaj podigao da ustavi udarce.

Slušajući uzvike zadovoljstva revolveraša s Verige, pomislio je na trenutak panično: »Zar sam već gotov?«

Devet godina kao da nije značilo ništa. Čuo je Fordovo zadovoljno gundanje dok su njegove pesnice pronalazile cilj i u tom trenutku bio je opet dječak koji je pobjegao iz Wickiupa, nakon toga što je bio okrutno premlaćen od brata.

Ali trenutak panike je prošao. Pomisao na sudbinu Billyja Tatea i obitelji Kenniday ispuni ga bijesom. Svom

snagom izbaci desnicu i pogodi Forda u lice, razderavši mu usnice iz kojih poteče tanak mlaz tamne krvi. Na Fordovu licu ukaza se bol i iznenađenje. On pljune i okrene se. U tom trenutku pogodi ga drugi udarac Wayneove desnice u trbuh i Ford otvori usta, hvatajući zrak. Wayne pomisli kako je Ford omekšao, ali kao odgovor uslijedili su snažni udarci u njegovu vilicu, od kojih je teturao. Udarali su u slijepom bjesnilu, primajući i dajući udarce probuđenom starom mržnjom. Najednom Wayne osjeti vrućinu iz svojih leđa. Znao je da je stao preblizu vatre. Pokušavajući grozničavo izbjegnuti da ne ugazi u nju, na trenutak mu nestaje opreznost — snažan udarac Fordove pesnice obori ga na leđa i on pada na vrući ugijen na rubu vatre. Bol ga prisili da se otkotrlja u stranu i sklupčava, dok mu se košulja dimila. Opazi iznad sebe Forda koji je teško disao.

Ford reče zadihano:

— Je li ti dosta, momče? Ili želiš još?

Wayneu je iznenada postalo jasno zašto je Ford došao noćas u njihov logor: on želi jednostavno ponoviti ono što je učinio prije devet godina — golim pesnicama izmlatiti mlađeg brata, poniziti ga u očima svih ovih ljudi. U oholoj samouvjerenosti zbog svoje sirove snage Fordu se je to činilo prilično lako.

Wayne povuče preko usta rukavom na kojem ostane krvavi trag. On reče čvrstim glasom:

— Mogu izdržati mnogo više nego što ti misliš.

I skoči na noge.

Ford zamahne desnicom, ali se Wayne u posljednji časak izmakne. I dok je Ford teturao od svog vlastitog snažnog udarca u prazno, Wayne ga udari šakom poput batine između vrata i ramena. Ford u padu povuče Waynea za sobom. Valjali su se u travi, udarajući se šakama. Ford uspije da se uspravi na koljena, ali ga Wayne jednim udarcem baci na zemlju, gdje ovaj ostane ležati, ne pokušavajući se dići.

Fordova samouvjerenost je nestala kao i njegova snaga. Napokon, nije to

više bilo kao prije deset godina. Mladi je brat posjedovao gipku tvrdoću i brzinu kretnji, a Ford je zaista omekšao posljednjih godina.

Wayne se okrene jahačima:

— Svršeno je — reče i rukom pokaže na brata. — Odnosite ga kući. I kad dodete po svoja goveda, zapamtite: rekao sam bez oružja.

Dvojica revolveraša sjašu s konja i krenu prema Fordu, praćeni pogledima rančera. Podignu Forda i odnesu ga do njegova konja i prebace preko sedla. Milo Castle uhvati za uzde. Bez riječi grupa jahača okrene konje i odjaše u noć. Wayne je gledao za njima. Videći kako se čizme njegova brata njišu u ritmu konjskog hoda i pomislivši na ono što je učinio, obuze ga gorčina.

IX

Nan Logan je kroz prozor promatrala grimizni zalaz sunca s nekim čudnim predosjećajem. Velika stara kuća bila je tiha otkako je njezin muž otišao, vodeći većinu radnika sa sobom. Čula je neke loše vijesti — sama nije znala točno što, osim da je u sve to umiješan Wayne Logan.

Gotovo je osjetila olakšanje kad se stari Jabez probudio i pozvao je da mu čita iz knjige. Izgovarala je cijele rečenice, a da nije pravo čula riječi. Čitala je odsutna duhom, a cijela njezina pažnja usredotočila se na osluškiivanje. Kad su konji ušli u dvorište, naglo je prekinula čitanje i skočila na noge.

Jabez je vjerojatno kunjao. Kad je krenula prema vratima, on trgne glavom i otvori oči.

— Eh? — promrmlja. — Što... što je?

Ali je ona požurila iz sobe i sišla niz stepenice.

Stojala je u dnevnoj sobi kad su naišli izudarano i iskravljeno Forda. Rukama se uhvati za rub stola.

— Što se dogodilo?

— Njegov brat! — odgovori Milo Castle hrapavo. — Tako mi boga, da sam imao priliku...

Sa vrha stepenica zvao je Jabez, sjedeći u kolicima:

— Što se događa tamo dolje?

Nitko se nije udostojio da mu odgovori. Položili su Forda na sofu. On se pokušao pridignuti, ali ga Milo zadrži rukom.

— Donesite tople vode i čistog platna — šapne Nan, dok je s vrha stepenica dopirao glas Jabeza:

— Odgovarajte što se događa?

— Ford je ranjen, djede — odazove se Nan, brišući vlažnim otiračem krv s Fordova lica.

Stari Jabez je histerično vikao:

— Kako je došlo do toga? Prokletstvo, hoće li netko doći ovamo i reći mi što se događa na mom vlastitom ranču!

— Dolazim! — vikne Milo i zakorači prema stepenicama. Ford se s napornom uspravi.

— Samo trenutak! — reče, a kad se Milo zaustavio i napola okrenuo, nastavi: — Kad si prošle večeri otišao u logor Billyja Tatea, što si uradio s njim?

— Sjećate se, vi ste me poslali — podsjeti Milo svoga gazdu, trepćući očima. — Htjeli ste da ga naučim pameti.

Ford se još više uspravi.

— Ali ti nikam rekao da ga tako isprepučeš da mora u bolnicu. Zar je tako loše kako je Wayne rekao?

Činilo se da je u Milovim očima pročitao odgovor. Klone natrag na jastuk, odmahujući glavom.

— Nije čudo — reče gorko. — Wayne misli da sam to ja naredio i zato me je tako napao. Možda sam to i zaslužio.

Milo Castle ga mrko pogleda.

— Do davola s njim! Momak je pre-daleko otišao, ali ću ga ja...

Ford trgne glavom i raskolači oči.

— Ne! — zaurila.

— Zar ćete mu dopustiti da oduzme pašnjake i prijeći preko toga što vas je premlatio na parja kola? Ne shvaćate li da vaša vlast u ovoj dolini polako nestaje sa svim onim što je on uči-

nio u ovih nekoliko dana? Bolje se probudite.

— Prokletstvo! — vikne Ford promuklo — pa on je moj brat!

Milo je hladnim pogledom promatrao Forda, a onda slegne ramenima.

— Dobro — promrmlja. — To će biti vaša propast. Ili možda želite pokopati Verigu? Mislio sam da imate više hrabrosti.

— Zaveži!

Milo se ukoči, a uske oči zlokobno bljesnu.

— Ne razgovaraj ovako sa mnom, mladiću — poviče ljutito. — Nikada više!

— Milo!

Nanin oštar glas ispuni sobu. Na trenutak Castle ostane nepomičan. Zatim okrene glavu i pogleda je. Osjećala je kako je razdire pogledom, shvatila je kako mrzi i kako se boji tog čovjeka. Ugušena strahom, nije mogla disati.

Milo se naglo okrene. Zveckajući mamuzama prođe preko sobe i popne se stepenicama gdje ga je starac čekao u kolicima. Nan se bespomoćno okrene Castleovu pomoćniku, koji je stajao kraj vrata:

— Molim vas, pomognite mu da se popne.

Išla je naprijed, noseći svjetiljku, dok se Ford s naporom penjao, naslanjajući se teško na ogradu. Gore u hodniku Milo je razgovarao sa starim Jabezom, naslonjen ledima na zid. Preklinuli su razgovor i u tišini promatrali Forda koga su vodili niz hodnik. Nan skine pokrivače i oni polože Forda na krevet.

— Zahvaljujem — reče Nan. — Ostalo ću uraditi sama.

Čovjek kimne glavom i izade iz sobe.

Ford je ležao potpuno iscrpljen, zatvorenih očiju. Činilo joj se da vidi suze na njegovu licu.

— Nan...

— Da?

Iako je čekala, odgovora nije bilo. Trenutak zatim čuo se šum Jabezovih kolica i ona podigne glavu. Stari čovjek ušao je na vrata i zaustavio se kraj kreveta.

— Dakle? — reče Jabez svom unuku kad ovaj nije otvorio oči, niti se okrenuo prema njemu. — Proketo lijepo

izgledaš, moram priznati. A uvijek sam mislio da znaš upotrijebiti pesniče.

— Molim vas, djede! — Nan je grčevito stiskala pste u šaku. — Zašto ga ne ostavite na miru?

On je prostrijeli opakim pogledom.

— Ne miješaj se, djevojko. Ionako nisam još siguran na kojoj ti strani stojiš. — Ponovno se okrene čovjeku na krevetu i uhvati ga za ruku. — Forde! Da li me slušaš ili ne?

Ford je jedva otvorio usta.

— Što hoćeš?

— Hoću da znam što ćeš poduzeti — oštro odvratila starac. — Pa nećeš valjda samo ležati?

Ford promrmlja nešto.

— Što kažeš? — zahtijevao je starac. — Govori!

— Umoran sam, djede — reče Ford i okrene leđa starcu.

Činilo se da je Jabez promijenio nekoliko boja. Uхватила ga je jarost, grčevito se uhvatio za naslon kolica i napola se pridigao, upotrijebivši svu staračku snagu. Govorio je promuklim glasom, tresući glavom, dok je s mukom izgovarao riječi.

— Umoran? Pobijeden, misliš valjda! Ostao je još jedan Logan uspravne kičme. Ja nisam pobijeden, to ti mogu reći. Ja sam izgradio ovaj ranč i ja ću se boriti za nj ovakav kakav jesam. Ali od tebe neću više ništa zahtijevati. Nikada više. Ima drugih ljudi na koje se mogu osloniti.

Jarosnom kretnjom okrene kolica.

— Milo! — vikne oštrim glasom, okrećući rukama kotače, gurajući kolica iz sobe u hodnik.

X

Jutro je bilo hladno. Vjetar je u zamasima šibao i tjerao niske oblake po nebu, ali kiša, koju je Wayne očekivao, nije pala.

Oko vatre stajali su rančeri iz Wikiupa, zabavljeni doručkom. Wayne je morao upotrijebiti svu svoju volju da

ustane i da se pokrene. Ruke su mu bile ranjave i natečene i s mukom je pridržavao šalicu kave.

Arch McKinnan se približi.

— Naredio sam momcima da počnu odvajati stado koje je vlasništvo Verige — reče. — Posao će biti brže obavljen kad oni dođu po njih.

Wayne odobravajući kimne. U tom trenutku netko vikne:

— Dolaze!

Okrenuvši se brzo, Wayne opazi jahače koji su preko niske trave jahali ravno prema njima.

Smjesta pomisli na oružje koje je ostavio kraj ležaja. Napravio je čak nekoliko koraka kad opazi da jahači ne nose ni opasače s revolverima ni puške. Smjesta upozori svoje ljude:

— Pazite, ovi ljudi nisu naoružani, polako!

Krene naprijed da dočeka konjanike uzdignutih ruku.

Jahači su zaustavili konje koji su nemirno toptali nogama. Ljudi nisu izgledali kao revolveraši Mila Castlea. Bili su to radnici i goniči s ranča Verige, a glas njihova predvodnika zvučao je usiljeno, dok je govorio.

— Naređeno nam je da dođemo ova-
mo i da odvedemo goveda — reče. —
Rekli su nam da nam za vrijeme rada
nećete praviti neprilike.

— Održat ćemo obećanje — reče Wayne. — I više od toga, pomoći ćemo vam u poslu.

Lice predvodnika pokazivalo je olakšanje. Wayne mu se ponovno obrati:

— Moj brat? Kako mu je?

Predvodnik se nije pokazao razgovorljivim.

— Možete misliti — reče kratko i okrene konja.

Ostali krenu za njim prema pašnjacima.

Sakupljanje goveda s Verige nije bio težak posao. Bez poteškoće odvojili su ih od ostalog stada i potjerali na mjesto gdje su čekali ostali jahači da ih odvedu.

Kad je vidio da je posao pri kraju, Wayne je najednom postao nemiran i kao da se neka sumnja, koju nije mogao pravo uoblikovati, uvukla u njega. Znao je da ima nešto što su on i ostali rančeri previdjeli. Najednom

mu postade jasno o čemu se radi. Dlanovi mu se oznojše od muke i on ih otare o hlače. U tom trenutku dojaše do njega Sam Coogan, vičući:

— Gotovo je! Oni odlaze!

— Dobro — promrmlja Wayne. — Pronađi Millarda i McKinnana i **koga** god možeš, neka smjesta osedlaju konje. Požuri!

Kad je sedam ljudi bilo spremno, uključujući McKinnana, Eda Harveya, Ernija Sargenta i Sama i Petea, Wayne im se obrati:

— Jeste li spremni?

— Kamo idemo? — upita McKinnan.

— Zar ne shvaćate što se događa? Rekli smo da su naši rančevi sigurni tako dugo dok držimo njihova goveda u našim rukama. Oni su goveda odveli... a mi sjedimo ovdje, dok Milo Castle sa svojim revolverašima harači po dolini.

Ed Harvey je pobljedio u licu.

— Imam ženu i dijete tamo dolje... sami su.

— Krećimo!

Odjurili su u galopu putem nizbrdo. Dostigli su goniče s Verige i pojurili kroz njihovo stado, podižući oblak prašine i viku negodovanja Loganovih ljudi. Stigli su na obronak s kojeg se pružao vidik na dolinu i vijugavu rijeku. I ona oblake dima.

Ed Harvey promuća:

— Ono tamo je moj ranč. Vidite li?

Kroz crni, vijugavi dim lizali su plameni jezici vatre. Gorjela je kuća, staja i nekoliko manjih zgrada. Vjeter je tjerao vatru prema jugu i tamo se nazirao stup dima ostalih vatra koje su gorjele.

— Zaboga, pa oni su zapalili moj stjenik! — netko vikne.

Bilo je očito da su ljudi Mila Castlea bili dobro pripremljeni za taj zadatak, spremni da udare na dati znak.

Sam Coogan primijeti:

— Čini se da ranč Strijela nije oštećen. Kako to da su ga mimoišli?

Wayne je znao zašto, ali nije bilo vremena za objašnjavanje. Okrene se jednome od jahača:

— Reci ostalima neka dođu što brže mogu.

I dok je jahač užurbano okretao konja, Wayne s ostalima pojuri prema

mjestu Eda Harveya, koje je bilo najbliže.

Vatra je uništila sve zgrade, ali je Harveyeva žena ostala nepovrijeđena. Ed je ispustio uzdah olakšanja kad ju je opazio s djetetom u naručju kako stoji usred nekoliko stvari koje je uspjela spasiti.

— Bila su trojica — jecala je mlada žena. — Ne znam tko, neki od onih s Verige. Nisu ništa govorili, nisu mi dali vremena da spasim naše stvari. Dohvatila sam što sam stigla.

Počela je plakati i Harvey se nagne iz sedla prema njoj.

— Ne plači, sve će biti u redu. — Ali glas mu nije zvučao uvjerljivo. — Kamo su krenuli?

— Prema ranču Prekriženo C, mislim.

Ernie Sargent opsuje, okrene konja i podbode ga mamuzama. Wayne i ostali krenu na njim. Približavali su se skladištu Harveyeva sijena i čuli pukotanje vatre čiji su plamenovi poput crvenih jezika lizali jednu stranu uredno složenih bala. Wayne pogleda prema Peteu Spinneru.

— Pomogni Edu! — vikne u trku. — Ako budete radili brzo, pogasit ćete vatru. Mi ćemo se pobrinuti za Milove ljude.

Pete je izgledao razoružan, ali krene u stranu prema balama sijena. Ed Harvey je dosta izgubio, razmišljao je Wayne; barem da spasi hranu za stoku.

Odkako se Nan udala, ranč Prekriženo C bilo je osamljeno momačko mjesto. Kako je D'ek Cordier još uvijek bio na putu za Omahu, na ranču nije ostao nitko da ga zaštiti. Stara kuća od balvana i staja već su bile u plamenu. Tamo, na niskoj obali rijeke, stupovi žičane ograde koja je zatvarala sjenokošu bili su oboreni i mogli su se vidjeti jahači koji su se kretali amo-tamo. Četvorica pojure ravno prema njima.

U trenutku kad su se približavali jedan od jahača nagne se u sedlu u namjeri da buktinjom upali hrpu sijena.

Wayne opali dva puta i čovjek raširi ruke i sklizne iz sedla. Iz ruke mu ispadne baklja koja se okotrlja po

zemlji, ostavljajući iskričavi trag iza sebe.

Ostala dvojica kao po dogovoru okrenu konje i pojure do udaljene žičane ograde. U velikom skoku jedan je uspije preskočiti, drugoga obori metak Ernije Sargenta koji je jurio ravno na njih.

Topot kopita i tamna pruga jahača koji su dolazili sa sjevera bili su znak da na brzinu skupljeni ljudi dolaze spašiti svoje rančeve.

Revolveraši Mila Castlea imali su očito izričitu naredbu da ne izazivaju oružane sukobe. Razdijeljeni u grupe po dvojica ili trojica, projurili su brzo i uništavajući kroz dolinu.

Wayne je smjesta organizirao spašavanje onoga što se dalo spasiti. Rađeti vilama, lasom i mokrim vrećama, ljudi su uspjeli ugušiti vatru. To je bio obeshrabrujući posao. Sopćući i kašljajući odvajali su komade sijena zahvaćene plamenom i udarali ih mokrim vrećama.

Konačno je i to završilo. Vatra, koja nije mogla biti ugašena, ostavljena je da sama od sebe izgori u crni dim i ljudi su se sakupili u kući McKinnana da utvrde i procijene učinjenu štetu.

Dom McKinnana i njegove obitelji bio je pošteđen od vatre, ali je njihova zimska zaliha stočne hrane bila uništena, pretvorena u čađ i pepeo. Edu Harveyu, Webbu Millardu, Erniju Sargentu i još dvojici izgorjeli su domovi, više od polovice pokošenog sijena bilo je izgubljeno. Situacija je bila prilično loša.

XI

Jednog kišovitog popodneva Wayne je posjetio Billyja Tatea, kojega nije vidio skoro tjedan dana. Billy je još uvijek ležao u krevetu u liječnikovoj kući. Naslonjen na jastuke, čitao je novine, a na njegovu licu još su se poznavali tragovi udaraca.

— Izgledaš dobro, Billy — pozdravi ga Wayne. — Kako se osjećaš?

Mali rančer napravi nestripljivu kretanju rukom.

— Ah, trebalo je da već davno izadem. Ali gledaj. — Podigne ruku koja je drhtala. — Slab sam kao mače, jer suviše ležim. Ali liječnik kaže da ću uskoro ozdraviti. Kako je u dolini?

— Dobro. Neka vrst primirja između nas i Verige, ali mislim da Milo Castle skuplja ljude. Sprema se za zimu, kao i mi.

— Jeste li otpremili goveda?

— Ne, imali smo pune ruke posla s izgradnjom rančeva koji su izgorjeli. Ali goveda sa Strijeke udebljala su se prilično.

Billy se zadovoljno osmijehne, ali smiješka nestade nakon toga što se sjetio da ranč Strijela ne pripada više njemu. Brzo promijeni temu razgovora.

— Onaj odvjetnik donio je papire od ranča iz Nevade, i ja sam ih pregledao. Čini mi se da sam prošao bolje nego ti.

Ali njegove riječi nisu zvučale istinito, a Wayne je znao istinu. Nijedan ranč u zemlji nije za Billyja vrijedio više od njegova, kojega je on sâm izgradio.

— Ne tužim se — reče Wayne sa smiješkom. — Strijela je lijepi ranč. Tamo sam smjestio obitelj Webba Millarda, kojemu je kuća izgorjela. Ali već smo izgradili novu i oni se danas sele.

Nalet vjetra zatrese prozorima.

— Vrijeme se mijenja — primijeti Wayne. — Namjeravamo noćas otjerati stoku do željeznice prije nego što se vrijeme pogorša.

— Ako za to dozna Milo Castle?

— Pobrinuli smo se da ne dozna. Kad padne noć, smjestit ćemo ih u nizinu između Strijeke i Prekriženog C, a onda ćemo ih potjerati kroz prolaz. Kad svane, bit ćemo već daleko od Wickiupa. Stići ćemo na željeznicu prije nego što bilo tko s Verige nešto dozna.

Billy kimne.

— Plan izgleda dobar. Želim ti sreću. Htio bih biti s tobom da ti pomognem.

Napustivši Billyja Wayne krene u posjetu Hauleyevima. Nadao se da će vidjeti Jo i bio je prilično razočaran

kad je našao njenog oca samoga u trgovini.

— Otišla je — reče stari Hamley. — Ne znam kamo, jer ona nikada ne govori o svojim izlascima i dolascima. Poslušaj moj savjet. Ne ženi se nikada sa samostalnom ženom. Ja sam učinio tu pogrešku, a izgleda da će Jo prisiliti Ernija Sargenta da učini istu.

— I ja bih volio učiniti takvu pogrešku — reče Wayne suho i izade.

Nije imao sreće sa ženama. Prvu djevojku koju je volio oteo je njegov brat; sad je dopustio sebi preveliko zanimanje za djevojku koja je pripadala Sargentu.

Kiša je počela padati jače, šibajući hladnim mlazovima njegovo lice, dok je jahao prema rijeci. Stigavši na križanje opazi tri konjanika i kočiju u koju je bio upregnut vranac. U kočiji je sjedio stari Jabez, a u pratnji je bio Milo Castle. Izgledalo je nevjerovatno da starac upravlja kočijom, jer nakon posljednjeg srčanog udara nije izlazio iz sobe ni iz svojih kolica.

Starac se zaustavi i promoli glavu.

— Pretpostavljam da si već na ponosan zbog onoga što si učinio svome bratu. Misliš da si prilično važan, eh? Ako tako nastaviš, jednoga ćeš dana osvanuti mrtav.

— Mislim da nas dvojica nemamo o čemu razgovarati — reče Wayne odlučnim glasom — osim o jednoj stvari. Želio bih znati kako je Nan?

— Dobro — odvrati Jabez ravnodušno.

— Dick Cordier uskoro će se vratiti kući i vjerovatno će htjeti znati kako joj je. Možda ću doći da vidim sâm.

Starac naglo podigne glavu.

— Ne, nećeš. Ne približuj se Verigi. Ne želim da itko od vas njuška oko mog ranča.

— Zao mi je — reče Wayne tvrdoglasno. — Razgovarat ću s Nan kad ja budem htio.

— I možda dobiti metak, ako želiš! — vikne Milo. — Cuo si što je gazda rekao.

Wayne se uspravi u sedlu.

— Tko ti naređuje ovih dana, Milo? Ne vjerujem da ovaj bogalj može upravljati rančom i izdavati zapovijedi.

— Ne sviđa mi se način kako govor-
iš, mladiću — reče Jabez i okrene se
Castleu. — Ako se pojavi na ranču,
Milo, sjeti se što sam ti rekao.

— Sa zadovoljstvom! — Milova ruka
počivala je blizu drška revolvera, a
oči su mu opako sjale. — Imaš li još
što da kažeš, momče?

— Nemam, ukoliko ne želiš skinuti
oružje i pokušati sa mnom učiniti ono
što si učinio Billyju Tateu.

— Oh, do vraga! — vikne nestrpljivo
starac. — Krenimo, hladno mi je. Ova
će se kiša uskoro pretvoriti u snijeg.

Wayne je nepomično sjedio u sedlu
dok su kočija i jahači nestajali u kiši.

Stigavši na ranč Strijela, Wayne
opazi da u sobi gori svjetlo. S obzirom
na to da se obitelj Millard odselila,
bio je malo iznenađen. Pred kućom
ispod krova bio je privezan samo je-
dan konj. On sjaše, priveže konja, pa
po kiši, pomiješanoj sa snijegom, kre-
ne prema kući. Na vratima zastane,
ne vjerujući očima. Nikada nije zamiš-
ljao Jo Hamley kao domaćicu. Kosa
joj je bila zavijena u rubac, a preko
jahaće haljine vezala je pregaču. Ru-
kave košulje je podigla, a u rukama
je držala metlu. Na peći je kuhala ve-
čera i prostorijom se širio ugodan mi-
ris.

— Dobar večer — pozdravi ga ona
smijući se.

Wayne skine kišom namočeni šešir.
Voda se slijevala s kabanice na netom
pometeni pod. — Dobar večer — odvr-
ti on zbunjeno.

— Odjahala sam danas popodne ova-
mo da vidim Millardove — objašnjava-
la je ona — i našla ih u odlasku na
njihov ranč. Odlučila sam da ostanem
ovdje i napravim malo reda.

— Ali to nije bilo potrebno.

— Ne budite smiješni. Dorothy Mil-
lard ne bi nikada ostavila iza sebe
neuredno, ali ona će imati mnogo po-
sla na ranču. Samo mi je drago da
vam mogu pomoći.

— Pa dobro... hvala.

— Pristavila sam večeru za nas. Ja
sam gladna, ako vi niste.

— Prilično sam gladan — reče Way-
ne iz kojega je polako nestajalo zbu-
njenosti.

Opazio je stol postavljen za dvoje i
neka toplina gušila ga je u grlu.

— Bit će gotovo za nekoliko minuta.

On skine kabanicu, istrese je kroz
vrata i objesi na zid. Iza njegovih
leđa Jo je zveckala loncima.

Poslije, dok su sjedili za stolom i
dodavali tanjure i jelo jedno drugome,
veoma ga se dojmio taj kućni ugođaj.
Njegov momački život pričinjao mu se
prilično osamljeničkim.

Mažući maslac na kruh, ona prekine
njegovo razmišljanje.

— Noćas tjerate stado, zar ne?

— Da.

— Mislite li da ćete imati neprilika?

— Ako oni s Verige doznaju, možda.
Ali ne znam kako bi mogli doznati.
Kiša se već pretvara u snijeg. Tko će
pomisliti da bi netko po takvu vreme-
nu tjerao stoku.

— Zabrinuta sam ipak.

On slegne ramenima.

— Uspjet ćemo nekako. Moramo.
Nemamo drugog izbora. Trebamo no-
vac za zimu.

Razgovarali su, vatra je pucketala u
peći, a kiša udarala o prozor. S tom
djevojkom čovjek se osjeća veoma pri-
rodno, mislio je Wayne. Odgurne pra-
zan tanjur od sebe, nasloni se na stoli-
cu i izvadi lulu, govoreći polako:

— Znaite, nikada prije žena nije za
mene kuhala večeru, sjedila sa mnom
za stolom i jela sa mnom — nas dvoje
sami. To je veliki osjećaj. To me
čini... — Prekine razgovor i trpajući
lulu natrag u džep, ustane. — Mrači
se, a momci su spremni za pokret. Bo-
lje da krenem.

— Wayne...

Nije se usudio pogledati u nju. Ski-
ne s vješalice kaput i pripaše oružje.
Zatim nabije šešir na oči i okrene se.
Jo je stajala sasvim blizu njega.

— Mnogo sreće, Wayne — reče ona
tiho.

Bez riječi on raširi ruke i privuče je
u zagrljaj. Dodirnuvši njezina topla
usta, drhtaj mu prođe tijelom. Uspra-
vi se i pogleda je.

— Jo! — šapne on.

Sum pokraj prozora privuče njego-
vu pažnju. Naglo podigne glavu. Iza
kišom zamućenog stakla ugleda lice i
prepozna Ernieja Sargenta. Jednom
kretnjom odmakne djevojku od prozo-
ra i otvori vrata vadeći revolver. Ako
dođe do pucnjave, želio je da to bude

napolju, da Jo ne dovede u opasnost. Iskoči u tamu i leđima se nasloni na mokre barvane. Tišina. Hiladna kiša udarala ga je po licu, pomiješana s pahuljama snijega. Nigdje čovjeka.

— Ernie! — vikne u noć. — Dopusti mi da ti objasnim!

Odněkuda dopre Erniejev glas, pis-kav i drhtav:

— Misliš da si pametan, zar ne? Do-đeš i uzmeš sve što čovjek posjeduje: njegove prijatelje, ponos, čak i ženu.

— Ne razumiješ! — vikne Wayne. — Slušaj me!

— Neću! Trebalo je da te već prije ubijem. Dođi za mnom i ubit ću te!

— Što god misliš — ustrajao je Wayne — krivo misliš. Daj mi priliku da ti objasnim.

Wayne zakorači nekoliko koraka.

— Ne miči se, čuješ me! Vрати se k njoj. Ja je ne želim... ne sada.

Nastane tišina. Zatim jarostan povik Erniejev:

— Do đavola s oboje!

Na smrznutom blatu odjekne topot kopita. Wayne je stajao drhteći, s re-voľverom u ruci, slušajući fijukanje vjetra i disanje djevojke iza sebe, koja je na otvorenim vratima gledala u noć.

XII

Prije nego što je pala noć ljudi su obavili veliki posao sakupljanja goveda. Kad je Wayne stigao na mjesto, stado je već bilo otjerano na put prema ravnici. Bio je to naporan rad. Putovi su bili uski, krivine strme; bez zvijezda ili mjesečine jahač se mogao pouzdati samo u sreću. Goveda su potmulim i uplašenim mukanjem nadjačavala sve ostale zvukove. Ako su jahači s Verige bili negdje napolju, sigurno su doznali da se nešto sprema. Ali Wayne je bio uvjeren da po takvu vremenu Milo Castle neće sumnjati i držat će svoje ljude u kući.

Podignut je logor i vatra je gorjela u skloništu načinjenom od nepromoči-

va platna. Tamo se već sakupilo nekoliko ljudi iz Wickiupa. Kiša se pretvorila u snijeg i Wayne je kabanicu zamijenio za teški kaput. Ušavši pod šator, on prihvati šalicu s kavom koju mu je netko pružio. Potražio je pogledom Ernieja Sargenta, ali momci s Prekriženog C nisu još stigli.

Netko upita:

— Koliko će trebati vremena dok se sakupe ostali, što mislite?

— Sate — promrmlja Wayne. — Noć će biti duga, momci. Bit ćemo sretni ako ujutro prođemo kroz prolaz. Krdo moramo držati zbijeno; ako se previše raširi, izgubit ćemo ga. — Naglo trgne glavom. — Krenimo na posao.

Vjetar je nosio snijeg preko ravnice. Od vremena do vremena pojavili bi se jahači s novom skupinom goveda koju bi pripojili većem krdu. Posao oko sakupljanja goveda sporo je napredovao i čovjek je imao vremena da se prepusti mislima.

Jo Hawley u njegovu zagrljaju, njegove usne spojene s njezinima! A onda iskrivljeno lice Ernieja Sargenta na prozoru i njegove prijetnje. Kad je Wayne odlazio od nje, ona je šutjela, što nije bilo u skladu s njezinom naravi. Što se Sargenta tiče, njega je zbunjivalo njegovo ponašanje. Najmanje je od njega očekivao to da će odjuriti na konju, ne ispalivši nijednog metka.

Bio je radznanio što će se dogoditi kad se njih dvojica opet sretnu.

Sati su prolazili bez odmora i krdo je naraslo. Jašući prema vatri, Wayne je primio posljednji izvještaj:

— Sve je pobrojano. Posljednje stado koje je stiglo označeno je žigom Rafter X.

— Dobro — reče Wayne, prelazeći krajem rukava preko lica. — Raspremite logor i krenimo.

Golemo krdo označeno različitim žigovima pokrenulo se. Idući prema jugu, udarao im je vjetar u leđa, a na zemlji je već ležao debeli sloj snijega. Negdje sprijeđa njihala se svjetiljka u noći i pokazivala im put do prijelaza preko rijeke. Na obali se otvorio led i životinje, preplašene njegovim pucketanjem, nisu htjele ući u crnu vodu. Wayne prokune i nagna konja u hladnu rijeku, vitlajući mokrim lasom.

Uhvati prvog bika za rogove i mamuzajući konja koji se otimao povuče životinju u vodu. Stado je odmah krenulo za njim, plivajući prema drugoj obali zajedno s jahačima.

Imali su sreću i prijelaz je dobro završio. Najopasnije je prošlo. Ispred njih ležalo je samo nekoliko milja ravnice, a zatim lagani uspon na široki prolaz kroz koji mogu proći bez neprijetnosti.

Na vrhu prijelaza većina ljudi vratila se. Nisu smjeli ostaviti rančeve nezaštićene. Wayne, Arch McKinnan i njihovi ljudi tjerat će stado sami dalje. Potkraj drugog dana mogli bi stići do željeznice.

Krenuli su nizbrdo, kroz prolaz, prema ravnici južno od Wickiupa. Svitlalo je zora s niskim oblacima gonjenim vjetrom.

Pete Spinner dojaše do Waynea: oko očiju su mu bili crni kolobari, a lice je pokazivalo iscrpljenost.

— Ima li kakve nade za odmor? — upita. — Osjećam se malko iznemoglim.

— Vidiš li ono mjesto? — Wayne pokazuje rukom na stijene i usku prugu šume na istoku. — Treba nam jedno tri sata da stignemo onamo. Teren se tamo spušta i prikladan je za odmor.

— Dobro — osmjehne se Pete s naporom. — Mislio sam da ste možda zaboravili na to da smo cijelu noć probdjele.

Podigne ruku u rukavici na pozdrav, povuče za uzde i okrene konja.

U tom trenutku opali plotun pušaka iz šume na lijevoj strani.

Wayne nije shvatio što se događa sve dok nije vidio kako Pete širi ruke, trgnuvši se naglo i pada iz sedla na zemlju. U istom času bio je pogođen i njegov konj koji je pao zajedno s njim. Čovjek i životinja klizali su se neko vrijeme po snijegu, a zatim se smirili.

I dok su skrivene puške nastavile pucati, stado su već zahvatili prvi znaci panike.

Wayne izvuče pušku iz sedla, gađajući naslijepo u šumu, ali je svjetlo bilo preslabo, a neprijatelj dobro sakriven. Konj ispod njega počeo je posrtati i Wayne skoči sa sedla, dok je životinja odgalopirala po snijegu.

Negdje je čuo glas McKinnana koji je vikao:

— Stado! Pazite na stado!

Pucnjava je učinila svoje. Stado je u jednom trenutku nesigurno glavinjalo po putu, zatim je nagnalo u divlju trku, spotičući se o grmlje i kamenje. Pucnjava je prestala. Napadači su se povukli, postigavši cilj. U debelom snijegu nije se čuo topot njihovih konja.

Držeći pušku, Wayne klekajući ustane. Gledao je naokolo. Njegova je konja nestalo. Nekoliko ubijenih goveda ležalo je u snijegu. Wayne polagano krene do mrtvog Petea Spinnera.

Arch McKinnan se približi, siv u licu od umora.

— Ubili su ga, zar ne? — reče polako.

Wayne duboko udahne.

— Pobrinut ću se da dobije dostojan sprovod. Odnijet ćemo ga natrag u Wickiup. Nema smisla da krećemo dalje.

— Nikakva smisla.

Pojavljivali su se ostali jahači od kojih nitko nije bio ranjen. Bili su dotučeni nevjerojatnom nesrećom. Sam Coogan uspio je uhvatiti Wayneova konja. Lice mu je odrvnjelo i Wayne je znao da ga se gubitak Petea veoma dojmio.

— Ne možemo čak ni dokazati da su to bili oni s Verige — reče netko.

— Što će nam dokaz? — reče McKinnan oporo. — Kakve bismo koristili inače od dokaza? Nikakve! Oni su nas nadmudrili, znali su svaki naš korak.

Wayne uzjaše konja.

— Pogledat ću tamo u šumi, među drvećem — reče glasno.

Ali nije rekao što misli. Sam i još jedan jahač mu se pridruže.

Jahali su oprezno, iako su znali da za to vjerojatno nema potrebe. Vladała je grobna tišina. Snijeg je bio izgažen oko drveća, našli su opuške cigareta i prazne kutije od naboja, čak su pronašli ostatke vatre na kojoj su se ljudi iz zasjede grijali dok su čekali, ali to je bilo sve.

Vratili su se, ali skupljeni ljudi nisu pokazivali zanimanje. Arch McKinnan, koji je već sjedio u sedlu, reče malodušno: — Možemo se vratiti. Da nije zima, da imamo još ljudi i mnogo vremena, mogli bismo se nadati da

pronađemo goveda tamo u brdima. Barem nekoliko stotina glava možda. — Rukom zgrabi jabuku sedla, tako da su mu prsti pobijeljeli. — Ovoga puta smo pobijedeni, i ne zavaravajmo se.

U tišini su prebacili mrtvo tijelo Petea Spinnera preko konja i ponovno krenuli prema sjeveru.

XIII

Wayne je s naporom ustao u momačkoj sobi Gusa Ardena, u kojoj je odspavao jedan sat. Navlačio je čizme s mukom, upotrebljavajući svu svoju volju za svaku kretnju koju bi učinio. Osjećao je vrtoglavicu od umora. Napolju je snijeg još uvijek padao, ali je vjetar prestao puhati. Ulice su bile puste i snijeg ih je polako prekrivao. Bila je zima u Wickiupu.

— Konj je osedlan — reče Gus, provirivši glavom kroz vrata. — I pojed nešto, treba ti snage.

— Hvala — reče Wayne sa svom iskrenošću. — Hvala ti za sve.

Na hladnom zraku osjećao se bolje, ali mu je želudac kazivao da je potrebno nešto pojesti. Gus Arden je imao pravo, naravno. Krene prema gostionici nekoliko kuća dalje, sjaše i priveže konja.

U prostoriji je bilo ugodno toplo. Bio je jedini gost i bio je brzo poslužen naručenim jelom. Nakon toga potraži u džepu srebrnjak i baci ga na stol, pogledavši kroz prozor.

Grupa jahača upravo je sjahala i vezivala konje pred krčmom preko puta ulice. Poput njihovih konja, i oni su bili pokriveni snijegom. Krenuli su prema stepenicama krčme. Nije vidio Mila Castlea, ali je znao da su to njegovi ljudi i jarost ga iznenada uhvati.

Dok je tako neodlučno stajao, otvore se druga vrata gostionice njemu iza leđa i on osjeti hladan zrak. Okrene se naglo, tako da su mu čizme zaškripale na izgaženom linoleumu. Wayne i Ernie Sargent zurili su jedan u drugoga bez riječi.

U Wayneu se probudila sumnja. Polako krene do šanka i uzme svoju šalicu kave lijevom rukom. Ispijajući je, promatrao je Ernija iznad ruba šalice. Zatim, držeći šalicu u ruci, upita mirno:

— Nisi došao prošle noći. Kako to?

— Ne odgovaram na pitanja, Logane — zareži Ernie. — Nemamo ničeg zajedničkog nakon onoga što sam vidio kroz prozor Strijele.

— Ono što si vidio ne bi smio biti uzrok da postaneš izdajicom.

— Ti si lud!

— Ja ne mislim tako — reče Wayne, sad već siguran u svoje sumnje. — Milo Castle je doznao od nekoga što namjeravamo. On ne bi mogao sam od sebe na vrijeme postaviti zasjedu.

— Nemam pojma o čemu to govoriš.

— Zar? Možda ti nisi bio tamo? Možda ti nisi bio taj koji je oborio Petea Spinnera iz sedla?

— Do vraga, nisam!

— Pete Spinner leži na stolu u liječnikovoj kući. Neki su ljudi uništili jer su izgubili goveda. A iznad svega, upravo si dojahao s grupom Castleovih revolveraša.

— Ja nemam ništa s njima! — poviče Ernie.

— A ja kažem da imaš — reče Wayne, ne dižući glas. — Upozoravam te, Ernie.

U taj čas otvore se vrata. Milo Castle u pratnji još jednog revolveraša uđe u prostoriju. Za trenutak su stajali držeći vrata široko otvorena, zatim ih Milo zatvori ostrim udarcem. Prelazio je pogledom s jednog na drugog kao da osjeća da je naletio na nešto. Konačno mu se pogled zaustavi na Wayneu i naceri se ispod obješenih brkova.

— Ti si još uvijek ovdje? Zar se nisi opametio? Zaigrao si, mladiću, i izgubio. Ne zaboravi da si imao priliku da budeš na strani pobjednika u toj borbi.

— Borba još nije završena.

— Nije? — podigne revolveraš obrvu u posprdnom čuđenju. — Ja sam mislio da je završena. A tko će se boriti? Zar možda ti? — Njegovo tamno

lice poprimi prijeteći izraz. — Dobro, evo ti prilike. Počni!

S gotovo nevidljivom kretnjom tijela revolveraš zauzme stav očekivanja, dok mu je desna ruka bila spuštena nisko nad revolverom u tobolec. Wayne Logan se, međutim, nije pomaknuo — uspravan, kamena izraza na licu, oštro je promatrao Mila.

— Što je? — pokaže revolveraš zube. — Ti si taj koji hoće borbu. Hajde, izvuci, borićemo se pošteno.

— Ti ne poznaješ poštene borbe, Milo — reče Wayne mirnim glasom dok mu je vrućina udarala u lice.

Čovjek koji je ušao s Milom povikao je podrugljivo:

— Yella!

To je bila stara borbena riječ kojom se protivnik izbacivao iz ravnoteže i prisiljavao na napad. Ali Wayne nije zagrizao dobačenu udicu. Umjesto toga, ne dodirujući rukom revolver, odmahne se od šanka i krene prema vratima i onoj dvojici.

Gledali su ga kako dolazi prema njima, a opasan sjaj u njihovim očima pretvarao se je u čuđenje, što je graničilo sa strahom. U posljednji čas povukli su se natrag kao da su odgrnuti u stranu; Wayne prođe između njih, otvori vrata i izađe na snijegom pokriveni nogostup.

Bez žurbe prođe do konja, odveže ga i popne se u sedlo. Okrene konja i u tom trenutku začuje hrapavi glas koji je dolazio s vrata krčme. Tamo je stajao Milo Castle, uperivši cijev revolvera u Waynea.

— Kreni onim putem — naredi, pokazujući oružjem put koji je vodio iz grada preko snijegom pokrivenih bregova prema klanecu što je predstavljao gradska vrata Wickiupa. — Odlazi tim putem i ne vraćaj se više!

Njegov je glas jasno odzvanjao u snježnoj tišini. Suočen sa čovjekom koji je mogao podnositi uvrede bez kukavičluka i koga nije mogao navesti na beznađan dvoboj, Milo Castle nije imao drugog načina da mu se suprotstavi. Wayne je shvatio upozorenje; Castle je bio, u stanju pucati, ako napravi krivu kretnju.

Okrećući konja, odjaše u pravcu koji mu je bio naređen, bezizražajnog lica. Samo je bijes kiptio u njemu. Tako izvan grada, sakriven grmljem i snijegom koji je neprestano padao, on zaustavi konja. Tresao se od jarosti i prvi put u životu požalio što ne zna bolje rukovati revolverom. Ali jednog će dana obračunati s Milom Castleom. S obzirom na to da se nalazi u gradu sa svojim ljudima, Wayne bi mogao iskoristiti nekoliko dragocjenih trenutaka za jednu posjetu.

Naglo okrene konja i zabivši mu mamuze u slabine potjera ga preko snježnog pokrivača. Deset minuta poslije toga, prešavši preko rijeke po pucketavom ledu, zađe u šumu, zaobilazeći polje na kojem su ljudi s Verige popravljali žicu i zabijali kolce. Opazi kuću Loganovih i, približivši se što je više mogao, sjaše i priveže konja o drvo. Iako je bilo blizu podneva, u kuhinji velike kuće gorjelo je svjetlo. Iz staje izađe čovjek, noseći uzde preko ruke i krene prema barakama. Ljudi koji su ostali na ranču bili su radnici, a ne revolveraši iz grupe Mila Castlea.

Izađe iza drveta i spusti se sve do koralja. Sve je bilo tiho, nitko ga nije opazio. Pregleda revolver i napuni ga mecima. Odsulja se uz ogradu do staje i otvori vrata. Nabroji šest konja, što je značilo da je vjerojatno toliko ljudi bilo na ranču. Znao je da će im taj prvi snijeg zadati mnogo posla, a to mu je davalo sigurnost. Odluči da se ne krije već da krene ravno do kuće i na taj način privuče manje pažnje, jer u gustom snijegu koji je padao svi će misliti da on pripada radnicima.

Bio je nekoliko koraka od kuhinjskog ulaza kad su se vrata počela polako otvarati. Wayne u dva koraka skoči iza hrpe drva i spusti se na koljena s revolverom u ruci. Vrata se otvore i pojavi se Nan. Gledajući je, Wayne opazi da je smršavjela, a na licu joj je bio izraz trpkosti. Okrenula se da dohvati tiganj što je visio obješen kraj vrata. U tom trenutku Wayne je tiho zovne imenom.

Nan se ukoči. Dok se on dizao iza hrpe ispiljenih drva, njezin se pogled zaustavi na njemu u paničnom strahu. Kad je on krenuo prema njoj, ona brzo odmahne glavom pokazujući rukom na vrata iza sebe.

Wayne shvati i stavi prst na usta. Revolverom pokaže na tavu. Kad je stigao do prve stepenice na ulazu u kuhinju, ona skine tiganj i uđe u kuhinju, ostavivši vrata otvorena. Wayne uđe odmah iza nje. Prvo što je opazio bio je revolveraš koji je sjedio na stolici oslonjenoj na zid kraj peći, jedući jabuku i osjećajući se očito kao kod kuće.

Nan priđe stolu na sredini kuhinje, kako bi Wayneu ostavila mjesta. Čovjek u stolici poviče razdraženo:

— Hej! Zatvori ta vrata, nije baš tako toplo u...

A onda krajičkom oka spazi Waynea i poskoči, pokušavajući da ustane i izvuče revolver. Noge mu se zapletu o stolicu i uz štopot padne na pod.

Wayne je u dva skoka bio kod njege, učarivši ga snažno drškom revolvera. Čovjek ostane ležati bez svijesti. Wayne ga okrene, izvuče mu revolver i stavi ga na kuhinjski stol.

Nan je bila na rubu panike. Lice joj je pobijelilo, usne drhtale, a očima punim suza zurila je pred sebe.

— Što to znači, Nan? — reče Wayne. — Zar te ovdje Ford drži zatvorenom?

— Ne, nije Ford — reče ona jecajući. — Onaj starac... i onaj ubojica.

— Milo?

Ona kimne glavom.

— To je tako otkako si ti one noći... otkako su doveli Forda kući...

— Znam. Nisam to htio, Nan, ali nije bilo drugog izlaza. On je tražio borbu i da sam odbio u prisutnosti svih onih tamo...

— Ne krivim tebe, zaista — reče ona gledajući ga ozbiljnim pogledom.

— Što je bilo one noći...

Nan dlanovima ruke obriše lice od suza.

— Sve se promijenilo te noći. Iznad svega promijenio se Ford. Ponekad sam se pitala da li ga zaista volim, zbog nedaća koje je nanio mojima.

Mislila sam da će se promijeniti kad se vjenčamo. Ali kad sam vidjela njege i starog Jabeza zajedno, znala sam da ga nikada neću moći promijeniti. Ali ti si ga promijenio, Wayne, svojim pesnicama. Od one noći nestalo je njegove oholosti.

— Teško ćeš u to uvjeriti cijeli grad, nakon svega što se zbilo u posljednjih dvanaest sati.

— Ali on nema veze s tim! — poviče ona. — Zar ne razumiješ? Stari Jabez opet je preuzeo vlast na ranču one noći, on i Milo Castle.

Wayne je osjetio olakšanje. U dubini srca vjerovao je da još ima nade da se spasi ono malo dobrog što je ostalo u njegovu bratu.

— Što su učinili s njim? — upita naglo, uhvativši djevojku za ramena.

— Ništa, osim što ne smije napustiti svoju sobu. Kad dobije ovu bitku i kad cijeli Wickiup ponovno pripadne Verigi, kaže stari Jabez, onda će Ford postati razumniji i učiniti sve što on kaže. Ali on neće, ja znam to. A znaju to i Jabez i Milo. Zato smo nas dvoje neprestano pod paskom.

Njezin se je glas pretvorio u jecaj.

— Slušaj, Milo nije važan — reče Wayne tiho i odlučno. — On je okrutan i brz na oružju, ali nema mozga. Treba mu dati vremena i on će sâm sebi staviti konopac oko vrata, kao svaki glupavi ubojica. Najpreče od svega sada je to da tebe i Forda izvedem oдавде. Je li on gore?

Ona kimne glavom.

— Da, zaključan je. Milo je naredio Edu Maugheru da nas nadzire i Ed ima ključ.

— Dobro, ja ću se pobrinuti za njege. Pođi u staju, osedlaj dva konja i čekaj tamo na nas. Možeš li to učiniti?

— Mogu — odvrati ona sada već mirnim glasom. — Ali... pazi na sebe.

— Bez brige.

On otvori vrata i pogleda oprezno napolje.

— U redu je, požuri — reče, čekajući s oružjem u ruci, dok je ona potrčala preko dvorišta u staju.

XIV

Zatvorivši kuhinjska vrata, Wayne se okrene i opazi da se čovjek na podu polako budi iz nesvjestice. Pokraj kuhinje nalazila se ostava; držeći čovjeka za kaput, Wayne ga odvuče u prostoriju. Tamo mu konopcem čvrsto veže ruke i noge, a rupcem mu zapuši usta. Zatvori vrata ostave i krene kroz kuhinju i predvorje u dnevnu sobu gdje je u kaminu gorjela vatra.

U kući je vladala tišina. Oprezno se popne stepenicama u polumračni hodnik i zastane pred vratima Fordove sobe. Nije imao ključa, a čvrsta vrata ne bi popustila pod udarcima njegovih ramena. Izvadi revolver i, znajući da će uzbuditi osje gnijezdo, opali dva puta u bravu.

Odjek hica razlegao se poput groma kroz hodnik. Smjesta se iz sobe starog Jabeza javio njegov kreštavi glas prodornom vikom. Bez oklijevanja Wayne gurne vrata koja se otvore i kroz trpак miris barutnog dima ugleda svog brata.

Ford je sjedio u stolici kraj prozora i gledao u došljaka. Na njegovu licu još je bilo tragova Wayneove pesnice, a preko razbijenog nosa nosio je flaster. Bio je neobrijan, nepočešljan, u izgužvanom odijelu. Oči su mu bezizražajno gledale i nije se pomaknuo dok je Wayne ulazio u sobu.

Wayne ode do prozora i pogleda u dvorište. Iz barake preko puta izašla su dvojica, gledajući unezvereno. Jedan pokaže rukom prema kući i obadvajica potrče.

— Hajde — obrati se Wayne svome bratu. — Čuli su pucnjavu. Imamo samo nekoliko sekundi.

Ford se nije pomakao. Wayne ga prodrma za ramena.

— Hoćeš li se maknuti? Nan čeka s konjima.

— Što je s Milom? — progovori Ford konačno.

— On nije ovdje. Neće nas zaustaviti, ali ovi ostali hoće ako se ne požurimo.

Ford ustane i Wayne ga gotovo odgura do vrata. U hodniku su se već mogli čuti povici koji su dolazili s verande kod ulaznih vrata. Stari Jabez još uvijek se derao u svojoj sobi. Stepenicama više nisu mogli sići. Wayne povuče vrata za sobom prema stražnjem dijelu hodnika.

Njegova stara soba bila je upotrebijavana kao skladište za vrijeme njegove odsutnosti; bilo je smeća i prašine na kutijama i napuštenom pokućstvu. Oni brzo uđu i Wayne otvori prozor sa zebnjom; sve je bilo u redu, prozor se je otvarao, i to prema slijepom zidu kuće. Ispod njih je bio krov kuhinje i cijev oluka po kojoj se Wayne kao dječak spuštao da bi na nekoliko sati pobjegao od tiranskih prilika u kući.

Spustili su se bez nepravilika preko krova u snijeg i potrčali prema staji. Nitko ih nije opazio ni zaustavio.

U staji je čekala Nan s osedlanim konjima. Wayne pomogne Nan da se popne, u sedlo.

— Kreni, moj je konj privezan za drvo, odmah ću za vama.

Ford uzjaše drugog konja i pojuri za njom. Wayne izađe na vrata i opazi Eda Maughera koji se u taj trenutak pojavio iza ugla zgrade.

Maugher, koji je vjerojatno pomislio na konje, krenuo je prema staji umjesto da ode u kuću. Wayne opazi revolver u njegovoj ruci i izvuče svoj. U istom času oružje opali, ali je Maugher slabo gađao zbog ranjenog prsta. Wayne je odmah naciľjao i opalio. Njegov metak pogodi Maughera i on padne licem u snijeg.

Stigavši do konja, odveže ga i zajaše. Uskoro je sustigao brata i Nan koji su sporo jahali uz strminu brijeга. Wayne se okrene prema Nan:

— Ako krenu za nama, mi ćemo ih odmamiti. Idi na ranč McKinnana. To je najbliže i najsigurnije mjesto za tebe.

Ona kimne. Dok je okretala konja, Wayne doda:

— Ne približuj se svom bratiću Ernieju. Nemaм vremena za objašnjavanje, ali vjeruj u ono što ti kažem: ne približuj mu se!

Udarcem šesira potjera njenog konja, i dok je ona nestajala kroz stambila, on se okrene bratu.

— Ne vjerujem da će biti potjere. Svršio sam s Edom Maugherom, a ostali nam nisu dorasli. Ali svejedno krećemo dalje.

— Kamo?

— Ranč Strijela. Nije daleko, a tamo se možemo utvrditi, ako bude potrebno.

Nadaleko nije bilo znaka potjere. Hladnoća je pritisla i oni su mamuzama tjerali konje. Iznenada, iz male šumice koja se dizala iz klisure, opali puška. Wayne je vidio dim i osjetio udarac. Boreći se konjem koji se uplašio, izvadi revolver i opali naslijepo.

Drugi hitac nije čuo.

Činilo mu se da mu je metak raznio grudi. Bol mu pomuti svijest i pred očima mu se zaerni...

Ernie Sargent je ukočenim pogledom promatrao kako čovjek koga je mrzio pada iz sedla u snijeg. Rzanje preplašenog konja podsjeti ga da je ostao još jedan Logan na životu.

Sargent nacilja i opali... ali promaši. Opsuje glasno i svom snagom prebaci polugu puške tako da je novi metak zaglavio u cijevi. Prošlo je nekoliko sekundi dok je uspio ponovno ugurati metak ispravno u cijev. Kad je podigao glavu, opazi da je Ford grozničavo nastojao izvući pušku iz funtole na Wayneovu sedlu. Ernie opali brzo i ponovno promaši, ali je došao tako blizu da se Wayneov konj preplašio i otrgnuo ispod Fordovih ruku, pojurivši prema klancu, dok su stremeni mlatarali po zraku. Ford je vikao i mamuzao svog konja u očajničkom nastojanju da se dočepa puške.

Tresući se tako da je jedva držao vinčesterku, Ernie klekne na koljeno u snijeg i ispali još dva metka, gledajući kako oba konja nestaju s vidika. Činilo se da je Ford ranjen jer se čudno njihao u sedlu. Kako bilo da bilo, nije uspio svršiti svoj posao do kraja.

A zatim opazi jahače na udaljenosti od pola milje, koji su se brzo približavali.

Zureći u njih kroz snijeg koji je padao, shvatio je da su oni vjerojatno čuli pucnjavu. Baci se na konja i prva mu je pomisao bila da pobjegne. Izne-

nada mu padne na pamet da ovu priliku može bolje iskoristiti.

Jahači su se već dovoljno približili i on prepozna Archa McKinnana i nekoliko njegovih ljudi. Ernie smjelo krene prema njima, dižući pušku u ruci.

— Tko je to učinio? Što se dogodilo? — upita Arch McKinnan zaprepaštenim glasom, pokazujući da bezivotno tijelo u snijegu.

— Ford Logan — reče Ernie mračno. — To je sve što znam. S'gurno ste čuli pucnjavu kao i ja. Kad sam dojahao ovamo, on je već jurio prema onom klancu. Ispalio sam nekoliko metaka, za njim, možda ga je koji pogodio.

Ako je išta sumnjivo bilo u toj njegovoj izmišljotini, McKinnan nije ništa primijetio. Bezbojnim licem okrene se svojim ljudima:

— Ovo je posljednje što je Ford učinio, tako mi boga. Za mnom!

Ostrugama podbode konja, a ostali krenu za njim ravno prema klancu gdje su se još vidjeli svježi tragovi Fordova i Wayneova konja, koji su vodili između kamenja i grmlja, penjali se iz klanca na koso položenu ravnicu, posijanu zakržljalom šikarom, koja je prelazila u izrovanu strminu i šumu. Na toj snijegom zavijenoj vjetrometini Ernie Sargent je opazio Forda koji je još uvijek uzalud pokušavao da se dočepa Wayneova konja.

Ernie brzo ispali nekoliko metaka u daljinu. Ford Logan zaustavi konja i pogleda prema konjanicima koji su dolazili prema njemu. Ernie je pomislio da Ford ima namjeru krenuti im u susret i brzo opali još jednom. Ova ga puta je djelovalo. S velikim je olakšanjem promatrao kako je jahač podbode konja mamuzama i u galopu nestao u šumi među stijenjem.

Jahači s Verige imali su dobre konje i bilo im je jasno da ne mogu stići Forda. Arch McKinnan zaustavi uz psòvku svog konja.

— Eno Logana. Za nekoliko minuta nestat će u brdima.

Jedan jahač dometne:

— Ako ima pušku, ne bih se usudio za njim bez pomoći.

— Dovest ćemo još ljudi — odluči McKinnan. — Cijelu dolinu, ako zatre-

ba. Ovoga je puta Ford Logan pretjerao.

Ernie reče odlučnim glasom:

— Ja idem naprijed, Arch. Ti dovedi ostale. Pokušat ću da mu uđem u trag dok ne stignete.

— Dobro. Pazi samo, on je naoružan puškom.

— I ja imam pušku — reče Ernie, znajući da je Ford nema.

Ne čekajući odgovora, podbode konja.

Ostali se vrata do mjesta gdje je ležao Wayne. Mc-Kinnan sjaše.

— Odnijet ćemo tijelo na moj ranč — reče i klekne, da pridigne Wayneu rame. — Hej! Pa on je živ!

Naglo raspara košulju ranjenog čovjeka, koja je bila natopljena krvlju. Odskliznuvši se uz rebro, metak je načinio brazdu iz koje je tekla krv. Nije bilo sumnje, Wayne je bio živ.

McKinnan se uspravi.

— Brzo u grad! Najbolje je da ga odvedemo na Strijelu. Ja ću biti s njim dok ne dovedeš liječnika.

I dok je Harvey trčao prema svom konju, McKinnan se okrene drugome jahaču:

— Moram prepustiti tebi da skupiš rančere i pošalješ ih u potjeru za Fordom Loganom.

XV

Čuvši u gradu vijest da je Wayne ranjen i da je na njega pucao njegov brat Ford, Milo Castle smjesta krene natrag na ranč Verigu. Mrak se spuštao u dolinu kad je Milo stigao do ranča koji je izgledao kao napušten. Vrata baraka bila su otvorena, nigdje nikoga.

Neki predmet koji je ležao u snijegu privuče njegovu pažnju. Prepoznao je smrznuto tijelo Eda Maughera. Ne sjevavši s konja, sjedio je u sedlu, zureći nekoliko trenutaka u mrtvaca. Zatim odjaše do kuće, stane kod stražnjeg ulaza, sjaše i popne se u kuhinju. Tamo na trenutak, osluškujući tišinu

u kući. Začuje neki šum poput grgljanja u ostavi. Izvadiвши revolver, otvori vrata i u mraku prostorije jedva nazre sklopčani lik na podu, koji je petama cipela udarao u zid.

— Dobro, smiri se — promrmlja Milo, skidajući konopce sa zatvorenik i pomažući mu da ustane na noge.

— Dakle, što se, do vrata, ovdje događa?

Čovjek je stajao na sredini kuhinje, hvatajući zrak punim plućima.

— Onaj Wayne Logan! — uzvikne napokon. — Zaskočio me je dok sam čuvao djevojku. Čini mi se da je odveo nju i Forda. Čuo sam nekoga kako više da je ubio Eda Maughera. Iznenada kao da su svi poludjeli, sjeli su na konje i odmaglili zauvijek. Tako su galamili da nitko nije čuo kad sam nogama udarao o zid. — On napravi tužno lice. — Proklete skitnice! Znao sam da će odmagliti čim se opasnost približi Verigi.

— Gdje je starac? — upita Castle.

— Jabez? Ne znam, nisam ga uopće čuo.

— Stvari ne stoje dobro, Harry — reče Castle promuklo. — Stvari su nam izmakle ispod kontrole. Čini se da je Ford pucao u svog brata i cijela je dolina naoružana. Raspoloženje rančera je takvo da nema smisla da ih čekamo da dođu po nas.

Harry nije vjerovao ušima.

— Pa nećeš valjda reći da...

— Kažem ti, hvataj priliku dok je imaš, budalo. Osedlaj konja i bježi iz Wickiupa. Ovdje više nismo sigurni.

— Ideš i ti?

— Poslije — reče Milo razdražljivo. — Moram vidjeti što je sa starim. Hajde, gubi se!

Kad je Harry odjahao iz dvorišta, Milo pođe brzo u dnevnu sobu, prema zidu kraj kamina, na kojem je visila velika slika; skine je i prisloni uz stolicu. Zatim upali veliku petrolejsku svjetiljku; uz čije svjetlo otvori sef koji se nalazio u zidu. Izvuče novac i natrpa ga u džepove zajedno sa vrijednosnim papirima. Ispraznivši sef, okrene se da ode iz sobe, ali obori sliku koja uz veliku buku padne na pod.

S hodnika na prvom katu začuje se Jabezov mrzovoljni glas;

— Tko je tamo dolje?

Milo opsuje, a zatim mu ružan smiješak iskrivi usta. Hladnokrvno prođe kroz sobu, stavi svjetiljku na stol pokraj stepenica i popne se njima.

Na vrhu stubišta opazi Jabeza u kolicima. Kad je starac opazio svog čovjeka, na licu mu se ukaza olakšanje:

— Stigao si konačno! — reče Jabez. — Milo, stvari su krenule loše.

— Zar? Jeste li spremni da čujete loše vijesti? — reče Milo sa zlobnim sjajem u očima.

— Kakve vijesti?

Milo polako ispriča što je čuo u gradu. Jabez samo bespomoćno odmahne glavom:

— Zašto bi Ford pokušao ubiti Waynea?

— Ne znam — odsiječe Milo kratko. — Sve što znam jest da se želim izvući iz ovoga.

— Izvući? — Jabez trgne zaprepasteno glavom. — Prokletstvo, sad je vrijeme da se nešto poduzme. Uzmi ljude i...

— Imam druge planove. Ne zaboravite da sam one noći bio tamo kad je Wayne pretukao Forda pesnicama. Zaprijetio je i meni ako ću previše njuškati naokolo. Možda ne želim to dočekati.

— Plašiš ga se?

— Ne govorite tako! — Milove oči bljesnu opasno.

— Dobro — odvrati brzo Jabez. — Gledaj, ja sam star i bolestan. Ostani sa mnom i promijenit ću oporuku u tvoju korist.

Milo odmahne glavom.

— Ne zanima me.

Starčevu lice potamni od bijesa.

— Proklet bio, dajem ti polovicu Verige!

— Kakve koristi od toga, dok je Wayne Logan živ? — reče Milo, spreman da prekine sa svojim pretvaranjem. — Što ja želim, nalazi se u mom džepu.

Hladnokrvno izvuče krpu novčanica i pokaže ih starcu, pa ih zatim ponovno strpa u džep. Jabez se nagne u stolicu.

— Kako...

— Prilično jednostavno. Prije godinu dana promatrao sam Forda kad je jed-

ne noći otvarao sef, misleći da sam ja suviše pijan da zapamtim kombinaciju. Čekao sam samo da dođe vrijeme kad treba odmagliti odavde u sigurniju klimu.

Jabez je pokušao govoriti, ali nije mogao. Na čelu mu je izbila žila, a usta su mu se jarnosno tresla. Iznenada naglo okrene kolica i potjera ih niz hodnik prema svojoj sobi. Milo smjesti pomisli na revolver što je visio kraj starčeva kreveta.

— Eh, nećeš! — poviče.

Uhvati za naslon kolica i udari starca dlanom preko lica. Jabez klone. Jednim udarcem noge obori kolica koja su se otkotrljala niz stepenice, dok je starac skliznuo na prašnjavi prostirač, vičući iz svega glasa.

Ne obraćajući više pažnju na njega. Milo siđe niz stepenice. Kolica, koja su udarila o stol, razbila su svjetiljku i oštro je zamirisao razliveni petrolej. Milo prođe kroz kuću, izađe na stražnja vrata, baci se u sedlo i odjaše, ne okrećući glavu.

Ništa ga nije zadržavalo. Imao je novac u džepu i namjeravao je potražiti sigurnije podneblje. Do đavola s tim zlimama ovdje na sjeveru i do đavola s Wayneom Loganom.

Rijeka je bila crna i tekla je vijugavo između obala pokrivenih snijegom i stablima. Najednom opazi čovjeka koji je nepomično stajao na cesti, s osedlanim konjem iza sebe, vezanim za grmlje. Bio je to Sam Coogan koji je u ruci držao revolver uperen u njega. Milo naglo zaustavi konja.

— Makni se s puta! — reče oštro.

Umjesto toga Sam se približi, ne skidajući pogled s njega.

— Čekao sam te, Milo. Ne znam jesi li ti ili tko drugi ubio Petea Spinnera, ali nije važno. Izabrao sam tebe i barem imaš priliku koju Pete nije imao, da gledaš u revolver koji će te ubiti.

Bez riječi Milo munjevitno izvuče oružje i opali prvi. Sam padne na hrpu snijega, ali mu nije ispao revolver iz ruke. Iz ležećeg položaja opali i metak pogodi Mila u grudni. On se polako nagne naprijed i sklizne iz sedla.

Sam Coogan se uspravi, blijed u licu. Rana ga je boljela, ali je svejed-

no digao pogled prema nebu iz kojeg je sipao snijeg.

— Bio je brz, stvarno — reče zapanjeno. — Zaista brz. Brži nego što sam vjerovao.

XVI

Ležeći u krevetu na ranču Strijela, Wayne je osjećao bol na desnoj strani tijela. U zraku je lebdio oštar miris antiseptika. Upitno je gledao u Jo Hawley koja je sjedila u stolici kraj kreveta.

— Dovala sam liječnika iz grada — objasnio mu je Jo. — McKinnan je poslao po njega.

— McKinnan?

Ispričala mu je koliko je znala o svemu što se dogodilo. Wayne je slušao s nevjericom.

— Kako dugo ležim ovdje?

— Liječnik je upravo otišao. Rekao je da se ne smiješ micati.

— Moram ustati.

— Ne smiješ. Cijela je dolina u brdima u lovu na Forda. Zašto ne...

— Ne razumiješ — prekine je on. — Ford nije pucao u mene. Sad znaš zašto ga moram naći prije od ostalih.

Raširila je oči od iznenađenja. Činilo se da je prestala dišati.

— Ali Ernie je rekao...

— Što je Ernie rekao?

— Hoćeš li reći da... zbog mene... on je ... oh, ne!

— Ne želim reći ništa. Sve što znam jest da Ford nije pucao na mene. Nas smo dvojica bili zajedno. Odveo sam ga s Verige gdje su ga držali zatvorenog. Jesi li razgovarala s Nan? — Kad je niježno odmahнула glavom, on nastavi: — Trebalo bi da budeš kod McKinnana. Ona ti može jamčiti za ovo što sam ti rekao.

Jo reče brzo:

— U tom slučaju mogla bih otići i reći ljudima koji traže Forda.

— Prekasno je. Oni već gledaju u njemu neprijatelja i teško će ih biti razuvjeriti.

— Što da radimo?

— Treba pronaći mog brata prije nego što ga nađu oni, — reče on, pa tiše doda: — Prije nego što ga Ernie ubije.

Time je zauvijek uništio u njoj iluzije o Sargentu.

Jo nije više raspravljala. Pomogla je Wayneu obući košulju, kaput i čizme. Izvadio je revolver iz futrole, napunio ga i stavio u džep.

Jo je izašla da osedle konja. Opazivši dva konja Wayne naglo stane.

— Ali... ti ne ideš sa mnom.

— Moram. Nisi u stanju da jašeš sam.

To je bilo posljednje na svijetu što je želio, ali nije bilo nade da je razuvjeri. Pomogla mu je da se popne u sedlo. Osjetio je oštru bol u rebrima. Uzme stisnutih usta uzde u ruke i reče kratko:

— Krenimo onda.

Puhao je vjetar koji je postepeno jačao. Snijeg je gusto padao i zastirao pogled. Na mjestu zasede bilo je veoma malo tragova. Većinu je zameo snijeg. Wayne je išao između drveća, motreći pažljivo na bilo kakav trag. Bili su potpuno sami, okruženi stablima i snježnom tišinom. On pokaže rukom prema skupini tamnih jela.

— Možda će tamo biti lakše.

Predjel mu se najednom učinio poznat. Zastali su u jednom jarku koji je bio zaštićen od vjetra oborenim drvećem, da odmore konje. Oboje su bili pokriveni snijegom, ukočena lica od hladnoće.

— Možda je bolje da se vratimo — reče on.

Ona brzo odgovori:

— Ne pada mi na kraj pameti.

— Ali sve je beznažno. Vrijeme postaje sve gore, a uskoro će mrak.

— Da ostavimo Forda da umre? Oh, Wayne! Ako je barem našao neko sklonište protiv oluje...

— Sklonište? — naglo je zgrabi za ruku. — To je ono! Sklonište! Kad smo bili dječaci, istraživali smo po brdima. Davno je to bilo, ali možda ga mogu naći?

— Što naći, Wayne?

— Spilju. Jedna pukotina gore iza Crossman Meadowa, dovoljna dječacima za igru i sakrivanje. Ford je stari-

Jl od mene i siguran sam da se sjeća tog mjesta.

— Ernie također, zar ne? — podsjeti ga ona.

Njegovo se lice smrači.

— Da, i Ernie.

— Vrijedi pokušati — reče ona brzo — ako se možeš sjetiti mjesta.

On podigne glavu i pogleda naokolo. Izenada kimne i pokaže prema sjeveroistoku.

— Mislim da se spilja nalazi tamo — reče trpko, potjeravši smjesta konja.

Nije bilo ugodno krenuti ponovno u oluju, naročito kad je znao da nije posve siguran. Ipak je odlučno jahao dalje. Umorni konji spoticali su se, gazili kroz duboki snijeg, izvlačili se natraške i ponovno kretali, upadali u grmlje, zaobilazili oborena stabla.

Nakon cijele vječnosti činilo mu se da čuje iznenadan povik Jo:

— Wayne! Tamo nadesno!

Naglo se okrene i kroz snijeg što ga je nosio vjetar opazi neodređene i nepomične obrise konja.

Wayne pride bliže, a za njim stiže i Jo. Nije moglo biti zabune. Na sedlu je ležao Ford, s nogama u stremenima, privezan opasačem za jabuku sedla. Wayne brzo skine rukavicu i opipa mu bilo na sljepoočicama.

— Živ je, — reče ganutim glasom. — Pokušao je da privezan stigne do spilje i gotovo je uspio.

— Prilično je krvario — primijeti Jo.

Wayne kimne. Krv se smrznula i snijeg na kaputu oko rane bio je ružičaste boje. Wayne dohvati uzde Fordova konja i krene prema rubu kamenih stijena, gdje se, smatrao je, nalazila spilja.

Jedva ju je prepoznao. Kao dječaku činila mu se golema; u stvari, bila je to udubina u naslagi lave još iz prethistorijskog doba, u kojoj je čovjek jedva mogao uspravno stajati.

Zaustavili su konje i Wayne sjaši ukočen, tako slab od napora da se na trenutak pridrži za sedlo da ne padne. Uz pomoć Jo skinuo je nekako Forda s konja, pri čemu je ona morala podnijeti veći dio Fordove težine. Odvukli su ga u tamnu spilju i položili na tlo.

Ovdje je bilo čudnovato tiho i gotovo mirno. Radeći brzo, Wayne otkopča kaput da pogleda ranu. Lice mu je poprimalo tvrd izraz kad je vidio ranu koju je metak Erniejeve puške napravio na leđima.

— Tane je još unutra — promrmlja Wayne.

— Kako je samo mogao to podnijeti? — uzvikne Jo.

Wayne je odvratio s nekim ponosom u glasu:

— Uvijek sam ga s smatrao jednim od najjačih ljudi. I dobrim čovjekom... da nije bilo starog Jabeza. Da samo nije...

Djevojka nije odgovarala i ona okrene glavu prema njoj. Ali njezin pogled nije počivao na njemu, zurla je u plitku napuklinu u stražnjem dijelu spilje. Polagano skrene pogled prema mračnom mjestu.

Ernie Sargent je stao tamo, sagnuvši glavu zbog niskog stropa. U ruci je držao revolver uperen u njih; cijev je mutno sjajila na slabom svjetlu.

— Ne pokušavaj dohvatiti oružje — reče Ernie.

XVII

Ernie je bio pokriven snijegom kao i oni i vjerojatno se nije nalazio dugo u spilji. Njegovo koščato lice, išibano vjetrom, odavalo je srdžbu.

— Šta, do đavola, radite vas dvoje ovdje? — njegove oči bljesnu opasnim sjajem. — Ona je opet s tobom!

— Ne, Ernie! — reče Wayne. — Došla je samo zato što je liječnik rekao da pazi na mene. Nema razloga da ta tvoja ljubomora...

— Zaveži! — Ernjev je glas jarnosno drhtao. — Ti i tvoje blebetanje... uvijek se nešto izmotavaš štogod ja kažem ili uradim.

Wayne odgovori hladnim glasom:

— Nije te moje blebetanje poslalo do Mila prošle noći da nas izdaš. Ili da

me čekaš u zasjedi ili da cijelu dolinu pošalješ u potjeru za Fordom.

Erniejevo se lice smračilo.

— Ja sam bio vođa ovih rančera i ponovno ću biti. Na moj način i s podrškom Verige.

— Billy Tate te je bolje poznao nego mi.

Ne obazirući se na Wayneov odgovor, Ernie pogleda u beživotno tijelo Forda.

— Dakle, on je živ, je li?

— Da.

— Zamalo sam ga uhvatio, ali sam izgubio njegov trag. Onda sam se sjetio ovoga mjesta. Cini se da smo se ga svi sjetili. Prošlo je deset godina — znaš li da ovdje još uvijek leže cjepanice koje smo kao dječaci donijeli ova-mo.

— Da zapalimo vatru? — predložio Wayne, u namjeri da nekako umiri Ernija.

Ernie je razmišljao.

— Zašto ne! — složi se napokon.

— Ja ću zapaliti vatru — ponudi se Jo.

— Ne. Neka to on uradi.

Wayne okrene leđa Erniju, znajući da cijev njegova revolvera prati svaku njegovu kretnju. U tom trenutku Jo oštro zavikne

— Ernie... ne!

Wayne se naglo okrene... i opazi djevojku koja se borila s Ernijem, nastojeći da spriječi pucanj koji je bio namijenjen Wayneu u leđa. Revolver opali u Ernijevoj ruci i metak pogodi stijenju iz Waynea i odjekne trostrukom jekom. On se baci naprijed da dohvati oružje koje se dimilo, dok je istovremeno lijevom rukom pokušao izvaditi revolver iz svog džepa. Ali je Ernie odgurnuo djevojku i, zamahnuvši drškom revolvera, udari Waynea u vilicu. Udarac mu odnese komad kože i baci ga natrag. Ramenima udari u zid.

Jo je ponovno navalila na Ernija. Čovjek prokune i udarcem odbaci djevojku u stranu. Ali taj trenutak je bio dovoljan da se Wayne pribere. Lijevo je rukom još uvijek uzalud pokušavao izvući revolver iz džepa, koji je tamo zapeo. Desnicom je uhvatio Erni-

jevu ruku i podigao je pram gore. Cijev revolvera parala je po niskom stropu, dok je Ernie uzviknuo jedan korak. U tom trenutku džep na Wayneovu kaputu se raspори i on provuče ruku s revolverom. Ne oklijevajući, opali naslijepo. Dim i oštar miris baruta ispune spilju. Wayne je ostao ležati, preslab da se pomakne. Zatim osjeti dodir ruke na svom licu i začuje glas Jo:

— U redu je, dragi, sve je u redu.

Dim se polako razilazio i on opazi njeno blijedo lice.

— Ernie? — upita šapatom.

Ona kimne, a u njezinim očima zrcalilo se užas.

— Nećemo govoriti o tome — reče ona. — Shvaćaš li zašto nisam htio da ideš sa mnom? Znao sam da ga voliš...

— Ne. Jednom sam ga možda voljela. Ali Ernie Sargent, onakav o kome bih se ja mogla brinuti, umro je davno.

On prinese prste njezine ruke ustima i poljubi ih. Njezine su se oči smješkale.

— A sada — reče on — pomogni mi malo da...

Ona odmahne glavom.

— Ništa od toga. Ležat ćeš mirno, da ne povrijediš ranu. Ja ću zapaliti vatru, ovdje ima dosta drva za sat ili dva. Otići ću po ljude da tebe i Forda odvedu odavde. Ne, ne, ne raspravljaj! — reče čvrstim glasom. — I ne brini za mene, neću se izgubiti.

I tako je u tišini promatrao kako je ona skupljala drvo, naslagala ga na gomilu i šibicom iz džepa upalila vatru od koje se počela širiti ugodna toplotina.

Pomogao joj je da ga smjesti u ugodan položaj s kojeg je mogao nabacivanjem drva održavati vatru i paziti na brata. Poljubila ga je prije odlaska i čuo je rzanje njenog konja dok je odlazila niz padinu.

Dolaskom noći oluja je popustila. U spilji je bilo podnošljivo toplo kraj vatre. Nakon nekog vremena začuje se glas. Naglo digne glavu. Glas se ponovo javi:

— Brate...

To se Ford probudio i zvao ga umornim glasom.

— Da, Forde?

Ford okrene glavu prema njemu.

— Ovo mjesto — mrmljao je. — Prošlo je mnogo vremena... previše... Pravo sam pogreške, zar ne?

— Bolje ne govori — odvrati Wayne tiho. — Ranjen si i trošiš snagu.

Fordovo lice poprими gorak izraz.

— Svejedno mi je, ionako se nitko ne brine.

— Nan se brine.

— Ljutiš se zbog toga, zar ne? Nan i ja...

— Ne, Forde, ne ljutim se.

Nastala je tišina. Zatim Ford reče:

— Možda bi brate... možda bih se mogao vratiti u Verigu.

Wayne je pažljivo birao riječi:

— Ako želiš da dođem. I samo ako si spreman da se riješiš Mila Castlea i vodiš ranč kako je otac htio...

— Bit će kako ti kažeš — prekine ga Ford. — Ti posjeduješ snagu koje ja nemam i koje nisam nikad ni imao. Moraš doći kući. Do đavola i Milo... i djed, ako mu se to neće dopasti.

— Vidjet ćemo.

Wayne je vjerojatno drijemao neko vrijeme, jer kad je digao glavu, vatra se ugasila. Čuo je teško disanje brata i neke glasove koji su se približavali. Uхвати rukom za revolver koji je ležao pokraj njega, a onda prepozna Sama Coogana:

— Ovamo!

Baci ostatak drva na žeravicu i kad je vatra opet planula, pokuša ustati na noge, ali padne iscrpljen.

Napolju u mraku pojavile su se baklje čulo se rzanje konja i toptanje čizama. Cooganovo lice proviri u spilju. Baci kratak pogled na Forda, a kad opazi Waynea, lice mu se razvuče u osmijeh.

— Ostanite gdje jeste — promrmlja zadovoljno. — Brzo ćemo vas otpremiti odavde. — I dok je Wayne čeznutljivim pogledom zirkao okolo, doda: — Ne, Jo nije došla. Nisam joj dopustio, jer je suviše umorna. Mi smo jednostavno slijedili njezin trag. — Zatim se okrene i vikne ljudima napolju: — Hej, momci, odsjecite nekoliko debelih grana i donesite mi gunjeve.

Wayne opazi novi povoj na lijevoj Samovoj ruci.

— Zar te opet boli rame? — upita ga Wayne.

Sam slegne ramenima.

— Ne. Zamislite, metak me je pogodio u isto mjesto. Imao sam mali obračun s Milom Castleom. Ne morate se više brinuti o njemu.

— Zar si ga savladao? — Wayne u nevjerici pogleda u njega.

Sam se nasmije.

— Do vraga! Zar ne izgledam kao čuveni kauboj Wild Bill Hickok? — Ponovno vikne napolje: — Hej, gdje su ti gunjevi! — Kad su ih donijeli, on brižljivo umota Fordovo tijelo i dodirne mu rukom čelo. — Nema groznice. Bit će mu bolje kad ga dovedemo u Strijelu.

— U Verigu — ispravi ga Wayne. — Ford i ja preuzimamo ranč.

— Izvrsno — reče Sam. — Ali... ovaj... nevolja je u tome što je tamo izbio požar. Nije učinio mnogo štete. Možda ga je Milo podmetnuo. U njegovu džepu našao sam mnogo novčanica i vrijednosnih papira, a sef u dnevnoj sobi bio je provaljen. Osim toga, na dnu stepenica ležala su razbijena kolica vašeg djeda.

— Jabez? — upita Wayne osjećajući kako ga obliva hladni znoj.

Pošteno Samovo lice se smrači.

— Zao mi je što vam baš ja to moram reći. Našao sam ga u sobi, kamo je vjerojatno otpužio hodnikom. Imao je revolver... bio je ispaljen samo jedan metak. Mislim da je osjetio vatru i nije želio da živ izgori.

Nijem od zaprepaštenja, Wayne nije mogao odmah odgovoriti. Kad je opet smogao glas, reče:

— Dobro. Odvedi Forda u Strijelu za sada.

— Još nešto, gazda?

— Pronađi Nan. Ona je sigurno kod McKinnana, a Ford će je sada trebati. A zatim... — Iz džepa izvadi svežanja papira. Sam iz uzme sa začuđenim izrazom lica. — Za Billyja Tatea — reče Wayne. — Papiri od Strijeje. Billy ih

mora dobiti natrag. Njemu se nikako nije dopao onaj ranč u Nevadi.

Sam se nasmije.

— Čekajte samo dok Billy čuje tu novost.

— I reci njemu i ostalima da će Veriga nekako nadoknatiti štetu. Pomoći ćemo im da nekako prezime. Poslije kad...

— Ah, do vraga — progunda. — **Zašto** da im kažem ono što već ionako znaju.

Netko proviri u spilju.

— Spremni smo za pokret.

— Dobro — reče Sam.

Wayne Logan pogleda preko vatre u svog brata.

— Forde! — zovne ga nježno. — Forde, idemo kući.

KRAJ

HAL G. EVARTS:

LOM U OBITELJI

Nestrpljivo je čekao više od jednoga sata. Sjedio je na staroj stolici ispred pišačeg stola i pušio prvu cigaru toga dana. Pogled mu je bio usmjeren kroz prozor, pa preko ulice koja je titrala od žege, sve do saluna Oriental. Mogao ga je vidjeti svatko tko je prolazio pokraj prozora. Neki su prijazno kimnuli. Većinu ih je poznavao po imenu. Nitko nije zastao kako bi izmijenio s njim koju riječ.

Jud Conger bio je usamljen čovjek i držao se po strani.

Već je godinu dana bio šerif u Rosariju, zarađivao je dvije stotine dolara mjesečno i ispunio je sva očekivanja. Jedva da je imao prijatelja ili neprijatelja. Kao posvuda, i u ovom su ga gradu poštovali, ali se ne bi moglo reći da je bio obljubljen. S time se odavna pomirio.

Sa trideset i osam godina nije imao mnogo varavih predodžbi o sebi niti o stavovima svojih sugrađana. Povjerali su mu tu zadaću jer nigdje nisu našli boljšeg čovjeka. Ali, on nikada neće pripadati njima. Sjena je uvijek duža od čovjeka.

Njegov pomoćnik, snažan postariji muškarac, po imenu Roy Hardaker, izi-

de iz saluna, prijede ulicu i uđe u ured.

— Još uvijek kocka — reče Hardaker. — S Edom Britonom. Pogledao me kao da me želi poslati do vrata, a onda je nastavio:

— Pije? — zapita Conger.

— Ne. Ali Britton ga huška. Mladić postaje nasilan.

— Možda — promrmlja Conger. — No priliči mu valja pružiti.

— Slušajte, Jude... — Stariji čovjek se nakašlja. — Bilo bi bolje kad biste ga meni prepustili.

Conger je predobro znao na što njegov zamjenik smjera. Čitav grad je tako mislio. Jučer je mladi Dave Wweaton za vrijeme kartanja ustrijelio čovjeka, a onda je odjahao. Sada se vratio i čekao da ga šerif uhapsi. Conger je poznavao takve situacije i mrzio ih je. Htio je još malo pričekati.

— Hvala, Roy — reče — To moram sam riješiti.

Stari ga pogleda s razumijevanjem.

— Mladić je zavrijedio grdnih batina — progunda.

Conger se nasmije.

— Vremena su se izmijenila. Roy. Ne zaboravite: mladiću je tek osamnaest godina.

— Da bi mogao pucati čovjek ne mora biti punoljetan — uzvratí Hardaker. — Hank Cushman je to morao iskusiti na vlastitoj koži.

Conger ustane i navije svoj sat.

— Jedan. Dat ćemo mu još jedan sat Hardaker prezirno otpuhne.

— A onda?

— Vidjet ćemo — odgovori Conger i izađe na podnevnu žegu.

Prije nego što je krenuo dalje, pogled mu klizne preko saluna i konja vezanih o motku. Crnim haljetkom i tvrdim šeširom odudarao je od ostalih sugrađana koji su nosili košulje.

Osjeti na sebi poglede ljudi. Vjerovali su da bi mladi, okretniji čovjek mogao izbjeći sukob s Daveom Wheatonom. Ljudi poput Hardakera i šerifa pripadali su prošlosti; tako su barem mislili građani.

Link Ratigan upravo se vratio s ručka. Zastane pred bankom i popravi prsluk povrh usaljenoga trbuha.

— Dobar dan, šerife — rece bankar. U njegovu glasu mogao se zapaziti prizvuk neprekrivene znatiželje. Conger odzdravi i pođe dalje.

Naravno, mogao je Ratigana zamoliti za savjet, jer je bankar, kao predsjednik općinskog vijeća, bio nadležan Congeru. No Conger nije imao vremena za razgovore.

Tri ugla dalje otvori vrata u ogradi od bijelo obojenih letava.

Eleanor Wheaton, krojačica

Tako je stajalo na ploči povrh vrata.

Zastane pod trijemom i nevoljko posegne prema kvaki. Prije nego što ju je dotakao, vrata se otvore. Zapazi ispitujući pogled i zbuni se.

— Uđi, Judsone — hladno će Norie Wheton.

Pođe za njom u sobu za dnevni boravak i odmah spazi da nema pribora za šivanje. Nakon njegove posljednje posjete ovdje se sve izmijenilo: sama Norie, njen odnos prema njemu, pa čak i ta prostorija u kojoj su zajednički proveli toliko lijepih sati.

Kad se okrenula k njemu i pogledala ga, nasluti neprijateljstvo iza njene suzdržljivosti. Bila je to visoka i vitka žena, sivih očiju što su sada bile malo podbuhle. Bila je otprilike Congerovih godina, no djelovala je barem deset

godina mlađe. Čovjek ne bi rekao da ima osamnaestogodišnjeg sina.

— Davey? — ime joj gotovo poput krika prijede preko usana.

— Ništa mu nije, Norie — uzvratí Conger — inače ne bih bio ovdje.

— Uhapsio si ga?

— Još nisam. — Conger joj se približi za jedan korak. Ona zabaci glavu, a on spusti ispruženu ruku.

— Razgovarat ću s njim. Valjda će me poslušati.

Conger shvati da ga je krivo razumjela.

— Prekasno je — reče tiho.

— Oh, znam što misliš! — uzvikne. — Da sam ga loše odgojila, jer sam udovica i imam samo njega. Da je skroz-naskroz loš i da ćeš samo ti izići na kraj s njim!

Okrene mu leđa i pođe k prozoru. Rado bi je zagrlio da je utješi. Već je mjesecima posjećivao Norie Wheaton; problem njenog sina neprestano je vrebao negdje iz pozadine. Svim se silama trudio da ostane u pozadini... no sada je znao da Dave nije zapao samo u trenutačne teškoće.

— Dave nije loš, Norie — reče. — Samo je nekako divlji. — Conger se nasmiješi. — Poput majke.

— Zar si ovamo došao zato da mi to kažeš?

— Norie... — Zamukne. Tek sada uvidi da je sve mnogo teže nego što je zamišljao. U osami njegove hotelske sobe sve je izgledalo drugačije. — Norie, znam što misliš o mom pozivu, prošlosti, i svemu drugom. Zbog toga sam tako dugo čekao. No odlučno pitanje htio sam ti postaviti tek kasnije.

Još je uvijek gledala kroz prozor.

— Rok moga službovanja istječe za tjedan dana. Onda ću napustiti Rosario. Želio bih da pođeš sa mnom.

Nije se okrenula.

— Volim te, Norie. Znaš to već mjesecima. Želio bih da se udaš za mene.

Naposljedku se okrene. Obrazi su joj bili zažareni, iz očiju joj se sijevalo.

— Jude! — uzvikne. — Oh, Jude, kako to možeš kazati upravo sada!

Budući da je bio usamljen muškarac, nije joj znao reći koliko mu je potrebna.

— Razmisli o tome, Norie — reče — Ništa drugo ne zahtijevam. Kad se sredi ta stvar...

— Sredi? — Zategnuta crta ogorčenja oko njenih usana popusti i ona ga uhvati za ruku. — Nisam prije tako mislila, Jude. Razmazila sam Davea, a ti si razmazio mene. Uvijek si bio tako dobar i strpljiv. No zar ne uviđaš da za sada nemamo nikakvih izgleda?

Stisne joj ruku.

— Mogu pričekati.

— Ne nadaš se previše. — Neka sjena joj pređe licem. — Ne mogu se odvojiti od Daveyja. Premlad je i potreban sam mu.

— Možda bi bilo bolje za njega — reče Conger — da već jednom stane na vlastite noge.

— Ne misliš li da to mogu bolje ocijeniti?

— To ovisi o njemu — reče Conger. On mora odlučiti. Sada više ne možeš utjecati na njega.

Norie se ujede za donju usnu.

— Jude, koliko su ljudi ružno govorili o tebi! Uvijek sam ti se divila i branila te. No vjenčamo li se sada i prijeđemo u drugi grad, sve će započeti iz početka. Toliko se razlikujemo, i nećemo se izmijeniti. Dovoljno sam stara da to mogu reći.

Conger odahne.

— Pa dobro, Norie.

Kad je uzeo šešir i okrenuo se k vratima, povuče ga za rukav.

— Ne budi surov s njim.

— Ne brini za Davea. — Conger se nasmiješi. — I ostani u kući! Obećaj mi da nećeš izlaziti na ulicu.

Norie kimne.

— Zao mi je, Jude — prošapta. — Moraš mi vjerovati.

Još jednom joj stisne ruku i pođe ne osvrnuvši se. Obuzme ga duboko razočaranje. Stane uvjeravati samoga sebe kako zapravo i nije očekivao drugačiji odgovor.

Ispred banke vukla su se dva kaubojca s Bar-ranča. Link Ratigan sjedio je za svojim писаćim stolom i pogledavao kroz otvorena vrata.

Ličilo je to više na zapovijest negoli na pitanje. Conger to osjeti. Pogleda na sat. Kazaljke su pokazivale točno dva sata.

— Kasnije, Ratigane! — dovikne, a onda se za njim zanjušu vrata saluna Oriental.

Unutra je zaudaralo na alkohol i dim. Zastane na vratima kako bi oči navikao na polumrak. Barmen mu kimne i stane uz igraći stol gdje su se upravo dijelile karte.

Ed Britton, koji je sjedio pokraj Davea Wheatona, zadigne obrve. Bio je to tridesetogodišnji Teksašanin crvenkasta lica. Povremeno je radio kao kauboj. Lice lupeža koji će se uhvatiti ukoštac s bogom i đavolom.

— Želite li sudjelovati u igri? — zapita podrugljivo.

Conger duboko uzdahne. U svakom gradu ima ljudi poput Eda Brittona: kavgadžija velike gubice koji se zapravo nikada ne ogriješe o zakon, no mnogi im se dive zbog njihovih ispada. Kad bih imao osamnaest godina, pomisli Conger, možda bi taj klippan pobudio u meni izvjestan utisak.

— Danas nije moj sretni dan, Brittone — mirno uzvratí Conger.

Dave zastane usred pokreta. Njegov čvrsti pogled začudi Congera. Obično je bio razgovoljiv, pristupačan, s blagim pogledom svoje majke. Na njegovu još nezrelom licu odrazi se odlučnost i prezir.

— Tražite mene, Congeru?

Glas mu je zvučao izazovno i prkosno poput Brittonova.

— Poslije ove igre počastit ću te pićem, Dave — odgovori Conger.

Mladić ga znatiželjno odmjeri, a onda okrzne Brittona pogledom.

— Pričuvaj mi mjesto, Ede — reče. — Odmah se vraćam.

Naglo ustane i priđe baru.

Kad je Conger polagano krenuo za njim, u salunu zavlada mrtva tišina. Pričeka dok im barmen nije gurnuo bocu i opet se povukao.

— Ne želim više nikakvih nevolja, Dave — reče Conger. — Ni ti ih ne želiš!

— Onda mi se mičite s puta! — zareži mladić. — I mojoj majci.

Conger pogleda iskrivljeno lice i zapita se do koje bi mjere taj bijes mogao biti pravi.

— Slažem se — reče — ionako je danas previše zabrinuta zbog tebe.

— Prema tome, nećete je više posjećivati? — U izrazu Daveova lica pojavila se nepovjerljivost. — Mislite li ozbiljno?

Conger kimne. Na trenutak se poigra s mišlju da mladiću reče istinu, no onda je opet odbaci. Neka mladić povjeruje da je pobijedio. Sada nije važno što će se dogoditi.

— Dajem ti riječ. A sada ćemo srediti stvar.

Dave ga pogleda razrogačenih očiju.

— Valjda me nećete uhapsiti? Zbog... Hanka Cushmana?

— Računao sam s time da ćeš se sam predati. Zbog toga nisam slao potjeru — objasni Conger. — Onda hoćemo li?

— Dvanaestak ljudi je vidjelo da je on započeo — usprotivi se Dave. — Tu, u ovoj prostoriji. Vrijedao me i napao nožem. Morao sam ga ustrijeliti. Bila je to nužna obrana. I sami to znate!

— Hank Cushman — reče Conger — bio je drzak u varanju na kartama, a i inače... varalica, i zavrijedio je svoju sudbinu. No ti si ga ubio i zbog toga ćeš odgovarati pred sudom, poput svih ostalih.

— Onda... ozbiljno me hoćete zatvoriti?

— Pokraj izjava svjedoka u tvoju korist, za tjedan dana bit ćeš slobodan čovjek, Dave. Čistih ruku!

— Čistih ruku! — nasmija se Dave. — Od prvoga me dana niste trpjeli, Conger. Zbog toga što mi se nije sviđalo da čovjek poput vas udvara mojoj majci. Možda se osjećate junakom, no u očima ovoga grada niste ništa više od plaćenoga revolveraša sa zvijezdom na košulji. Ništa nema od hapšenja. je!

Conger prođe rukom preko očiju.

— Dave — reče. — Dak mi je bilo devetnaest godina, u posve slučajnoj situaciji ubio sam čovjeka. Imao sam sreću što su me izveli pred sud. Prije oslobađajuće presude sudac mi udijeli svi ljudi, dohvatit će te prije ili kasnije da si jači od zakona, jer, zakon su pouku. »Moj sinko«, reče »nemoj misliti Dave isturj bradu.

— Jeste li završili?

— Nisam posve — reče Conger. — Ponekad postoji poput vlasitanka granična linija. Trenutačno si još na kri-

voj strani, Dave. Prijeđi na pravu, dok je još moguće.

Lice mladića se smračilo, njegov glas odjekne prostorijom.

— Dok ste vi šerif, to neću učiniti, Congeru!

Conger je čuo kako se pomakla jedna stolica. Krajičkom oka opazi kako se Britton naslonio na zid, zategnuvši palce za pojas.

— Igra se bliži kraju! — dovikne Britton. — Hoćeš li doći, mladiću?

— Čim budeš spreman — odgovori Dave.

Conger pogleda Teksašanina.

— Kad biste imali samo trunku razuma u glavi, Brittone — reče Conger — pozvali biste Davea da preda oružje i pođa za mnom.

— Zar ja? — zapita Britton, široko se nacerivši. — Nije li to vaš posao, šerife?

Conger se naslovni objema rukama o bar.

— Onda, Dave? — zapita mirno.

Mladić je trenutak oklijevao spojivši usne u usku crtu.

— Vi odlučite!

Conger pričekao još trenutak a onda se okrene i napusti salun. Na suprotnoj strani ulice stajalo je nekoliko kaubojja.

Conger uđe u svoj ured, pođe k pisanim stolu i otvori ladicu. Roy Hardaker, koji je drijemao u stražnjem kutu, oprezno otvori jedno oko.

— Mladić ne blefira — promrmlja. Conger se opase i gurne kolt u korice.

— Što mislite o svom imenovanju za šerifa, Roy? — zapita Conger.

Hardakerova stolica udari po zidu.

— Ne možete ostaviti na cjedilu općinsko vijeće, Jude! — poviče Hardaker.

— Ne mogu? — Smiješak zatitra oko Congerovih usana. — Za pet minuta imat će u rukama moju ostavku.

— Tko sada izigrava uvrijeđenu jetrenu kobasicu? — zapita Hardaker. — Samo zato što se mnogi ljudi ne mogu tako brzo zagrijati.

— To je samo dio mojih razloga, Roy.

Pomoćnik ga upitno pogleda.

— Rosario nije ništa neprijazniji od drugih gradova. Ljudima morate pružiti priliku da vas bolje upoznaju, Jude.

— Pobrinute se radije za... — Conger se prekine, jer je u tom trenutku Eleanor Wheaton dojurila iza ugla i ušla u ured. Zastane na pragu. Conger pogleda prema Oriental salunu. Odjednom mu postane ledeno hladno.

— Rekao sam ti da ne dolaziš ovamo.

— Ne smiješ razgovarati tako sa mnom, Judsone. — Okrzne pogledom Hardakera i doda — Link Ratigan pozvao me ovamo. Poručio mi je da je važno.

Hardaker oklijevajući pođe prema vratima, no Conger mu domahne da se vrati.

— Ostat ćete ovdje s gospođom Wheaton — Conger će pomoćniku. — Ne smijete napustiti ured. Ako se umiješa Ratigan, zatvorite ga!

— Što? — započne Eleanor. Tada joj pogled padne na Congerov kolt, i ona problijedi. Rukom se uhvati za vrat, a u očima joj se odrazi paničan strah. — Nipošto, Jude! Ne smiješ...

Conger osjeti kako mu izbija znoj na čelu. Znao je da sada više neće moći nagovoriti Davea... Norie je sama kriva. Nije imala povjerenja u njega. Pa ipak mu se sažali.

— Nadao sam se da neće doći do toga, Norie — prošapta.

Ona ustukne korak, okrene se i htjede pobjeći. Conger je uhvati za zglobov.

— Nemoj pogoršavati stvar — reče. — Bila bi velika glupost kad bi se sada umiješala da zaštititi Davea. Nikada ti to ne bih oprostio.

Htjela ga je udariti. No ipak spusti ruku.

— Ne zahtijevam nikakvih obzira prema Daveyju zbog... zbog našeg prijateljstva. Zaslužio je kaznu. Ali daj mu priliku...

— Imao je priliku, Norie, ali ju je odbio.

— On je ipak samo mladić.

Conger opet pogleda preko ceste.

— Više nije dijete odgovoran je za svoja djela. Trenutačno je čak krajnje opasan.

Ona se trzne i molećivo pogleda Hardakera.

— Zar ga ni vi ne možete zadržati?

Stari pomoćnik uzdahnje.

— Naš posao nije jednostavan, gospođo. Trebalo bi da pomognete šerifu.

— Jude, molim te! — Ponos je uzmao pred golim strahom. — Pusti ga da ode. Opet će doći i sam će se prijaviti. Obećajem ti!

Conger stresе glavom. Često je doživljavao takve situacije i znao je kako je to teško objasniti.

— Pogledam li mu kroz prste — reče Conger — opet će pokušati. Ne umiješan li se sada, njegov će život biti upropašten. Nećeš ga izgubiti, Norie.

— To nije pravi razlog! — Pogleda ga. — Radi se o tebi, Jude, i o tvom pozivu. Nadala sam se da u tvojim godinama ima mjesta za ljudske osjećaje, no ti se bojiš samo za svoj glas. — Vidljivo se uzbuđi. — Sigurno je lijep osjećaj biti uvijek u pravu. Naposljetku, šerif i ne može pogriješiti. Pa idi već jednom i izvrši svoju dužnost! Možda ćeš u drugom gradu dobiti veću plaću!

Pogleda je i proguta slinu. Onda kimne Hardakeru, i iziđe. Polagano prijeđe preko ceste.

Gotovo u istom trenutku Dave i Ed Britton iziđu iz saluna. Teksašanin ga ugleda prvi i dovikne mladiću upozorenje. Dave zastane, a Britton otrči do motke i odveže konja.

Sve se odvijalo povoljnije nego što se Conger nadao.

— Stanite, Brittone! — poviče Conger.

Visoki Teksašanin se naceri.

— Zar se još uvijek osjećate nesretni, šerife?

Izazovan ton navede Congera na jednu misao.

— Brittone — reče — previše blebečete!

— Sasvim moguće — ravnodušno odgovori Britton. — Dođi, mladiću, kasno je.

Conger spazi da je Dave jezikom ovlažio usne. Mladić je bio ledima okrenut prema zidu kuće, ruke nije odmicao od bokova, a u očima mu se pojavio prkosan sjaj.

— Lagali ste, Congeru — reče prigušenim glasom.

Conger mu mirno pogleda u oči. Znao je da Norie promatra scenu s prozora. Brittona opet prekine tišina.

— Što čekaš, mladiću?

— Čuo si ga, Dave — reče Conger. — A sada ga dobro pogledaj. Želi te uvući u sukob. Cijeloga će se života hvalisati kako se suprostavio šerifu. Još je uvijek iza tebe, ali ne s kotlom, već samo s velikom gubicom. Kad prigušti, ostavit će te na cjedilu.

Mladićev pogled okrzne Brittona, a onda se opet pripije uz šerifa. Congeru se učini da je u mladićevim očima zapazio tračak neodlučnosti.

— Zapitaj ga, Dave, zapitaj svog prijatelja hoće li ti se pridružiti i u borbi.

Brittonov glas zvučao je nesigurno:

— To nije moja borba!

— O borbi uopće nije riječ — reče Conger. — Htjeli ste nahuškati mladiće. Nestanite ako se ne želite boriti!

Britton pokuša shvatiti Congerove namjere. A onda se okrene k Daveu.

— Zar ćeš dopustiti da tako postupi s tobom?

Dave ne odgovori. Brittonova ruka klizne prema koltu. Pogleda Congera napola stisnutim očima.

— Brittone — reče Conger obraćajući se zapravo Daveu i Norie — napustit će Rosario slijedećim vlakom, ako vas ta vijest može učiniti sretnim. Ali vi ćete grad napustiti prije mene... ovako ili onako!

Brittonova šaka stisne držak kolta, a onda ga opet ispusti.

— Živjeli, šerife! — Slegavši ramenima prebaci uzde preko sedla, a onda se još jednom okrene i progunda — Majčin sinčiću!

U tri brza koraka Conger se nađe pokraj njega, dohvati ga za rame i okrene. Teksašanin laktom udari Congera u lice i posegne za koltom. Ali Conger je bio brži: istrgne kolt iz korica i baci ga na hodnik. Britton opet zamahne prema njemu. Congerova šaka pogodi ga u želudac, pa u bradu. Udarcima iskali nakupljeni bijes. Britton je ležao na ulici.

Kad je Conger vidio da Britton i ne pokušava ustati, okrene se k Daveu.

— Jesi li sada spreman, Dave?

Mladić kradom pogleda stisnute šerifove šake, a onda šutke i zajapurena lica pođe u šerifov ured.

Conger zatvori vrata za sobom i odbaci svoj i Daveov pojas na писаći stol. Tada otvori vrata hodnika i ćelijama i uđe zajedno s Daveom.

Unutra objesi ključ na klin i tiho zapita Davea:

— Misliš li da me možeš pobjediti, Dave?

Mladić se okrene i pogodi Congera u usta. Conger mu zada samo jedan jedini udarac, a onda se sruši uza zid. Teško dišući pogleda Davea.

Mladić se nagne nad njega kao da ne može shvatiti kako je do toga došlo.

— Ustanite — reče mladić.

Conger protrlja bradu i prisili se na smiješak.

— Želiš li nastaviti?

— Ustanite — ponovi Dave, no sada je u njegovu glasu nedostajalo odlučnosti.

Conger ustane, nekoliko puta strese glavom i obriše krv s krajička usana.

— Nitko nas ne vidi, Dave. Sada smo posve sami.

Mladić ga pogleda, i obori pogled.

— Zašto — promrmlja. — Prestanite. Srušit ću vas!

— Možda — tiho će Conger. — Ako ti je stalo do toga, pokušaj!

Mladić opet postane nesiguran. Usne mu odjednom stanu podrhtavati.

— Sasvim ste mi lijepo pokazali, zar ne?

— Prije bih rekao da si ti pokazao Brittonu.

Možda se Conger i varao, no učini mu se da je Dave u posljednjih nekoliko trenutaka sazrio za nekoliko godina. Mladiću je bio najvažnije što njegov ponos nije bio povrijeđen. A ako mu mladić još uvijek nešto zamjera... eto, ne bi se moglo reći da je bio koji šerif bio posebno obožubljen.

— Svaki glupan može posegnuti za koltom — reče.

Mladiću navre krv u obraze.

— Ja sam bio taj prokleti glupan — promrmlja i ispruži ruku.

Conger je čvrsto stisne.

— Obojica smo prokleti glupani — uzvрати. — Barem tvoja majka tako misli.

Četvrt sata kasnije čeprkao je po papirima na svom pisaćem stolu, kad uđe Norie. Conger ustane i stane se poigravati ključevima izbjegavajući njen pogled.

— Tamo je straga. Dovest ću ga ova-
mo kako biste mogli razgovarati.

— Nisam došla da bih posjetila Davea — reče.

Kradom je pogleda.

— Razgovarala sam s tvojim pomoć-
nikom — doda Norie nakon kraće stan-
ke.

— Roy je poput stare babuskare —
progunda Conger.

— Dobar ti je prijatelj. — Pride mu
sjajnih očiju. — Link Rattigan tako-
đer. Kao predsjednik općinskog vije-
ća želi da ostaneš u Rosariju, Jude.
Dokle god želiš!

— A što ti želiš?

— Eto — započne nasmijavši se —
ipak si šerif. Ne moraš se bojati jav-
nog mišljenja.

Conger pogleda kroz prozor na uli-
cu. Grad je, zaspao u dubok poslije-
podnevni san, no nikada mu nije bio
draži kao u tom trenutku.

Još je uvijek bio stranac u gradu,
isključen iz svega što pokreće ljude.
No bude li Norie hrabro uz njega, s
vremenom će se i to izmijeniti.

Norie je šutjela, ali je pogled izražavao više od riječi.

— Bojim se za tebe — reče Conger
sa smiješkom.

Ona oprezno položi prst na krajičak
njegovih usana.

— Što se dogodilo?

Conger dotakne natečenu usnu. Bila
je to uspomena na počinjene i nepoči-
njene greške. Znao je da se zbog toga
ne mora postidjeti. Naprotiv, ponosio
se time.

— Ništa naročito — odgovori Conger.
— Mala obiteljska rasprava!

KWIZ

-križaljke - testovi - rebusi
-ljubavne i krimi priče - žale

**izlazi svake
druge srijede**

40 STRANA ~ 3 DINARA

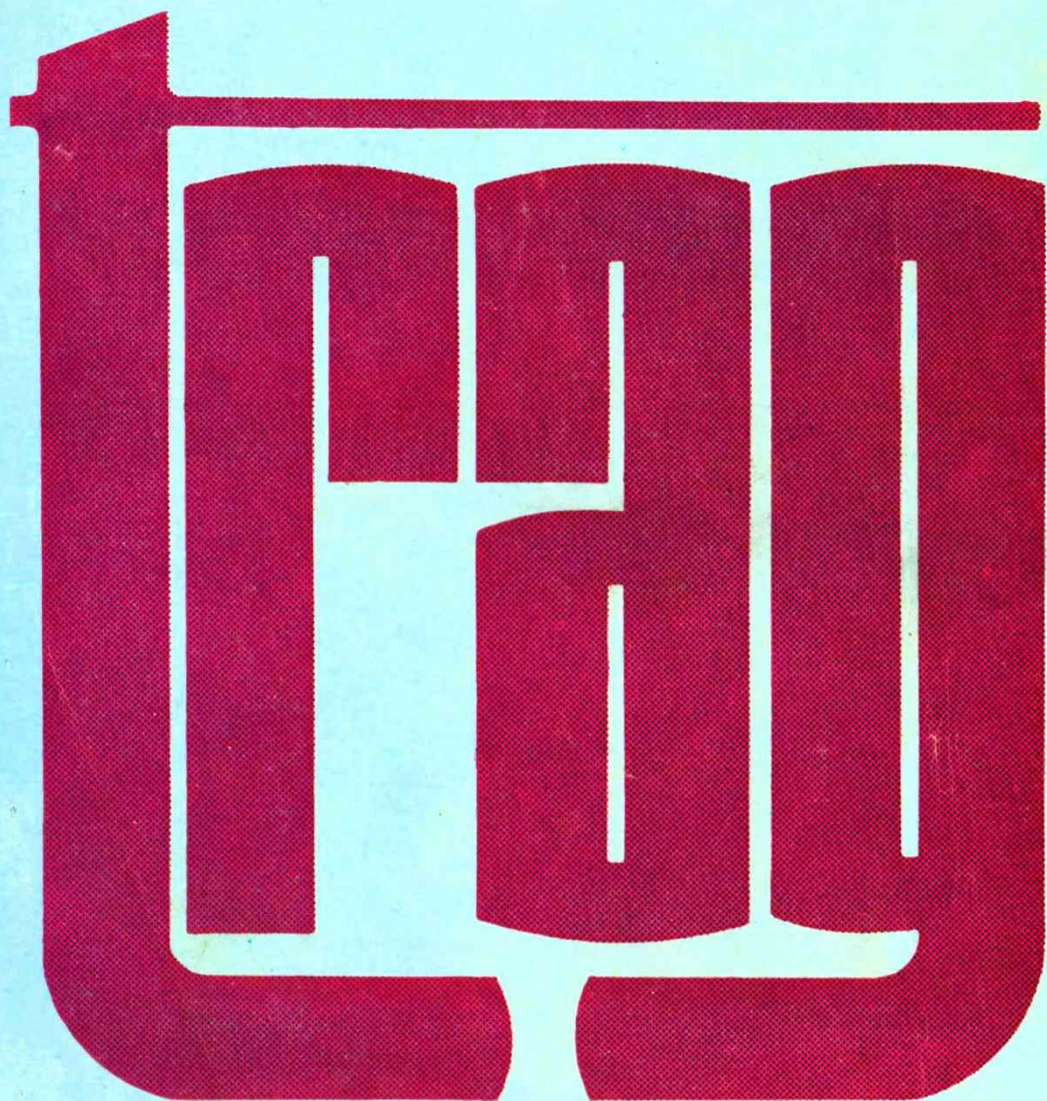
DOSAD IZASLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

53. G. A. Lutz: PUCNJI U PRAZNO
54. E. Jones: NEUSTIHASIVI SLADE
55. L. L'Amour: ZLATNA PLANINA
56. H. Hatten: SMRTI UNOSNI POHOD
57. T. West: TEKSASANIN
58. E. Jones: SMRTI SVIM IZDAJICAMA
59. W. O'Connor: KANJON SMRTI
60. L. L'Amour: KLAN SACKETTOVIH
61. D. Dean: OSISANA OSVETNICA
62. D. Dean: VATRENA OSVETA
63. J. Gilmoor: LOV NA SVJEDOKE
64. C. Hunter: ALI TADA SE POJAVI SAM
65. F. Glaser: VRIJEME OBRACUNA
66. F. Short: NI PAKAO ME NEĆE
67. R. Ullman: JACKSONOV KLAN
68. G. Lord: TAJNI TOVAR
69. W. O. Connor: STOTINU DANA PAKLA
70. F. Short: SKINITE HULJU IZ SEDLA
71. A. C. Morgan: REVOLVERASI SU ČEKALI
72. L. L'Amour: BRACA SACKETT
73. H. Warner: ZLOČIN OTACA
74. L. Waller: U OLOVNOJ OLUJI
75. Ch. Martin: IZASLANICI PAKLA
76. R. Macleod: TEŽAK PUT DO MEKSIKA
77. R. Hogan: OVAJ GRAD PRIPADA JESSUPOVIMA
78. S. C. Lawrence: TEKSASANIN
79. P. E. Lehman: PAKAO U NOVOM MEKSIKU
80. H. S. Sharon: DRUŽINA SMRTI
81. Leslie Ernenwein: SNJEŽNI JAHACI
82. Louis L. Amour: UTAH BLAINE
83. Frederic Short: ZASTITNIK IZ TEKSASA
84. Hal Warner: LESINARI TONTO BASINA
85. John Gilmoor: PAKLENA PJESMA PUSTINJE
86. William O'Connor: DVOBOJ S PRIJATELJEM
87. Al Cody: NA STRANI INDIJANACA
88. Jim Sheridan: NAMAMI VUKOVE U ZAMKU
89. H. S. Sharon: SMRTI U SUSRET
90. H. S. Sharon: ĐAVOLJI RANC
91. Clay Hunter: USAMLJENIK S RIO BRAVA
92. Robert Ullman: MOHIKANINA DRUŽBA
93. H. S. Sharon: LOV NA DOLAR
94. R. Ullman: ŠANSA ZA BENA
95. Sh. Rifkin: PUT KINGA FISHERA
96. Louis L'Amour: DOLINA MIRA
97. Homer Hatton: KONJANICI IZ PAKLA
98. B. Arthur: DVA REVOLVERA
99. D. Dean: TVRD ORAH
100. D. B. Newton: POVRATAK OSVETNIKA

U PRIPREMI:

101. H. S. Sharon: OSVETA BUNTOVNIKA

KOD VAŠEG PRODAVAČA NOVINA

**BIBLIOTEKA KRIMINALISTIČKO
— LJUBAVNIH ROMANA**